

ବର୍ଷ ୩ ଶ୍ରୀ

କ୍ରମାଙ୍କ-୧୩

ପୃଷ୍ଠା ସଂଖ୍ୟା ୧୭୧

ଅ. ୧୧ ୧୦୮୧

ଅ. ୧୨ ୧୦୩୦

ଅ. ୧୩ ୧୦୨୦

ଅ. ୧୪ ୧୦୧୦

ଅ. ୧୫ ୧୦୦୦

ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ନାମ
ଡା. ବି. ବି. ପ୍ରକାଶକ
ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ନାମ

ପ୍ରକାଶକ
ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ନାମ

નોંધ

આ પ્રમાણે ૩૧, ૧૪ નોંધોએ લખેલું છે.
 પ્રમાણે ૨૧ મધ્યમ ૨૨ એલો કાલના ૨૩
 વિશેષવર્ગી આપાવતા, ૨૪૦૨ ૨૨૨ પ્રમાણ ૨૪૦
 અન્ય ૨૪૦૨, ૨૪૦ ૨૨૨૨૨૨૨ ૨૪૦૨૨૨૨
 ૨૪૦૨ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦
 ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦

આ ૨૪૦૨ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦
 ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦
 ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦
 ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦

૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦
 ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦ ૨૪૦

ઉરતરેખા, અંગરુદ્રેણુ વિગેરે અગાધની
ખાખત ઘેર બેઠા જાણુવડ માટે

નરચંદ્ર જૈન જ્યોતિષ પ્રકાશ

.....

આવૃત્તિ ખીજી, પાકું પુકું કે. ૮, પૃ. ૩૨૪
કો. ૩. ૩] અવશ્ય વાંચો [પો. ૦૧
ખદાર પડતાની સાથેજ ખપી જવા આવ્યું છે.

તેમા પચ્ચુરણુ વિષયો ઉપરાંત

સૂર્ય-ચંદ્ર-ગ્રહ દષ્ટિ રૂળ, સ્ત્રી પુરુષ
લક્ષણ, જોતમ શુકનાવળી, સ્વરોદય, વરોદરથ,
કાંગમ્ભાન, કાર્યસિદ્ધિ, સ્વપ્ન રસાક્ષર વિ વિષ-
યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. સખો—

વાડીલાલ કાકુભાઈ સંપત્રી
સારંગપુર-તળીયાની પોળ . .

આદર્શ સુંદરી

પ્રેમની પયગંબરીના

પ્રેમ-સંદેશ સૂણ્યાં છે ?

સ્નેહ સરોવરની રાજહંસીણી

કે' સુંદરીનાં સ્નેહ-વિહાર જ્યાં છે !

સૌંદર્યની રસરાણીનું

પવિત્ર જીવન-પુષ્પ સુંઘ્યું છે ?

મોહથી ખદખદતી દુનિયા, તહે

'નિર્મળ પ્રેમનાં અમૃત પીધાં છે ?

પવિત્રતાની પરખવાળી

એ સુંદરીઓ જળ પાવા ઉભી છે

સંસારને સુંદરતા પાવા જ

જગતમાં સુંદરીઓ જન્મી છે !

સુંદરી એ સનાતન સંગીત છે

દિવ્ય ગાનનાં શોખીનો જ

સુંદરીના દૃઢ-સંગીત સાબળી શકે છે.

પ્રભુતાના પ્રેમીઓ જ માત્ર

સુંદરીનું મનોહર અંગીત સમજી શકે છે.

તદા વિનાનાં જમીયા ન રોપ

મુંદરી વિનાના મમાર મુના રે

ધાન રેતમી

દેહીએ જ જનનને દુતાવરે.

દેખેના નૃપાનુક આત્માને

દેહીએજ જનનના ઝીર, વિશ્વમયજન પામે.

કલાકળી એ પાવનમયું રૂંદે રેજીએ.

૧૫૦: ૧૫૦: તોલના કલ્પન કરે.

સમજ પુતીલ. ૧૫૦:કો જે

અધોગ અલપદી રૂપનમ

સ્નેહની મીઠી રસભરી વહેતી સરિતા છે.
વાહ, સુંદરી ! પવિત્રતા એ તારું ભૂષણ હો !
તો નિર્મળ દષ્ટિએ પુરૂષોનું આભૂષણ હો !

*

*

પુણ્યનાં બહેણુ જેવું આદર્શ સુંદરીનું જીવન
હયે છે. ..લે છે....પ્રેમીને પ્રેમી-હૈયું,
પીયે, પાએ, સ્નેહીને સ્નેહઝરણુઃ
આશભરી, યૌવનભરી, જીવનભરી એ સુંદરી
જીવન તણી જ્યોતિ પ્રસારી જીવતી જે સુંદરી,
આત્મિય કળા વિસ્તારતી ને ઓપતી જે જગતને.
ગુણસુંદરી તે શ્રાવિકા : એ સુંદરી તે સુંદરી !

*

*

જગતને જીતવા જે જન્મી છે
તે જ આદર્શ સુંદરી છે.
જગતને 'જીતવા'ના મત્ર દેવા ઉતરી છે
તે જ આદર્શ શ્રાવિકા છે

શુભ બાળ અને શુભ મુંઝેલા

દલપાઈ પરે બધા નિર્મળતા,
મુજબની મની મુજ-જાન પીંચે,
જમણાની મની જતમાં વિચરે !

પ્રાણપ પરે પ્રાણજ જતતા,

રૂબના જતમે જે તારે મે,

જે મુંઝેલીના બપખાન કરી

‘ નમુણા ’ મનરેઠા ના ! ‘ રાખોંચિ ’

•

સુધાનું ચરોવર તે મુંદરી છે,

અને ‘આદર્શ મુંદરી’ તે જ સાચી શ્રાવિકા.

મુંદરી વગરની સૃષ્ટિ અધુરી છે.

આદર્શ શ્રાવિકા વિનાનો સંસાર નમાલો છે.

પ્રેમામૃતની તૃષા લાગે ત્યારે,.....

પવિત્રતાના પાન કરવાની ઇચ્છા જાગે ત્યારે
ઓ જગતના લોકો !

જાગે મુંદરીનાં મુંદર હૃદયમાં !

વસજો શ્રાવિકાનાં નિર્મલ અંતઃકરણમાં :

ત્યાં પ્રેમની પરબો મંડાણી છે,

પવિત્રતાનાં ઉડાં પાતાળ-કુવાઓ છે,

રસના મીઠાં અખૂટ ઝરણાંઓ ઝરે છે,

મધુરતાની શીતળ ગંગાઓ વહે છે.

અને ! અય પિપાસુઓ ! નિર્મળ દ્રષ્ટાઓ !

તમને મુંદરી સંઘનો સંદેશ છે ! સાંભળો !

“ આ મુંદરીના અંતરમાં ગુલાબજળ ભર્યા છે,

પણ ગુલાબી થઈનેજ ગુલાબજળ પીવાય છે.

સીનાં શીલની જેને કિંમત હોય

એજ સીના હૃદયને સ્પર્શી શકે છે.

‘ સ્તીત્વ ’ પ્રત્યે જેને સંપૂર્ણ માન હોય

પ્રગટ છે અપ્રગટ સ્વીકારાય છે કે
આરંભ અને અંત, મુંદરીમાં
અને મુંદરીમાં જ છે.
વાહ, મુંદરી ! પન્ય હો ! પન્ય હો !

*

*

સંસાર ! સાંભળજે કાન હોય તો :
પંડિતો ને શાસ્ત્રીઓ !
જ્ઞાન હોય તો સાંભળજે !
શ્રીનું જીવન અદ્ભૂત છે.
મુંદરીનું હૃદય જગતમાં અજોડ છે.
ચેતનને સમજવાની તાકાદ જડમાં ન હોય.
પ્રભુને પારખવાની શક્તિ પથ્થરમાં ન હોય.
તેથી ન સ્હમજાય-ન પરખાય
તેમાં ચેતન-પ્રભુનો ઓછોજ હોય છે !
મુંદરીઓની મહત્તાને ન સ્હમજાય તો
મુંદરીનો તેમાં હોય ઓછોજ છે ને !

*

*

સંસ્કૃતિનું સુંદર મંદિર તે ' મુંદરી ' છે,
પવિત્રતાનું નિર્માણ ઝરાનું તે આવિકા છે;

પ્રદના થકી સર્ગી ખેંડાદય ને વિગાજ.

॥ गेहपदी चंदरी ते न चंदरी ॥

કનકની માણિયો પરેડ

न मादमां दितनभृतिर्वा पः नाः ।

॥१॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ଜଣକ ଦ୍ଵାରା ଗଢ଼ା

ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

સાચાની સાથે જ સ્વર્ગનું નાનકડું અભાગે છે

1. What is the purpose of the study?

ਸ੍ਰੀ ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਹਰਿ ॥

and the following:

[illegible]

It is not a very good idea to use a single value for the entire population. The data are too heterogeneous for that. The data are too heterogeneous for that.

... 1941-1942

Figure 1. The effect of the concentration of the *Agrobacterium* suspension on the transformation efficiency of *Agrobacterium* strains.

Figure 1. The effect of the concentration of the H_2O_2 solution on the amount of the released H_2O from the H_2O_2 -loaded hydrogel. The amount of the released H_2O was measured by the weight difference of the hydrogel before and after the release. The concentration of the H_2O_2 solution was 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, and 10 wt. %.

1. *Journal of the American Medical Association*, 1997; 277: 1033-1036.

$\frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx$

સુચિત્રદાનંદના સાગરતું હોલકું ખની
 સ્વર્ગલોકમાંથી અંતરમાં રચનાં-
 અમૃતના કુંપાઓ ભરી ભરી
 પવિત્રતાની પતાકા ફરકાવતાં ફરકાવતાં
 પૃથ્વીના આરે ઉતરી અમીરચની રેલ રેલાવનારી
 એજ આદર્શ મુંદરી, સાચી શ્રાવિકા છે.

*

શુભદર્શી જેનું જીવન છે તે શ્રાવિકા,
 અને શુભતુજ શ્રવણ કરે છે તે શ્રાવિકા;
 શ્રેષ્ઠ તરંગે સાભળવા કાન ધરે તે શ્રાવિકા,
 પ્રતિપળે અંતરમાં નવનવા
 સંસ્કારનાં વહેણાં વાળે છે તે આદર્શ શ્રાવિકા;
 તેજ આદર્શ મુંદરી છે.

*

*

સાચી મુંદરીને સસારતું બધન ન હોય !
 એના પ્રેમતાંતુઓ જ બાધે સસારને.
 બધનો તેના મુક્તવિહારી મોહર્યાને ન હોય.
 વશ હોય સ્વભાવથી જ સ્વતંત્રતા મુંદરીને
 સૂર્યના પ્રકાશ વગર
 ગુલાબની 'લાલી' ખીલે નહિ.

તેમજ સ્ત્રીની મુદ્રા વગર
પુરુષની ત્રિવિધા તરે નહિ !

મુંદરી એ નિરોપ પ્રેમની ભેદાત્મક છે.

જનનમાં માધી મંગલ-યે સ્ત્રીની છે.

સ્ત્રીના એ કોઈ કોઈ

એના પાત્રો 'પ્રણવ' બધા છે.

જરૂરી જ્યાં એ હોય છે વિજ્ઞાન; જાન

જ્યાં જ્યાં પ્રેમની છે એ પુરુષની મુદ્રા !

મૃદુલા મુદ્રામાં, જેનાં, જ્યાં જ મુદ્રા છે

જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં

જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં

જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં

જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં

આલોક મુદ્રા

જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં, જ્યાં

પ્રેમની એ જ પરમ ગીતા છેઃ
 એનાં પ્રથમ દર્શને અમૃતની તૃપા ભરે,
 હૃદમાં ને અંગમાં વસંતની પ્રફુલ્લતા ઉતરે,
 હૃદયમાં અજબ સંગીતની હોરો ઉઠે,
 ને વિજળીઓ ચમકે અંતરના આકાશમાંઃ
 એ સુંદરીનાં સૌમ્ય ચહેરાપર
 બેઠી હોય સરસ્વતીની શાંત પ્રભા,
 ચક્ષુને ઠારે તેવી
 વસી હોય કુદરતની અનુપમ કૌમલતા,
 નિર્દોષ આનંદ, રમણિય છટા ને
 ગુલાબી કાન્તિની મધુર ચમક હોય.
 સરળતા, દક્ષતા ને સાદાઈનાં
 જ્વલંત ચિત્રો ત્યાં સદાય રમતા ફરે.
 પ્રતાપ ને શીતળતાનો સંગમ હોય.
 રસશુદ્ધ કેસતું મીઠું નિર્દોષ 'સ્રીત્વ' ત્યાં હોરે;
 સુકુમાર ગુલની આછી લાલી તરવરે,
 'આનુરાધ' નાં ચમ્પર ચહેરાં પર ઢાળાતા હોય
 નેમાધુર્યનાં મહાસાગરો જીવનમા ગાજતાં હોય.
 વાતસલ્યની અમીષૃષ્ટિ આખમાંથી ચતી દેખાય,
 ને પ્રેમનાં શાસ્ત્રો જ એ ચહેરા પરથી રચાયઃ

ઝરે છે ઝરણો ત્યાંથી શાંતિના, ચૈતન્યના,
સૌરભલર્યા બગીચા ખોલ્યાં છે શીલનાં, સૌજન્યનાં;
જળલહરીઓ શુ નાચતું આનંદમાં એ સુખડું,
પુષ્પથી ચ હળવા લવનના

પરિભળ બધે પ્રસરાવતું.

એ સુંદરીનાં વદને ઉત્સાહ ને આલ્સાહ હોય,
વીરાંગનાના અગમગતા તેજ હોય,
અમૃતની ઝરમર સદાય ત્યાં વરસે છે.

ને લલ્લની આછી લાલ પગલીઓ ત્યાં પડી છે.

વિનય, પ્રભાવ ને વિનોદનાં સાગર ઉછળે છે.

સ્ત્રીત્વનું ગૌરવ ને સ્વતંત્રતાની સુરખી છવાઈ છે.

આત્માનાં ઓજસ્ ચોમેર નીતરે છે.

શ્રદ્ધા ને આદર્શથી ભરેલા

ઉદ્ભાસ ને અભિલાષો તેનામા ઉભરાય છે.

આદર્શ સુંદરીનો સારો ચ ચહેરો

ગુલાબી ચનચનાટથી ઉછળે છે.

‘અશક્યતા’ ને પાડુ મારી લવનમાથી

ફૂંફી દેવાની જ્વલંત મધન્વાદાંસા દેખાય છે

તેમી જ પ્રબળ અજ્ઞા... જલ્મ ભાવનાઓ

લોચનની ઉપમા ને અનંત અભિલાષથી
 રજાનું દોષ તેનું વદન કમળ !
 કમ નેજનાં અંગાગથી આંશુ તે અધાની આંસુ,
 ને ધરેગામાં વરસુ દોષ,
 દરગાનું દોષ, ગાજનું દોષ ત્યાં ..
 મુલકીનું દુર્લભ મોન ! અવગમિત અસ્ત્ર મોલક !

મુલકી મુલકીના નિર્મલ મોલક ૫૦
 મુલક મુલકીની ઉડી ૧૫૫ ૫૫૫ ૫૫૫
 મુલક મુલકીની મોલક ૫૫ ૫૫૫૫૫૫ ૫
 મુલક મુલકીની મુલક ૫૫૫ ૫૫૫ ૫૫૫
 મુલક મુલકીની મુલક ૫૫૫ ૫૫૫ ૫૫૫
 મુલક મુલકીની મુલક ૫૫૫ ૫૫૫ ૫૫૫
 મુલક મુલકીની મુલક ૫૫૫ ૫૫૫ ૫૫૫

મુલકી મુલકીની મુલક ૫૫૫ ૫૫૫
 મુલકી મુલકીની મુલક ૫૫૫ ૫૫૫
 મુલકી મુલકીની મુલક ૫૫૫ ૫૫૫
 મુલકી મુલકીની મુલક ૫૫૫ ૫૫૫

અશ્રુનાં ખાખોચીયાં સૂકવી નાંખે છે.
 આનંદની-શુદ્ધ આનંદની
 સાત્ત્વિક ને દિવ્ય આનંદની લહરીઓ છૂટે છે
 લબ્યતાનાં આરે દર્શકને ખેંચાડે છે,
 પવિત્રતાનાં રંગથી એના હૃદયને રંગે છે.
 વિવેકદ્રષ્ટિ ને પુણ્યની ભરતીઓ ચડાવે છે.
 ને અંતરમા અજવાળાં, અજવાળાં પાથરે છે
 એ સુંદરી જ-ધ્રાવિકા

સ સાર આશ્રમ-ગૃહસ્થાશ્રમની આચાર્યા દેવી છે

*

*

એના ચહેરા પર

ખીલી હોય જાણે મધુરી પ્રભાત, ને
 કુદરતનાં કોમળ રંગોની પથરાયલી હોય શોભા.
 અંતરનાં રંગોને તે ચહેરા પર ખેંચતી હોય,
 ને કુદરતની સ્વાભાવિકતાનાં સુગંધ
 ત્યાં સ્વાતાં હોય.

*

*

રસજિન્દુ શા યોડાં મીઠાં ચખ્ખો

ગ્રાચી સુંદરીના સૂણવા એ ભાખ્યની નિશાની છે !

*

*

આર્થ પ્રાપ્તિના નયનેમાં

વિજીતીની ધમક રીધ,

'હામીએ'ને જરૂર કરવાની બરી રો.વ ઉખા !

હમી માટે મુદ્દત ને રીતરતનાં
જાન કરો રીધ,

મેં મુદ્દત મિતે, દત્તમત રો.વ 'મોમ'વાંતા !

અમીતમત અત્યંત કરો રો.વ એવાં કે

રેતા ૫૦ કદિ ૫૦ નેને 'મત'રો રો અમુત

૫૦ કરો ૫૦ અમુતરો ૫૦,

મત કરો ૫૦ કરો ૫૦ નયનેથી મુદ્દત,

અમુત કરો ૫૦ કરો ૫૦, 'અમુત' ને
મુદ્દત અમુત

૫૦ કરો ૫૦ કરો ૫૦ કરો ૫૦

૫૦ કરો ૫૦ કરો ૫૦

૫૦ કરો ૫૦ કરો ૫૦

૫૦ કરો ૫૦ કરો ૫૦

૫૦ કરો ૫૦ કરો ૫૦

૫૦ કરો ૫૦ કરો ૫૦

૫૦ કરો ૫૦ કરો ૫૦

એના ગૌરવવંતા નયનો પાછળ અનેક
ગૌરવ ભર્યા હોય,

નિડરતા કે નિર્ભયતાના ‘કરાર’ ત્યાંથી
વંચાય:

આંખની કલ્યાણ-રેખાઓ આશીર્વાદ
આપતી હોય !

અને આંગળીએ આંગળીએ જગતને નચાવવાની
શક્તિનાં ત્યાંથી સંભળાતા હોય સુસવાટા !
જલતી હોય આંખમાં રસની અખંડ જ્યોત,
ને થાક્યા પાક્યાનાં નિરંતર હોય ત્યાં વિસામા:

*

*

આદર્શ સુંદરીનાં પવિત્ર અંગે અંગમાંથી
આત્મસૌંદર્યનાં કૃવારા કૂટે છે.

અંગે અંગમાંથી રીતજતાનાં પડકાર થાય.
હેમુ હેતનાં હિલોળાં હ્યે,
ને દ્રષ્ટિ નિર્મળતાનાં પાઠ પઢાવે.

રશ્મિરશ્મિમાંથી રસની સેરો છૂટે,
રંગરંગમાંથી ભાવનાનાં પાથ વરસે,

હવેમણ, ત્રિલોકમાં ગીટ માટે,
ને પ્રભાસવંતી ઘડી મીનાં પરપ્રકાશ પાથરે.
તે રાપ આઠમાં મુદરી કરે તે સાચિત્ત:

સુમારી અવનત માણસ તે મુદરી નિ:

આઠમાં મુદરીનો હમખુર્ચ-ખીલનો: ચરેશ.

તે ગુમણ કરેશી કરેશ મુદરી કિ,
વિદ્યા, કિ. દશ ને નિમજ્જી ધર દો આઠમાં,
પરિવર્તનની પ્રતિષ્ઠા: મનુ મેનુ અવન, ને
જાણે ત્રી પાપા પદ મુદરી જો-મુદરી કલમ
સેન અને મુદરી મુદરી કલિ જે કિ
કેડ કલિ. નવન. મેનકલિ મુદરી.

કિ-મ નવન કરેડ ન મુદરી ને

કલિ ને કલિ ને કલિ ને કલિ ને

કલિ ને કલિ ને કલિ ને કલિ ને કલિ ને

કલિ ને કલિ ને કલિ ને

કલિ ને કલિ ને કલિ ને

કલિ ને કલિ ને કલિ ને કલિ ને

જ્યારે જુઓ ત્યારે સુંદરી હસીને બોલે;
 મીઠા સ્વભાવ માટે સા' કંઈને માન જાગે !
 એવા એનાં મુખ-મધુરની મીઠાશ અજળ હોય;
 'માધુર્ય' લયાં ટહુકા કરી બનાવે સોને મધુર !
 મનુષ્યોના માનસ પ્રદેશે એ સદાય
 પવિત્રતાની 'આલબેલો' પોકારે છે.
 યૌવનનાં કુવારા સમી એ સુંદરીઓ
 સૌમાં ચેતનજળ છલકાવે છે ! !

*

*

શ્રાવિકા એ સૌંદર્ય ને શીલનું પરમ કાવ્ય છે.
 પવિત્રતા તહેની જળવાય
 તો પવિત્રતાનું એ મનોહર ધામ છે:

*

*

અમૃત સરોવર શા

આદર્શ સુંદરીનાં મસ્ત શરીરમાં
 કમળ સમું કોમળ ને વિશાળ હેયુ છે.
 રસ યૌવનનાં અજળ ચમકાર છે
 ભાલ પ્રદેશે 'જય' ની જ્યોતિ અગમગે છે.
 ને કીકીમાં ખીલ્યાં હોય 'પ્રેમ', રસિકતાનાં બાગાં

એના બાહે બાલમા પ્રેમના પડમાં પડે છે.
 વાણીની ખીલાએ વાળનાં પ પાણી ફેરે છે
 અને પ્રવાહી ગીરવે—

અખડ ગીરવેની ગેરબી

મેળા દિવસ પર પાશમાં જઈ

ભનામે છે જનનમેષ અનન્ય ગીરવેવનું.

મુશ્કેલી ગીરવે એ રીધી રીધી છે,
 અંદરે પ્રવાહની અંદર નાહી.

મુશ્કેલી ગીરવે એ પ્રવાહની અંદર છે

મેળા ગીરવે ગેરબી ગેરબી

ગીરવે એ ગેરબી ગેરબી ગેરબી

ગીરવે એ ગેરબી ગેરબી ગેરબી

ગીરવે એ ગેરબી ગેરબી ગેરબી

ગીરવે એ ગેરબી ગેરબી ગેરબી

ગીરવે એ ગેરબી ગેરબી ગેરબી

ગીરવે એ ગેરબી ગેરબી ગેરબી

ગીરવે એ ગેરબી ગેરબી ગેરબી

ગીરવે એ ગેરબી

આદર્શ સુંદરી-શ્રાવિકાની

સફેદ ચામડી જ હોય નહિં માત્ર સુંદરતા,
 પણ સુઘડતા ને ચતુરાઈ એ છે સુંદરતા,
 વિવેક ને વિનય, તે જ છે સુંદરતા
 પ્રેમ ને પ્રભુતા, એ છે સુંદરીની સુંદરતા.
 મન, વચન ને કાયાનું લાલિત્ય જાળવવું
 એ છે સુંદરીની સાચી સુંદરતા:
 સંસારનાં દુઃખ, નિરાશા ને અસંતોષનાં ભડકાંને
 ઓલાવનારી પરમ શક્તિ હોય તે સુંદરતા.
 તેથી જ્યાં જ્યાં સાચું યૌવન ને
 યૌવનને જાળવી નિત્ય જોળન જીવાય,
 નિત્ય જોળન જીવી નિત્ય-આત્મવિકાસ
 સધાય,
 તેજ છે સુંદરીનું સાચું સૌહર્ય !

*

જેની દેહલક્ષતા પર પવિત્રતાના પલ્લટા હોય;
 અવાજમા સુદૃઢિની સર્વે સત્તાનું
 ગુમાન ગાળી નાખવાનું સામર્થ્ય હોય,
 ને આત્માનું નૂર ને માનસિક સપત્તિનો
 યોગ હોય;

૨. મોઝ દાઝ પમને હવત પ્રસાદ
જમત પર વસાવ કરે !

અને સરકારને મદદ કરી કરી
 બે મહાનગરોને સ્ત્રીઓની સ્વચ્છતા
 મેળાવા મધુર તાત્કાલીન અમુક રીત
 જેમ જાણી મેળાવવા મુદતો છે.

1. The first part of the paper is devoted to a review of the literature on the topic. It starts with a general introduction to the field, followed by a detailed discussion of the various methods used in the studies. The second part of the paper presents the results of the experiments. It begins with a description of the experimental setup, followed by a presentation of the data and a discussion of the findings. The third part of the paper discusses the implications of the results and suggests directions for future research.

સુરજતા એજ મુંદરીની સાચી મુંદરતા !

*

*

આદર્શ આવિકાનાં સૌંદર્યમાં તંદુરસ્તીની
તાજગી હોય.

મહેલની ' શેઠાણી-સાળ 'ની ફિક્કાશ નહિં,
પણ શીલનું નિર્મળ તેજ જળહળે.

'આદર્શજીવન'નું ઓળખૂં ટપકે.

નમ્રતાનું છુપું સંગીત તેમાંથી સ્ફુરે.

સહૃદય સીલાવનાં પડછાયા પડે,

વિજળીના જેવો વેગ, સામર્થ્ય

ને વેધકશક્તિની ત્યાંથી આછી ઝાંખી થાય,

અંતે દુનિયાનાં દાઝેલાંઓની

શીળી છાંયડી બની શીતળતા જે બક્ષે:

તે જ મુંદરીનું સાચું સૌંદર્ય !

આદર્શ મુંદરીનું સાચું સૌંદર્ય તો

ગુપ્ત આત્માને રસઅંજલી છાંટી સજીવન કરે.

શ્રીઠાં સૂરની ' બાંમુરી ' બલ્લવી

સારાય વિશ્વને રનેદર્શ રસબસ કરે !

વિકાર તે કમ, ગાંધર્વ ને કળા નથી,

પરનું 'આત્મવિકાસ' કરનાં કરના

હૃદયમાં કેવલ જાણના પડપાળા પાડે,

તે હે વસ, કળા અને ગાંધર્વ !

• •

મૌંધમના જગત ત્યાં જે થ ગાંધર્વનું વિશાલ,

નિર્મલ પ્રમદા વગેરે ત્યાં હે ગાંધર્વનું વિશાલ,

દૃશ્ય ક વસ્તુમાં રમણ તે હે આત્મ ગાંધર્વનું

ચિહ્ન !

દૃશ્યવસ્તુમાં જ આત્મવિકાસ ને કે જે

તેજ કહેવ થ ગાંધર્વ ને હે ચિહ્ન !

• •

મૌંધ - જે - કમ - ને - કળા - ને - ગાંધર્વ - ને - ગાંધર્વ

જે - કમ - ને - કળા - ને - ગાંધર્વ - ને - ગાંધર્વ

જે - કમ - ને - કળા - ને - ગાંધર્વ - ને - ગાંધર્વ

જે - કમ - ને - કળા - ને - ગાંધર્વ - ને - ગાંધર્વ

જે - કમ - ને - કળા - ને - ગાંધર્વ - ને - ગાંધર્વ

• •

સૌંદર્યની નિહોધ કળાઓ ખીલવે તે સુંદરી.
રસ, લાવણ્ય ને યૌવનનો આદહાદ પ્રેરે સુંદરી,
પુણ્ય મંત્રાક્ષર તણી લીપી લખેલી હોય ત્યાં,
નેચન્દ્રની ઠંડી સુધા સીંચાયલી ત્યાં હોય છે.

*

*

સૌંદર્ય એટલે પવિત્ર પ્રેમની રોશની,
એ રોશની એ જ સાચું સૌંદર્ય છે.
જેનામાં એવું પ્રેમનું સૌંદર્ય ભર્યું તે સુંદરી છે.

*

*

પવિત્રતા વગર પ્રેમ સંભવે નહિં
તેથી જ્યાં જ્યાં પ્રેમ ત્યાં ત્યાં હોય પવિત્રતાઃ
એ પ્રેમ કે પવિત્રતાનો ઉભરાટ
એ હોય આવિકાનું નાચું સૌંદર્ય.

*

*

સુંદરીના સ્વલ્પ નાદર્ય પાછળ
ખીલેલો હોય મુક્ત નાદર્યનો મધુર ભાવ
જ્યાં ઉગતી આવના કિરણે વરસતા હોય

એ ગોંધનું દ્યન મનુષ્યનાં 'તમન'ને દૂર કરે
 ને યામિક જ્યોતિનો માંદો રોષે છે,
 તિમાગા દુનિ છે. અપદા આઘમી જાય,
 ને આગાના અગ્રીયમાં તારી જાય
 'નવજનન'ને માંદા રકમો લે તે ઠિ મમુ' ગોંધાં

મુંદલીનાં નિર્મલ, ગોંધાં ૪૪ પ્રજાતી

જોડે ૪ રોષ, ને

અતઃ ૩૪ જેનું જેનું છે એ ૪
 ને ૩૪ જેનું આગમું જા રોષ
 એ જાજા જાજા રોષે રોષે જાજા જાજા
 એ રોષે રોષે રોષે રોષે રોષે રોષે

મુંદલીનાં ૪૪ જેનું જેનું રોષે,

એ જાજા જાજા જાજા જાજા જાજા
 રોષે રોષે રોષે રોષે રોષે રોષે
 એ જાજા જાજા જાજા જાજા જાજા
 એ જાજા જાજા જાજા જાજા જાજા

૪૪ જેનું જેનું રોષે

સૌંદર્યની નિહાંપ ઠળાઓ ખીલવે તે મુંઢરી.
 રસ, લાવણ્ય ને ચોવનનો આદહાદ પ્રેરે મુંઢરી,
 પુણ્ય મંત્રાક્ષર તણી લીધી લખેલી હોય ત્યાં,
 ને ચન્દ્રની ઠંડી મુઘા સીંચાયલી ત્યાં હોય છે.

સૌંદર્ય એટલે પવિત્ર પ્રેમની રાશની,
 એ રાશની એ જ સાચું સાંદર્ય છે.
 નેતામાં એવું પ્રેમનું સાંદર્ય ભર્યું તે મુંઢરી છે.

પવિત્રતા વગર પ્રેમ અંભવે નહિ
 તેથી જ્યાં જ્યાં પ્રેમ જ્યાં ત્યાં હોય પવિત્રતા:
 એ પ્રેમ કે પવિત્રતાનો ઉભરાટ
 એ હોય ધારિશાનું સાચું સાંદર્ય.

મુંઢરીના: સ્વત્ત્વ મં.૧૫ પ.૭૪
 ખીલેલો: હોય મુખ મોહવનિ પ્રપુર જ.૧
 જ્વ: ઉગ્ર જ.૧૫ વિષ્ણુ વસ્ત્રા દેવ

એ સૌંદર્યનું દર્શન મનુષ્યનાં 'તમસ્'ને દૂર કરે
 ને ચામેર જ્યોતિનો માંડવો રાપે છે.
 નિરાશા દૂરે છે. અશ્રુદા આશમી જાય,
 ને આશાનો બગીચામાં લઈ જઈ
 'નવજીવન'નો સંચાર કરાવે તે છે સાચું સૌંદર્ય!

*

*

સુંદરીનાં નિર્મળ સૌંદર્ય પર પ્રભુતાની

મહોર હોય, ને

બાહ્ય રૂપ જેવું તેનું ઉર હોય.

ને ઉર જેવું અંદરનું નૂર હોય.

એ નૂરમાં સ્નાન કરી સોથી પવિત્ર બનાય

એ સૌંદર્યની રાણી તે શ્રાવિકા !

*

*

સૌંદરતા સંસારને એ મુધારે,

ને ચક્ર-નિર્મળી છાંટી મુવાસિત કરે.

હસતે વહન 'આદરો' 'નુ આતિથ્ય આચરે,

ને જીવનને યશ-કળાથી દિધાવે

તે સાચું સૌંદર્ય !

*

*

સુંદરીનાં આત્મસાંદર્યને પી પીધને

ન હીરે ઠેાડીની આંતરતૃપ્તા,

શુભ-ગૌરવી સુંદરીનાં દર્શને દર્શને સદેદ
યવાય

તે રસભરી પારસપ્રતિમા તેજ સાચી સુંદરી.

*

*.

પોતાની સૌંદર્ય ભાવનામાં

આધ્યાત્મિકબળનું મિશ્રણ ઠરી

‘આવિકા’ સાંદર્યને પ્રતિપળે દિવ્ય બનાવે.

સંયમથી શીખને શોભાવે.

ને શીલથી યૌવનને દીપાવે.

પછી તેતું રંગીલુ યૌવન ને સૌંદર્ય રથે

સંસારનું સ્વર્ગ

વાસનાની ગટરો નહિં, પરંતુ જગતમાં

પ્રેમની-પાવિત્ર્યની પ્રભુતાની ગંગાઓ રેલાવે !

એજ આદર્શ આવિકા કહો કે:

આદર્શ સુંદરીની એજ હોય જીવન કળા !

આદ્ય શ્રાવિકાનું જીવન જ સૌંદર્ય છે:
 અંદરથી ને બહારથી મુંદર થયા કરવું,
 ને સૃષ્ટિને મુંદર ઠપા કરવી
 એજ છેનો જન્મસિદ્ધ હક્ક છે.
 એજ મુંદરીનાં સૌંદર્યનું સાચું તેજ છે.

*

*

દેવી સૌંદર્યને સમજવાની-સજવાની,
 મહાણવાની ને પચાવવાની
 જેનામાં કોચ્છદ્યતા તે જ આદર્શ મુંદરી છે:

~

*

જે પવિત્ર સૌંદર્યના દર્શને
 અજેઅંગમાં આનંદનાં દિવડાં પ્રગટે,
 વિકારને બદલે આદર્યોના ઉછાળા આવે:
 મોહના ઘેનમાં ન નાંખે, પણ
 રસની સરિતામાં ઝમેળી રસમય બનાવે !
 ચહેરાની મુંદરતા પરથીજ
 સ્વર્ગના મુખની ઝાખી કરાવે.

પણ તે પવિત્ર દ્રષ્ટિથી જોયું હોય તોજ,
 દિવ્ય ભાવનાથી સૌંદર્યને નીરખ્યું હોય
 તોજ જોનાર પાવન બને છે.

*

પવિત્ર દ્રષ્ટિથી જોનારને

આદર્શ સુદરી—શ્રાવિકા પાવન કરે:
 રહેતું સૌંદર્યજ પવિત્રતાની દ્રષ્ટિ આપે,
 એતું ‘સીતલ’ જ ઉજવલ માર્ગે પ્રેરે !

*

શ્રાવિકાતું સૌંદર્ય એ પવિત્રતાતું ઝરણું છે.

ઉત્તમ ભાવપ્રેરક રૂપાળી લદ્દભૂમિ છે.
 ક્ષમા ને સૌજન્યતું એ પ્રતિબીજ છે.
 તેજ ને સ્વાતંત્ર્યતું મૂર્તસ્વરૂપ છે.

*

ગુણવંતા થઈ જીવનને પવિત્ર બનાવવું

એ એનાં સૌંદર્યતું પ્રથમ સુત્ર છે.
 ને શીયળવંતી પ્રતાપી સુદરી બનવું
 એ એનાં સૌંદર્યતું સાચું ‘દયેય’ છે.

*

એ આદર્શ મુંઢી:

જગતની એક ઠણધણ વેલ છે:

દેશ કે સમાજનાં ઉદય દ્વાર ઉઘાડનારી

એ ઉત્તમ ઉપા છે.

•

•

આદર્શ મુંઢી-આવિકા સંસારમાં

એકલી રહેવા અવતરી નથી.

તેથી અંતરની હેલમાં ઉભરાતા અગ્નીને

પીનારૂં પાત્ર એ શોધે છે.

પોતાના ચેતનભર્યા ઉર સાગરે

પ્રેમની જે લહેરીઓ ઉઠે છે

એ લહેરોને જીલનાર કે સુપાત્ર તે શોધે છે.

શુદ્ધ ને નિર્મળ 'એકોપાસના' કરતી

સ્નેહની ભાવનાઓ તહેનામાં જાગે છે ત્યારે

સામેથી 'એકનીજ ઉપાસના'નો પડથો પાડતી

સ્નેહ-વ્યક્તિને એ શોધે છે-જ'એ છે.

પ્રેમ—પ્રેમ—ને પ્રેમ

જે 'એક' ને જ પ્રેમ આપી શકે,

એવા ખાનદાન રૂધીરવાળા પ્રેમીને ખો
 એક બીજામાં શું થાઈને એક અખંડ 'જીવ'
 એવા 'જીવનધારી' ને માટે ઝંખે છે.
 એક બીજામાં અલોપ થઈને
 સહિમાં સ્વર્ગ ઉતારવા પ્રેમીને પડકારે છે.
 આત્માની મીઠી ખ્યાલ જીવવી શકે તેવા
 મધુર 'આત્મા'ને પી જવા તલ્લે છે.
 આદર્શ સુંદરી-શ્રાવિકા પોતાના જેવા
 સૌંદર્યલયા હૃદયને જ વરવા ચાહે છે

સોળ વર્ષે એનું જીવન છલકાયું હોય
 ને સહચારિની શોધમાં ફરતું હોય.
 ત્યારે પ્રેમનાં પ્રતિષ્ઠા પાડનારા
 સાચા આત્મપ્રેમીને બોલાવતું હોય છે:

પડ્યાં ન પાડે પ્રેમનાં
 તે પ્રેમી નહિ પણ 'કામી' છે, તેથી
 'દેહ પ્રેમી' રાક્ષસોથી મુદરી તો ફર હોય !

સોળ વર્ષનાં યુવનવીરે દિલતાં
 યુવનનાં ફડફડાટથી તે ફડફડતી હોય,
 યુવન-તોફાનથી તેના ફવાડા નાચતા હોય,
 મસ્તીમાં એનું દિલ ટોલતું હોય,
 ત્યારે સુંદરીએ સહચાર આપ્યો હોય !
 પ્રેમનાં મોલ્ઓ પર વિહરી શકે,
 પવિત્ર પ્રેમનાં મોલ્ઓ (Vibrations)
 ને પી શકે,
 અને પ્રેમી ઠાજે-સુંદરી ઠાજે
 મહાસાગરના મહાસાગર વિંધીને ય આવી
 પોતાના હૈયામાં પ્રેમીને-સુંદરીને પધરાવી શકે
 તેવા બહાદુર વીરનો-સહચાર એ આપે !

*

*

પુરુષ ને સ્ત્રી: બન્નેની પ્રતાપી આત્મનીકાઓ
 રસસાગરમાં રમશે ચડે, એ છે સંસાર.
 આદર્શ શ્રાવિકાનો હોય એજ સાચો સહચાર !

*

*

સાચી. મુદ્રી
 કૌમારવતને બરાબર બાળવી

કૌમારધર્મની પવિત્ર શિક્ષા પામી
 કૌમાર અવસ્થામાંજ સંસારની કળાઓ શીખી-
 કળાપ્રવિણ બનીને જ
 સંસારમાં-સહચારમાં પ્રયાણ કરે !

*

*

કુંચન જેવાં તેના કૌમારમાંથી
 કળા ને નિર્મળતાની રોશની ફૂટતી હોય
 ત્યારે અને
 ત્યારે જ સંસારમાં પગલાં પાડવા એ દોડે :

*

*

મોતા પિતાનો વિનય
 ને ગુરુ ગુરુણ્ણિનો વિનય શીખે,
 શરીર, બુદ્ધિ ને આત્માનો વિકાસ કરે,
 આદર્શ ગૃહકાર્યમાં પાંચ યજ્ઞોનું

અનુભવજ્ઞાન:—

રાંધવું, હળવું, ખાંડવું,
 પાણી ભરવું ને રેંટીયો ચલાવવો:
 આ પાંચે યજ્ઞોનું સ્થૂલ ને સૂક્ષ્મ જ્ઞાન મેળવી
 પછીજ સંસારમાં ડગલાં ભરે !

*

*

એનું કોમાર

જ્યારે ઠહેલું મોઢલું છે

‘ છલકાઉં છું, જીવનારો શોધ !

શીલ ને સાંદર્યથી ઉભરાઉં છું,

આદ્યો ને નિર્મળતાથી વઢી રહી છું,

સહચારી શોધ ! કાંઈ જીવનસાથી શોધ ! ”

ત્યારેજ મુંદરી સહચાર શોધવા દોડે.

* * *

રેસ, યોવન ને શક્તિનો ઉછાળો આવે,

અને રસસમાધિમાં યોવન ટોલતું હોય,

ત્યારેજ મુંદરી સહચાર ચાહે છે :

ત્યારેજ જીવનસાગર તરવાને એ પ્રયાણ કરે !

ત્યારેજ જીવન-સુકાનીને સત્કારે !

ત્યારેજ જીવન સુકાનીનુંય સુકાન હાથ ધરે

તે સાચી મુંદરી છે !

* * *

પાંખમા પાખ પરોવીને ઉડે

એવા ‘ જીવનમિત્ર ’ ને મુંદરી જ એ છે,

જેના આહુચર્યાથી હૃદયમાં ઓર નૂર આવે,
 સહવાસથી જીવનની પ્રતિપક્ષ મગરૂખીમાં જાય,
 જહેની વિમળ જીવનકળાની રોશનીમાં ઉલો રહી
 સીનો આત્મા સ્વર્ગીય સુખનો આદહાદ પામે,
 અને જે સંસારના જીવનક્ષેત્રે
 નીડરતાથી નેપોલીયન જહેમ ગાવતો ફરે!
 લરપૂર રસજતા ને યૌવનનો તનમનાટ હોય,
 નિખાલસ દિલનો ને

હૃદયની પવિત્ર પ્રીતિવાળો હોય,
 'સીતલ'ને પુરુષત્વની નીચે ન દખાવતાં
 જન્મેને સમાન કક્ષાએ જે સ્થાન આપે
 એવા, સંસ્કારી વાતાવરણમાં ઉછરેલા
 તેજસ્વી ને તંદુરસ્ત નરકેસરીને વરે સુંદરી !

એવાજ 'જીવનહોસ્ત' ને આવિકા આહે છે-
 હૈયાની શય્યામાં 'હોસ્ત'ને પોઢાડી,
 'હોસ્ત'ના અંતરમાં આરામ શોધવા હોડે
 તેજ હોય સાચી સુંદરી : આવિકા.

સુમાન વયના, મુરેખ ચહેરાના,
 વિશાળ છાતી ને ઘાટીલા બદનવાળા,
 જોનારનેય જોમ-ધીરે તેવા યૌવનવાળા,
 લાલિત્ય ને પ્રતિભાવંતા પુરૂષનેજ
 આદર્શ મુંઢરી પરણે !

જો નિરંતર ભાવનાની પાંખો પર ઉડતો હોય,
 'ઈચ્છાશક્તિ'નો તોફાની મહાસાગર હોય,
 બુદ્ધિ ને ચાતુરીનાં બાણો બર્ષાં હોય
 જેનાં મગજલાયામાં,
 કળા ને દૌશલ્યની ઝરે જ્યાંથી પ્રેરણા !
 સિદ્ધાંતની ખાતર એ મહાસમાધિઓ સાથે,
 આદર્શની ખાતર જે મરી ખૂટે,
 ને 'સ્ત્રીત્વ' પ્રતિ આદર હોય જેના અર્ગુએ અર્ગુમાં
 એવા ઉદાર વીરપુરૂષને પરણે શ્રાવિકા !

આધમતા ક્ષાત્રતેજને પુનઃ ઉગાડતો, ને
 દિલ્લદિલમા દીપક ચેતાવતો જે;

વીર્યનાં ઉછાગાયો સાગર ચો પુપવતો
 ને 'મનુષ્યત્વ'નાં એવો ઉતારનારો;
 'હૃદયદેવ' થવા પહેલાં 'હૃદયની રાણી'
 હૃદયમાં માન સહિત પ્રતિષ્ઠા કરી
 સાચો 'હૃદયદેવ' બનવા
 સ્વાભાવિક પ્રવૃત્તિ કરે;
 એવા 'આદર્શ' નર 'નો મુંદરી સહચાર કરે.

જાહેનાં સહચારથી એક બીજામાં
 જીવનભરની-જન્મોજન્મની નિર્ભયતા રેડાય,
 ગંગા યમુના ચો મુંદર સંગમ થાય,
 પરસ્પરની મહત્વાકાંક્ષાઓ પોષાય,
 દયાપાત્ર નહિ, પણ 'દર્શાપાત્ર' દાંપત્ય બને,
 સ્વાતંત્ર્યનો આતશ જાહેનામાં જલતો હોય,
 સ્વાભિમાનની અમીરીનો માલીક હોય,
 ને બીજાનું 'સ્વમાન' સાચવવાની કાળજી હોય,
 જેનામાં, એવા પ્રતાપ ઝરતા,
 નિબત્તનંદી, ગુણુદર્શી, દીર્ઘદ્રષ્ટા ને વિવેકી,
 ન્યાયી ને હંસતા પુરુષને પરણે મુંદરી.

પુરૂષ તો તે છે : સુંદરીનો પતિ તે - છે
 કે જે પ્રમંગ્લોનાં રંગ પારખે,
 મુંજોગો પર સત્તા ચલાવે,
 જગતની સાથે હોડ ખેડવાની શક્તિ ધરાવે,
 ચેતન ! ચેતનતત્ત્વોથી છલગડતો હોય,
 અને સિદ્ધિઓ માટે આકાશમાં વિહરે,
 પાતાળને ફોડે, મૃત્યુને ખૂંદી વળે;
 ને કદમે કદમે 'જય' નાં ડંકા બજાવે !

*

*

આદર્શ શ્રાવિકા :

સુંદરીનો સહચાર એજ કરી શકે કે
 જેનાં બાહુઓ 'અબલા' ને બળ ધીરે,
 'અબળા' ને 'સબળા' બનાવે;
 ભીરૂનાં વીર સરજે,
 યાચકનાં હાતા બનાવે;
 'વેટી' પાળનારો ભરવાડ નહિ
 પણ 'સિંહણ' નો જે સહચાર સાધી શકે !
 સહચારિણીનાં નિર્મળ કોડ ને રસિકતા
 જોનારી જોનામાં ખૂલ્લી આંખો હોય.

દાંપત્યને ' દેવી ' યોગ બનાવવાનાં ...
 આવતા હોય ઉમળકા જેના અંતરમાં;
 એક બીજાની જ્યોતિનાં આધારે
 ' ઉડવાના ' વિચારે સ્ફૂરતા હોય,
 અને લેશમાત્ર કંટાળા વગર જીવવાનો
 જવલંત મુદ્રાલેખ ધારી જે ' જીવન ' સાથે જીવે !
 આકૃષ્ટતા કે વ્યાકૃષ્ટતા
 જાહેનાં પ્રતાપી તેજને ઠારી શકે નહિ
 ને નયનોમાં સદાય રસની અખંડ ભરતી રાખી
 સંસારને-દાંપત્યને રસમય બનાવવા
 સુંદરીની અખંડ પવિત્ર હોસ્તી કરી શકે
 તેવા રસેશ્વરને જ પરણે સાચી સુંદરી !
 એવાજ વીરને વરે આ વીરાંગના !
 એવા પુરુષનેજ વરે આદર્શ શ્રાવિકા !

*

*

વીજળીના જેવો વેગીલો બની

સંસારમાં જે રેલાવે સર્વાત્ર ચેતન વિજળી,
 પ્રેમનો મહાસાગર બની
 રેલાવે દાંપત્યમાં પ્રેમની રસગંગા !

ધર્માધિતાનાં હાંપટેથી ય-દ્વર રહી

નહાતો ફરે જે બ્યાપકતાભરી

નેતિક્ષણ લવનની નદીઓમાં,
અને દેહ કરતાં આત્મસાદર્થનો જે પૂજારી હોય,
ભાષા કરતાં 'ભાવ'નો ઉપાસક હોય,
બનાવટ કરતાં કુદરતનો પ્રેમી હોય,
સ્મશાની શાંતિ કરતાં
જે ખાનદાન (noble) સુહૃદોનાં રસિયો હોય
એવા જ્યોતિર્ભાષાઓ જાળવી આત્માના
સહચાર કરવાના દોડ હોય સાચી મુંદરીનાં !

એક બીજામાં લવનભરે પરોવાઈને

એક બીજાનું મધુર સૌહાર્દ

પરસ્પરનાં દિલનાં આતશોને ખૂઝાવે,

ને આદર્શોની જ્યોતિ લવનમાં જગાવે

એવા દાંપત્ય 'લવવાના' હોય

સાચી, આદર્શ મુંદરીનાં અભિલાષ !

મુંદરીની કુમારને જે સમજી શકે,

સુંદરીનાં નિર્દોષ પ્રેમને પારખાં જાણે,
 સુંદરીનાં સૌંદર્યને હલકે હાથે ખીલવી શકે-
 પવિત્રતાનાં વિશેષ ઓપ આપી શકે;
 અને સ્ત્રીનાં સૌંદર્યને

પવિત્ર વૃત્તિથી ખૂબ જાણનારા
 નિર્મળ ચરિત્ર પુરૂષને જ સુંદરી આહે-છે :

*

*

પતિવ્રતની ડાહી ડાહી વાતો કરનારા
 પોપટોમાંથી

જે પહેલાં આકર્શ-એક પતિવ્રતની
 સંપૂર્ણ વક્ષાદારી દર્શાવવાનો કોલ આપે,
 પોતાને વિશ્વાસપૂર્વક
 મૂકતવિહાર કરવા દેવાની અંતરથી છૂટ આપે,
 સી એ માલીકીની ચીજ નહિ
 પણ ' જીવનની ભાગીદાર ' માનવાની
 જે સક્રિય રીતે ઉદારતા દર્શાવે,
 અને એક જ ' જીવન હિ-ડાલે-' રસમૂલે
 સૂણવાના જેના અભિલાષ હોય
 તેવા રસીક વર,--આદર્શ પુરૂષને સુંદરી પરજો !

આત્માની લહરે લહરે લહરવા
 પોતાની ઇચ્છાથી પરજો છે પુરૂષને સુંદરી;
 પુરૂષની અણખીલી કળીઓ ઉઘેડવા
 મંચારમાં સુંદરીઓ સહચાર આપે છે !
 તેથી જહેનાં આત્મામાં ભર્યાં હોય અમૃતજળ
 અને સાચા સહચારની
 જહેને સંપૂર્ણ 'ગરજ' હોય
 તેને જ વરે છે....વરવા હોરે છે સાચી સુંદરી !

~

~

નવલોહીવાળી અજળ સુંદરી
 જીવન સહચારમાં નવલોહીને જ શોધે છે.
 તરૂણી, તરૂણ જ હૃદયને ઉપાસે છે.
 જીવન આખું જહેની સાથે વિતાવવાનું હોય,
 અને જે પ્રેમનાં પ્રિયતમ થવાનાં હોય
 હૈનાં તન, મન, રૂપ, શુભ, વય,
 વિચાર, આદર્શો ને ભાવનાની સમાનતા તપાસે,
 શારીરિક, માનસિક, નૈતિક ને

આધ્યાત્મિક આશ્રયતા નીરખે,
 ભાવિ 'જીવનકોસ્ત'નું અંતરે ઓળખવા મથે,
 હૈનાં આદર્શ ને સિદ્ધાંતોને પારખે,

હેનાં પ્રેમઉરનાં ઉંડાણું બરાબર માપે,
 ' સ્ત્રીને સાટે ઠેકઠું સહી શકશે ! '
 તે બારીકાઈથી નિરખે,
 હેનાં આત્માનું રસઐક્ય પારખે
 અને પોતાની અંતરની ઉમિંઓ
 પોતાનાં હૃદયની ઉચ્ચ ભાવનાઓ
 ઠેકઠેલી જીભને તે ખીલવશે
 હેનું સૂક્ષ્મ અવલોકન કરી
 સંતોષ મળે તોજ સહકાર કરવા
 આહે છે તે સુંદરી : -
 પોતાનીજ આત્મપસંદગીથી પરણે
 તે શાવિકા !

* * *
 રમણી એ વશ કરવાની વસ્તુ નથી
 પણ સ્વભાવથીજ એ વશ થાય છે,
 સ્નેહથીજ એનું સ્ત્રીત્વ પમાય,
 પ્રેમથીજ એનાં આત્મા પર
 પ્રેમનું સામ્રાજ્ય સ્થપાય છે,
 એનું સમજનાર પુરુષનેજ વરે સુંદરી !
 પાલી ચતુર સુંદરી

આદર્શ મુંદરી

પોતાના આત્માના સંતર્પણ માટે,
ભાવિ સર્જનના આનંદ માટે ન પરણે !
પરણવા ચાહે છે !

પોતાના ને પરનાં ઉદાર માટે
ભાવિ રાષ્ટ્ર ને વિશ્વના કલ્યાણ માટે
આત્માનાં પુર વૈભવથી,
હૃદયની પૂર્ણ સમ્મતિથી,
શોવન-ઉછાળાનાં 'દહેણ' થી ન
રોમ્ય પુરુષને
'સારમાં પરણવા ચાહે તે
'દર્શ' મુંદરી : આદર્શ શ્રાવિક છે :

દરીનાં 'ચાહ'માંથી સહકારની વાંચના જાગે,
જીવનસંગ્રામમાં પ્રવેશતાં તે
પુરુષનાં શુદ્ધ સહચારને ચાહે !
કારણ ?
સસાર 'બે' નો છે,
વૈરાગ્ય 'એક' નો હોય,

તેથી જ આત્માનાં સહવિહાર-એ છે સંસ્કાર.

પુરુષ-એટલે પ્રાણુ-ને શક્તિ :

સી એટલે શક્તિને તાલબદ્ધ-

સક્રિય કરનારી પ્રેરણા :

પ્રેરણા વિનાની શક્તિ સૂતી-રહે,

ને શક્તિ વિનાની પ્રેરણા પાંગળી છે,

તેથી જો-નરનારીનો સહચાર એ છે સંસાર,

એક બીજના સહચારેજ

સંસાર સૌભાગ્યવતો છે.

પરસ્પરનાં સહચારથી જ

જગતમાં નરનારીઓ છવી ચકે છે !

*

*

સુંદરીના ' બુદ્ધિ ' સહચારથી

પુરુષના હૃદય-Will-ને પોષણ મળે,

પુરુષનાં ' શક્તિ ' સહચારથી

સીની બુદ્ધિમાં Intellect-

સ્ફૂર્તિનું સિંચન થાય,

આમ એક બીજનાં સહકારમાં જ

વિશ્વનો વિકાસ છે.

એક બીજાની પડખે ઊભા રહેતાં જ

પરસ્પરની અપૂર્ણતાઓ પૂરાય છે.

સ્ત્રીનું જીવન એ કુદરતી મિત્રી છે,
 પણ 'વક્ષાદારમિત્ર' ને જ સમજાય તેની મિલતા !
 પુરૂષનું જીવન એ પરાક્રમની લીલા છે,
 પણ પરાક્રમનું મૂળ તો એ માતાનું જ ઉદર છે,
 મૂળ વિનાનાં થક ને પાંદડાં ન હોય,
 સ્ત્રી વિના પુરૂષ કે સંસાર ન હોય.
 જીવનસંગ્રામમાં જત્રેને સહચાર ભેઠએ !
 સભર 'જીવનચિત્ર' માં બેનાં રંગો ભેઠએ !
 વિવિધ ભાવો વિનાની કળા અધૂરી છે,
 નરનારીનાં સહચાર વગર સંસાર સૂના છે.
 તેથી માનસ કક્ષાએ સંસારમાં બેય સંચરે,
 સમાન હૃદયથી 'દોસ્તીદાવે' જ વિચરે !
 એનું નામ સાચો સંસાર :
 આદર્શ સુંદરીનો એજ હોય સાચો સહચાર !

*

*

એક બીજાનાં જીવન એક બીજામાં મળે
 ને ઠરે બેયની જીંદગી એ છે સાચો સહચાર !
 એ હોય શ્રાવિકાનો મનોહર સંસાર !

*

*

મનુષ્યને બે હાથો છે :

બે હાથ વિના તાળી ન પડે : તેમજ

સંસારનાં બે સ્થંભો સ્ત્રી ને પુરૂષ છે.

એક બીજાનાં સહચાર-યોગ વગર

સંસારનું અસ્તિત્વ જ ન હોય !

તેથી નર ને નારીનું ભેડવું

સનાતનકાળથી હવે છે ને હવશે :

પ્રકૃતિનાં એ બન્ને પાસા છે.

ઋષભદેવતા સમયમાં જન્મતાં

યુગલીઆ-ભેડકાંનાંજ એ ખંડો છે :—

કુદરતે બેઉમાં વિવિધ કળાઓ પૂરી છે.

સ્ત્રી પુરૂષમાં જુદાં જુદાં અનેરો રંગો ભર્યા છે !

“ નરને નારી વિના ચાલ્યું નથી,

ને નારીને નર વિના ચાલશે નહિ ”

એ કુદરતનો સનાતન સંદેશ છે :

એટલે બેયનો શુદ્ધ સહચાર

એજ સંસારનો વિકાસ છે :

*

*

પ્રકૃતિનાં બે ઢુકડા નર ને નારી,

કુદરતનાં બે તત્વો-વીરતા ને દયા

દયા વિનાની વીરતા 'કઠોર' છે.
 ને વીરતા વિનાની દયા મરેલી છે.
 નરમાં વીર્ય છે, નારીમાં દયા છે.
 વીર્ય ને દયાનો યોગ
 એ જ આ દ્રશ્યમાન દુનિયા !
 નર ને નારીનો સહચાર
 એ જ આ સંસાર !

*

*

પુરૂષની દેવી શ્રી બને, શ્રીનો દેવ પુરૂષ.
 અન્યોઅન્યના પૂજન એ છે સંસારનાં પૂજન.
 બન્નેની અણુખીલી આત્મકળીઓ પ્રફૂલ્લાવવી
 એ છે સંસારનાં વિધાન:
 સુંદરી એ પુરૂષાતનની માતા છે.
 પુરૂષ એ 'શ્રીત્વ'નો સંરક્ષક સૈનિક છે.
 શ્રી સંસારનાં પ્રારંભ ઘડે છે,
 પુરૂષ, એ 'એકલી શ્રીએ' અડધા અગે
 ઘડેલા અધુરા પ્રારંભને
 રંગ કરવા પુરૂષાર્થ ફેરવે છે.
 બન્નેનો નિર્દોષ સહચાર એ છે સંસાર, તેથી
 એકની અવગણના એ સંસારની અવગણના !

સ્ત્રીથી સંસાર શીતળ છે :

પુરૂષથી સંસાર તેજવંતો છે :

ગરમી ને ઠંડી :

કેને કેની વિના આહ્યુ છે ?

એ શક્તિ Positive & Negative નાં
સંયોગથી જ

જગતમાં વિજળી પ્રગટે છે.

સ્ત્રીએ સહચાર સાધવો

એ પ્રકૃતિનો અટલ પથગામ છે

પુરૂષે સહચારને શોભાવવો

એ માનવતાનું મહા લક્ષણ છે.

*

*

એવા બે આત્માનો નિર્વિકાર સહ :

એનું નામ દિવ્ય લગ્ન :

આદર્શ શ્રાવિકાનાં-સુંદરીનાં પુરૂષ સ

લગ્ન એટલે દ્વંધ ને સાકરનું મિ

અખંડ ને એક રસ નરનારીનું ભવ

યુવક યુવતિનાં પવિત્ર જોળનવંતા

ગૌરવશાલી આત્માનું સહ-રમણ !

એ પ્રેમી પંખીનું સહ-ઉડ્ડયન :

એ આત્માનો સમન્વય એ છે લક્ષ.
 એ આત્માને એક કરે તેવો પ્રેમ અભિ તે લક્ષ.
 નરની આંખમાં પ્રિયનું અમૃત હોય,
 નારીની ચક્ષુમાં ' પ્રિયતમ ' બેઠાં હોય,
 એ મટી એક થવું એ છે લક્ષ,
 નરનારીની ઝગમગતી આત્મત્યોત
 એક મળી રચાય દાંપત્ય :
 પરસ્પરનાં દિલમાં ' એકત્વ 'નો સંચાર થાય
 તેજ આદર્શ શ્રાવિકાનાં હોય સાચાં લક્ષ !

*

*

સ્ત્રી ને પુરુષ

એક બીજામાં એક બીજા નિરતર
 ખોવાઈ જાય એ છે આદર્શ લક્ષ.
 ને પરસ્પરના ખોવાઈ જવા છતાંય
 બન્નેનું વ્યક્તિત્વ અખંડ રહે !
 નરનારીનાં પ્રેમ વિહાર, તે છે મુદર લક્ષ.
 બન્નેની અપૂર્વતા પ્રસાદ બેઠા
 ઉતરે ' અપૂર્વતા ' તે છે સાચું લક્ષ :

સંસારના આરે પવિત્ર સ્નેહનાં સ્વર્ગ 'ઉતારી
 કલ્યાણ પથે પડવું' એ છે
 બન્નેનાં લગ્ન વ્રતની મહા દીક્ષા !

*

*

આર્થ લગ્નનાં 'આદર્શ' મહાન છે :

પુરૂષ ને સ્ત્રીનો અમૃતના આરે
 અદ્ભૂત સંગમ તે છે આર્થ લગ્ન.
 એ પ્રેમ-પંખીનાં જીવન યોગ,
 એ છે આદર્શ લગ્ન.

એક બીજાનાં જીવન રસ
 એક બીજાનાં જીવન ઠટોરામાં રેડાય,
 એક બીજાનો આત્મા
 એક બીજામાં એકરસ થઈ રેલાય,
 એ છે પ્રેમલગ્નનું સાચું રહસ્ય.
 જીવનભરની પવિત્ર અંધીની
 નિર્મલ નિશાની એ છે સાચું લગ્ન !

*

*

આદર્શ સુંદરી-આવિકાના લગ્નને
 સંયમના સદ હોય,
 પ્રભુતાનાં સુકાન હોય,

પવિત્રતાનાં હલેસાંચો હોય,
ચોમેરથી સરલતાનો વાયરો વાય,
રસ સાગરમાં રમણ કરતાં કરતાં
દિવ્યતાને પામવાનું ચોક્કસ તેમનું ધ્યેય હોય !

*

*

‘લજ્જા’ કરીને સુંદરી-ધ્રાવિકા
ગોહનાં રંગમહેલની રાણી નહિ
પણ પ્રેમ સુંપડાની ‘જોગણ’ બનવા ઈન્છે.
‘પ્રેમદેવ’નીજ રાણી બનવા યાહે.
જીવનભર સ્નેહ સરિતામાં સ્નાન કરતા
‘હિન્નત ભાવનાનાં આકાશમાં
વિચરવાનાં તહેનાં પ્રબળ અભિલાષ હોય !

*

*

‘લજ્જા’ એ સુંદરીનાં જીવનનો
મહાન આહ્વાદનો પ્રસંગ છે.
કૌમાર અવસ્થામાથી ન આર પ્રવેશ
એ તેનો સૌથી મધુર દિવસ છે.
હૃદયના ખાલી સિંહાસનનો
સ્વાભાવિક સ્વામી બને તેવા પતિને શોધી

હૈયામાં પ્રતિષ્ઠા કરવાનું
એ જીવનનું સૌથી મંગળ ચોષડીયું છે.

એ 'લગ્ન' એટલે એક વખતનો યોગ.
લગ્નને 'બે' રૂબડ ન ઘટે.
બેનું એક થવું તે છે આર્ય લગ્ન,
જન્મ એક વાર, મરણ એક વાર
ધર્મ એક છે, જીવન એક છે,
તેમ લગ્ન પણ હોય એક વાર !
ખીલ્યાં લગ્ન એ સાચાં લગ્ન નહિ,
લગ્નના 'લાવા' ની એ તો
હૃડતી ધગધગતી ભસ્મ છે :
ને પહેલાં લગ્નમાં પ્રેમનું સિંચન નહિ.
તો તે લગ્ન એ ગંધાતી ગમાણું
ખાંધેલાં બે પ્રાણીનું જોડાણ છે :
ખીલ લગ્નની ભસ્મમાં ભરાયે તે
'આકરો' ને બાળી નાંખશે
પ્રેમહિન લગ્નો યશે ત્યાં ત્યાં
સંસારની સુંદરતા સળગી ઊઠશે ! તેથી

લગ્ન-આર્થ લગ્ન એક વાર હોય
એકવારનાં લગ્નમાં જ સાચો પ્રેમ હોય.

એક પતિને એક જ હોય પત્ની,
એક પત્નીને એક હોય પતિ,
પ્રેમીને હોય એક માત્ર પત્ની,
કામીજનને હોય બે પાંચ પૂતલ્લી.
પ્રેમ જોગણુને હોય એક આત્મારામ પતિ,
પ્રેમ યોગીને હોય એકજ પ્રેમ પાત્ર પત્ની.

પ્રેમી કેવળ 'એક' એકનેજ હોસ્ત બનાવે.
પ્રેમ જોગણુ 'એક'ની જ ઉપાસના કરે.
જીવંત પતિ કે જીજી પત્નીની
કલ્પનાય સાચા પ્રેમ-પ્રવાસીને કપાવે
એકમાજ એકાત્ર ચર્ચ
પ્રેમના હાથે એક જીજા સર્વસ્વ હોમે,
ને સર્વસ્વ મેળવે તે સાચો પ્રેમ-પ્રેમી !
પ્રેમ યજ્ઞમા જીવનની આહુતી આપી

એક બીજાનાં સુખ દુઃખ અને ઉન્નતિ માટે
એક બીજા મરી પડે તે છે સાચું પ્રેમી યુગલ !

*

*

સ્ત્રીનાં નિર્મલ સ્નેહને સમજે તે સાચો પતિ,
ને પુરૂષનાં પ્રેમને ઓળખે તે સાચી પત્ની.

*

*

આવા બે પ્રેમી આત્માનું જોડાણ
તે આદર્શ દાંપત્ય :

પ્રભુના ધામમાં ઉતરવું તે છે આદર્શ લગ્ન !

*

*

એ દ પતિના—

પતિ પત્નીનાં પ્રાણનાં સ્પર્શ તે છે લગ્ન.

દેહના-જડ પૂતળાના લગ્ન

એ છે વાનનાના કાયદેસરના અખાડા !

એક બીજાને આત્મહાન

એ છે નાચા લગ્ન

શ્રેષ્ઠે શ્રેષ્ઠમાર્થો નીતિ છે પ્રેમની નહીં.

એવા બે આત્માનાં મુદ્દ સ્નેહ—

મરિત આત્મા ન જન

તે છે આદર્શ લગ્ન !

બે પ્રેમીની પ્રેમજળથી ભીંજાયલી
મિલનબોમ તે લગ્ન.

*

*

Wife એટલે વસ્તુતઃ Life

પત્ની એ પતિનું આસુ લેવન છે.

પુરૂષનું અડધું અંગ તે સુંદરી છે.

તે સુંદરીનું અડધું અંગ તે પુરૂષ :

પુરૂષ અપૂરો છે, સ્ત્રી અપૂરો છે.

બેનાં સહચારથી ઘડાય એક ' મનુષ્યત્વ '

બેનાં સહચારથી રોપાય એક કદયાણુ બીજ,

બે ચેતનના સંયોગ

તેનાથી રચાય સાચો સંસાર,

એજ સાકૃત્ય લગ્ન : લગ્નની સફલતા !

*

પૂરસ્કરનો ઉન્નતિ ' રસેપણા ' પરિતર્પવી

એજ પતિ પત્નીનો પરમ ધર્મ.

એ કહેવાય આદર્શ દાપત્ય !

*

*

પ્રેમને ' અવળી ' આંખે જોનારા

ઓ વક્રદ્રષ્ટાઓ !

સુષુળે ! સ્નેહ એટલે વિષયવાસના નથી હોં !

પરંતુ નિર્મળી આત્મપ્રેમ ભાવના તે સ્નેહ.

પાપ તે પ્રેમ નહિ

પણ પુણ્ય તેજ નિર્મળ પ્રેમ

શુદ્ધ રસથી ઉભરાતો તેજ પ્રેમ

પ્રેમ તે કામ નહિ

ને જ્યાં કામ ત્યાં પ્રેમનો પડછાયોય નથી.

જ્યાં જ્યાં કામવિલાસનાં અખાડા

ત્યાં ત્યાંથી પ્રેમનાં પોખાર !

મોહ ને સ્નેહ જુદાં છે.

સ્નેહ ચડાવે છે, મોહ ખાઈમાં નાંખે છે

સ્નેહ દેહવાસના નથી, આત્મભાવના છે.

મોહ મુડદાં પ્રેમી છે-આત્મપ્રેમી નહિ

કામી ને રસીક જુદાં છે:

કામ ને રસ ભિન્ન છે,

રસિકોમા કામ ન હોય, વિકાર ન હોય.

રસિકો રમૂરૂ, કામીઓ ' કામ ' માં કપાય છે,

કામને રસાનંદ તદન લિન્ન છે
 કામ કાળજાઓ દેરે છે
 રસાનંદ હૈયામાં રસની ગંગા છોટે છે.
 તેથી ન્યાં ન્યાં સાચો પ્રેમ
 ત્યાં ન હોય મોહ કે કામવાસના !
 પ્રેમમાં પાશવી લીલા ન હોય
 પ્રેમ તો પવિત્રતાનાં બાગ ખોલવે
 એવા નિર્મલ પવિત્ર પ્રેમની
 જે પિપાસુ મુંદરી તેજ સાચી શ્રાવિકા
 તેજ મુંદર પ્રેમતત્વો છતનારી
 મુંદર શ્રાવિકા !

*

*

મોહની મહિરાથી દૂર રહી
 સાચા દિવ્ય પ્રેમનાં પ્યાલાઓ પીએ
 ને એક બીજાને પાય તે પ્રેમી ! પ્રેમી !

*

*

દિવ્ય પ્રેમ એ ઘડી, એ ઘડીનો નશો નથી,
 કે દિવાનાઓના સ્વપ્ના નથી,

ઝરતો એ શાશ્વત મીઠો ઝરો છે.
 દેહ પ્રેમીઓ પ્રેમને પામી શકે નહિ
 આત્માએ આત્માનાં લગ્ન ત્યાં છે પ્રેમ !
 આત્માએ આત્માનો સહચાર તે છે લગ્ન !

*

*

દિલે દિલનાં દાન દેવા ને દેવા તે છે લગ્ન.
 રૂપનો મદ નહિ, ગુણનો ગર્વ નહિ.
 આત્માએ આત્માનાં તેજમાં મળી જઈ
 પતિનાં આદેશ પત્ની પ્રેમથી ઉઠાવે
 પત્નીનાં દિવ્ય અલિલાયો
 પતિ હોંશથી પૂરા કરે,
 ને પરસ્પરની જીવનનીકા પરસ્પરને સોંપાય
 એ છે આદર્શ લગ્ન-સાથો સહચાર.
 એ છે ગ્રાવિકાનો ઉજ્જવલ સંસાર.

*

*

લગ્ન એટલે જે પશુઓની તાંડુલ લીલા નહિ
 પણ સંયમ ને શીલનાં વાયુમાં ઉભા રહી
 ઉન્નત આદર્શો સિદ્ધ કરવા તે.
 જે આત્માનું-ઝી પુરૂષનું સહ પ્રયાણ તે લગ્ન.

*

*

નર ને નારીઃ એયનાં દિલને
 દેહનુ એકય તે લખ
 બનેનાં જીવનમા તેજોમય ઉવાનું
 પ્રાગટ્ય તે છે લખ.
 રસભયો માર્ગે આત્મ કટ્યાણુમાં
 પ્રવેશવું એ તેનો ઐશ્વર્ય હેતુ.
 જીવનમાં પાવિત્ર્ય ને આનંદની
 અમી વર્ષા વરસાવથી
 તે લખની સાચી દીક્ષા !

આદર્શ લખમાં પ્રેમ એ પહેલી ચીજ હોય
 પ્રેમવિના એકતા નહિ
 ને એકતા વિના 'લખ' નહિ.
 આત્મ લખની રસકુળમાં રમે
 તેજ ગાવ્યા પ્રેમ લખ !

એવા પ્રેમ જેના આત્માનો ખોરાક
 ને પ્રેમ-એજ જેના લખ છે તેજ
 મુદરીના સાચા લખ
 ધાર્મિક વિધિ નીચે કરેલા

પુતળાં પુતળીનાં સાટાં એ લગ્ન નહિ
 પણ લગ્નનાં નિર્દય કારસ છેઃ
 પ્રેમ વગરનાં છુખખાં-સળગતા
 સંસાર વનનો એ દઝાડતો વિહાર છે.
 બે આત્માને કચરી નાંખનાર
 કાયદેસર-કાંસી-દોરી વચ્ચેનો નિવાસ છે
 તેથી પ્રેમ ! પ્રેમ ! ને પ્રેમ !
 એજ સાચાં લગ્ન-શ્રાવિકાનાં સુખી લગ્ન !
 એજ બે આત્માનો સાચો યોગ હોયઃ

*

*

આદર્શ સુંદરી-શ્રાવિકા

આવા 'સ્નેહ લગ્ન' થી પુરૂષ સાથે જોડ
 પોતાના સ્નેહને સત્કારી
 સામેથી પ્રેમનાં પડધાં પાડે
 તેવાજ પુરૂષને પરણવા દોડે
 પ્રેમભીની નજરે પ્રેમને વધાવી
 લગ્નમંડપમાં પવિત્રતાની પ્રતિષ્ઠા કરીને
 નિર્મળ પ્રેમી-આત્માને પરણે
 સ્નેહનાં કટોરાં પીએ ને પાય
 ને પ્રિયતમનું અંગ થઈ જઈને

પોતામાં પ્રિયતમને સમાવવા જે તદ્દપે !
એ જ આદર્શ સુંદરી-આવિકા.

આદર્શ આવિકા

એ દેવી બને, દેવાંગનાં બને
પુરૂષની સાચી અર્ધાંગના બને !
દાસી નહિ પણ દોસ્ત કે સહાયક બને,
પુરૂષને ઉન્નત માર્ગે પ્રેરનારી
હૃદયંત્ર પ્રેરક-શક્તિ બને
પુરૂષને કેવળ સુખ સગવડ આપનારી
સૌંદર્યની જડ પુતલી નહિ,
પતિની વાસનાને સંતોષનારી હાકણ નહિ,
ઘરને માત્ર સાચવનારી આકરડી નહિ,
પણ સંસારમા ઉજવલ લાવે જગાડનારી
પતિની સાચી ને પવિત્ર સહચરી બને,
એક પાંખવાળા પુરૂષની બીજી પાંખ બને,
પુરૂષનાં આદર્શમાં ભાગ પડાવે.
ને પોતાનાં આદર્શમા 'પતિ'ને શ્રદ્ધા જગાડે
એ જ સાચી સુંદરી-આદર્શ આવિકા.

સંસાર એટલે પ્રેમ-રસ ફૂલવાડી
 ફૂલ છાંડને ઉછેરશે તેજ
 ફૂલની મીઠી સૌરભ પામશે !
 સુંદરી ફૂલ છાંડ વાવે છે
 ને પુરૂષ તેમાં સિંચન કરે
 એટલે પ્રેમની-રસની-કળાની ફૂલવાડી ખીલે
 ખીલીને સંસારને સુગંધી બનાવે !

*

*

સુંદરી ઘરને નહિ, પણ વરને પરણે,
 ધન કે રૂપમાં ન મોહાય,
 પણ ગુણ ને જ્ઞાનમાં મોહાય,
 ઘર કે વરની ખાતર નહિ
 પણ પોતાની જાતની ખાતર પરણે.
 વાસનાને નહિ પણ ઉન્નત આદર્શોને વરે.
 ભવન પંથમાં શુદ્ધ સહચાર
 શોધવા ! સદ્ગુણી પુરૂષને પરણે.
 માત્ર ભૂતને રોટલા ઘડી આપવા કે
 ચૂડલો અખંડ ખણખણતો રાખવા
 તે ગમે તેવા પુરૂષને ન પરણે ! જે નજ પરણે.

*

*

સાચી ધ્રાવિકાને પતિની દાસી કરતાં
 'દોસ્ત' બનવાનાં કોડ હોય !
 'દોસ્તી'નાં દાવે અર્પણની ભાવનાથી
 સેવા કરી છૂટવાનાં મનોરથ હોય !
 પતિની કેવળ પગ દાબનારી શુભામયી નહિ,
 પણ પુરૂષને પ્રેરણા પાનારી હૃદય દેવી બને.
 પ્રેમનાં બદલામાં પ્રેમ યાચે.
 પ્રેમનાં ચાચક ચર્ચને ચ,
 પ્રેમીને-પુરૂષને પ્રેમની ભિક્ષા આપે,
 મુંઢરીનો પ્રેમ મેળવવા માટે
 પ્રેમનાં જ દાન હોય, એવું મૌન સૂચવે !
 પ્રેમહિન પુરૂષો કદીય
 મુંઢરીના પ્રેમને યાચી શક્યા છે ?
 મુંઢરી પ્રેમી પુરૂષને-પ્રેમને પરણે.
 કામીને નહિ રે ! કામીને નહિ !
 કામ, પ્રેમને શુ પાડે ?
 કામી, ધ્રાવિકાને-આદર્શ મુંઢરીને શુ સમજે ?
 રમેડની હુ રૂ વિના આંખે કે.ણ છતી શક્યુ છે ?

પ્રેમી, પ્રેમીનાં ઉરને પારખે,
 રનેહીજ રનેહીનાં હૃદયને સમજે.
 વસંતની ખૂબીઓ કોકીલા જ મ્હાણે
 પ્રેમનાં સરખતો પ્રેમી પુરૂષ જ પીછાણે !
 એવા પ્રેમીઓ જીવન જળથી,
 પરસ્પરને નિર્મળ પ્રેમનાં અભિષેક કરે.
 રમે બન્ને આત્મા પ્રેમના જળમાં,
 ઉડે બન્ને આત્મા પ્રેમનાં આકાશમાં,
 ને સંસારમાં સ્વર્ગની ખુશીઓ લાવી,
 સંસારને સ્વયં સ્વર્ગમય બનાવે, તે શ્રાવિકા ! :

આદર્શ શ્રાવિકા:

પુરૂષનાં વિજય ક્વજ સમી
 વિશ્વને ચોમેરથી અજવાળતી
 સુકુમારતા ને સરળતાની એ મૂર્તિ—
 સુદરી. પુરૂષના ધોમ ધોમ 'ઉછાળા' મારતા
 પોરૂષનો સહચાર કરતી સચરે,
 ને સ્ત્રીત્વને દીપાવે.
 સ્ત્રીને માત્ર પરણનાર ને પતિ નહિ,

પણ સ્ત્રીનો આત્મ વિકાસ કરી સંતોષનાર
તેજ પતિ.

સ્ત્રીનાં સ્નેહનો પ્રત્યુત્તર પાઠવનાર,
તેજ સાચો આદર્શ પતિ !

ને પતિનાં પ્રેમી આતરને ઓળખી
એનાં પ્રેમનો પડથો પાડતાં પાડતાં
પતિનાં પ્રેમને દિવ્યતાનો રંગ આપનારી,
એજ આદર્શ-પત્ની: સાચી મુંદરી શ્રાવિકા.

એક બીજાનાં આત્મસિંહાસને,

એક બીજાની પધરામણી, તે છે પ્રેમીયુગલ.

આદર્શ મુંદરી, શ્રાવિકા,
પ્રેમભર્યા દિલાવર દીલની એ દાસી છે.

પતિના સસાન રથની આરથી છે

પતિના આદર્શ મહેલની એ રાણી છે

પતિના મુખ દુ:ખની સહચારિણી છે.

તે પગપ્રમ નહેના દામપત્યને
અપરો નહિ.

કામચલાઉ બળતરૂં પ્રેમ ત્યાં હોય નહિં,
 વ્યવહારિક સગવડતાએ સાંધેલો હોય
 નહિં—સ્નેહ, યજ્ઞ પરસ્પરનું સ્વાર્થછૂ
 એ છે સી પુરૂષનો પ્રેમ !

નિહોંષ પ્રેમનાં આરે બેસી બેય,
 મધુરતાની ' મીઠખાની ' ઉડાવે તે છે --
 આદર્શ દામ્પત્ય !

*

*

સ્ત્રીનો આત્મા પતિમાં વિરાજે

ને પતિનો આત્મા વસે પત્નીમાં !
 મુદ્રીમાં એક પતિવ્રતની પ્રતિમા હોય
 ને પુરૂષમાં એક પત્નીવ્રતના તેજ તપતા હોય.
 મુદ્રી રાણી બને તોજ પુરૂષ રાજા કહેવાય,
 શ્રાવિકા દાસી બને તો પુરૂષ દાસ કહેવાય.
 દામીન રાજાની હોસ્તી ન હોય.
 રાજા માર્ગી ને ગુલામ માર્ગીના યોગ નજ થાય.
 તેથી મુદ્રી મદાય પુરૂષના
 રાજ મહેલની રમણી-રાણી બને.

અને પુરૂષ એ રમણીનાં રમણુ વિલાસ,
 'આત્મ વિલાસ'ને નમ્રભાવે સહચાર આપતો
 રહે ! એ જ રાજાની રમણી-રાણી,
 એ જ સાચી સુંદરી કે શ્રાવિકા—
 પતિની નિર્મોહ્ય દાસી બની જઈ સુંદરી,
 પતિની રાણી થવાનો હક્ક કદીજ ન શુભાવે !

*

*

સ્ત્રી-પુરૂષની શુદ્ધ રનેહ લીલા તે છે સંસાર.
 તિએ પત્નીમાં, ને પત્નીએ પતિનાં હૈયામાં
 હ્ય આદર્શો સહિત રમણુ કરવું તે છે
 આદર્શ સંસાર.

પુરૂષની કલહ કલા તે છે-મૃત્યુલોકની નારકી.
 ને પતિ પત્નીના જહા 'શોકા'
 તે છે ગુરુછ । રે ગુરુછ સંસાર ।

*

અ-એ। અન્યના હૃદય પરસ્પર મૃથાય
 ને એક ખીલના આત્માના અમૃત

એક બીજા પર સ્વાભાવિક ઢોળાય !
 તેવા લગ્નથી સુંદરી પુરૂષથી જોડાઈને-પરણીને
 પોતાને અને પતિને પવિત્રતાનાં પથે પ્રેરે
 જીવનમાં પ્રભાતની નવલાલી ઉતારે !
 હાંપત્યમાં અનેરું પરિમળ પ્રગટાવે,
 સૌજન્યનાં નીરથી અંતરને પખાળે,
 શીલનાં તેજથી પતિની સાચી પત્ની બને,
 ને સાચી પત્ની થતાં પતિને આદર્શ પતિ
 બનાવે !

હૈયામાં ભરેલા રસનાં કુંપા ઠાલવી
 પતિ અને પોતાની વચ્ચે રસની રેલ વડાવે,
 પ્રિયજનની વફાદાર પ્રિયતમા બની
 પ્રિયજનની વફાદારી મેળવે-વિકસાવે !
 પતિહેવ બનાવતા ' પત્નીદેવી ' નું સ્થાન
 નક્કી કરે,

પ્રેમ, પવિત્રતા ને રસની લીલાથી.
 સસારને સજર બનાવે !
 અને રનેડીના રનેહની શારદાપીઠ બની
 પ્રેમીનાં પ્રેમમહિમની દેવી થાય.
 એવા દેવ દેવીના નિવાસ તે સસાર.

એવા સંસારમાં વસનાર તે સાચા દેવ દેવી !

*

*

આદર્શ મુંઠરી-આવિકા. એ

પતિને રમવાની દીંગલી ન હોય.

વાસનાને પોષનારી વસ્તુ ન હોય.

સ્રી એ માત્ર પુરૂષની શુભામડી, રસોયણ, કે

‘પટ્ટીદેવ (I)ની મોત્તેનું રમકડું’ નથી.

‘પટ્ટી’નાં રૂવાળથી ગમે તેમ.

પાતાળમાં કચરવાની સીજ નથી: કે

‘મિથ્યાલિમાન’ નાં ગળારે ઉડતાં ઠોમ

‘હેવાન’નાં હાથે

‘સીત્વ’નું સદાય અપમાન

સાંખી રહેનારી મૂંઝદાલ મંકોડી નથી,

ગર્વભર દેખાડી શકાય તેવું એ

ગૃહપ્રદર્શનનું રંગીલું-છબીલું પ્રાણી નથી !

કે પુરૂષની પ્રતિષ્ઠા ને

સગવડો જાળવનાર તુરંદ સાધન નથી:

પરંતુ પુરૂષના મૃત જીવનમાં

અમૃત સીંચનારી એ જીવન શક્તિ છે

હેવાનીયતને ઠેકાણે લાવનારી

શ્રીનાં જ્યાં જ્યાં પૂજન થાય છે,
ત્યાં ત્યાં સ્વર્ગનાં સોહાગ ઉતર્યા છે.

*

*

સોહાગને આહરે તે મુંદરીને સતકારશે,
સોહાગથી ભાગશે તે, મુંદરીને અપમાનશે.
યજ્ઞ નાર્યસ્તુ પૂજ્યન્તે, તજ્ઞ રમંતે દેષતા.
જ્યાં જ્યાં શ્રીઓનાં પૂજન થાય છે
ત્યાં ત્યાં દેવતાઓ આનંદથી રમે છે.

*

*

જે ગૃહમાં કલ્લોલ કરે છે,
હસતી મુંદરીઓ !
સંસ્કાર અને આનંદ મંદી
જ્યાં ખીલતી મુંદરીઓ !
તે ધરમા પૂજ્ય રમણ કરે છે,
દેવ અને બહુ દેવીઓ.
જ્યાં જ્યાં શ્રીના પૂજન થાય,
ત્યાં વરસે આનંદ વર્ષાઓ !

*

*

શાંત ને સુશીલ શિક્ષીકા છે.

લવન-ખંસીનાં મીઠાં સૂરથી

પુરૂષનાં પૌરૂષને ઘડનારી સ્ત્રી-દેવી છે !

નિર્માળા, સાત્ત્વિક સ્ત્રી સૌહાર્યની કુમારથી

પુરૂષનાં કઠણ હેયાને કોમળ કરનારી,

પુરૂષનાં કઠોર કાળજીને, સુકોમળ બનાવી-

ઉજવલ રસ્તે દોરનારી સાચી સહચારિણી છે.

*

*

પુરૂષો ! ઓ નગુણ પુરૂષો !

સ્ત્રીને અપમાનશે ના !

અપમાનશે તો

કુદરતના ભય કર અપમાન સહવા ભારે પડશે

સ્ત્રીને સત્કારશે તો

ત્હમારા પર સ્નેહની વૃદ્ધિ થશે.

અનરથી વધાવશે તો

ઉભરાશે પ્રેમના પાત્રાળ જગ.

સ્ત્રીની અવગણના જાહેલું જાહેલું કરી છે,

ત્હેના સસારમા આગ લાગી છે

સીનાં લ્યાં લ્યાં પૂજન થાય છે,
ત્યાં ત્યાં સ્વર્ગનાં સોહાગ ઉતર્યા છે.

*

*

સોહાગને આહથે તે સુંદરીને સત્કારથે,
સોહાગથી ભાગથે તે, સુંદરીને અપમાનથે.
યત્ર નાર્યસ્તુ પૂજ્યન્તે, તત્ર રમન્તે દેવતા,
લ્યાં લ્યાં સ્ત્રીઓનાં પૂજન થાય છે
ત્યાં ત્યાં દેવતાઓ આનંદથી રમે છે.

*

*

જે ગૃહમાં કલ્લોલ કરે છે,
હસતી સુંદરીઓ !
સંસ્કાર અને આનંદ મંહી
લ્યાં ખીલતી સુંદરીઓ !
તે ઘરમાં ખૂબ રમણુ કરે છે,
દેવ અને બહુ દેવીઓ.
લ્યાં લ્યાં સીના પૂજન થાય,
ત્યાં વરસે આનંદ વર્ષાઓ !

આદર્શ મુંઢરી,

પોતે સદાય ઉઠે, ને પતિને ઉડાવે.

આત્મ સ્રીહૃદય ને પવિત્રતાની પાંખો પં

રસભર્યા મુંઢર પ્રદેશે ઉતારે,

ને પુરૂષના પ્રાણમાં

‘ ઉડુચન ’નો ફફડાટ જગાવે.

ઠરી ગયેલા પુરૂષાતનમા,

ચેતનની ચીનગારી લગાવે.

પુરૂષના યૌવનને યુવતીનું જ્ઞેષ્ઠન ઘડે

રસની અંજલીઓ દહીં દહીંને,

સ્નેહનાં જૂલે જૂલાવી જૂલાવીને,

પુરૂષના ‘ નવજીવન ’ પ્રગટાવે.

પતિની પ્રેમાળ ‘ આત્મછાયા ’ બની

આત્માને ઔર ઉજવણ બનાવે,

ને આત્મ સમર્પણ ને ભાંજિતના કૂવારા

પરસ્પરના પ્રેમી ઉરમાથી

સ્વભાવતઃ ઉડતા હેખાડે તે સાચી મુંઢરી

*

જ્યાં પતિનું જીવન વિશુદ્ધ ને વિશાળ

જ્યાં પત્નીનું જીવન પવિત્ર ને પ્રેરક છે,
ત્યાં ઢાંપણની મધુર ખૂશખો છૂટે છે,
ત્યાં સ્નેહ જીવનની વિસ્તરતી ઢળા છે.

*

*

શ્રાવિકા પોતાનો આત્મા

નવ નવા સ્વરૂપે પતિમાં પ્રગટતો જુએ,
ને પતિ અવનવા માનસ રંગોથી,
પત્નીના હૃદયમાં પોતાનું હૃદય ચીતરે.
પરસ્પર એક બીજાને અંતરમાં પધરાવી
પરસ્પરનાં પૂજન કરે;

એક બીજાની આસપાસ

હૃદયમાં અર્ધ ધરી પ્રેમ ફૂલવાડી રહે.
એટલે ? બેયનાં જીવનમાં સૂધા સોંચાય,
બેયનાં અંતરમાં અમૃતનાં પીપો ફલવાય,
પ્રેમદેવ સહેલે ઉતરી

સસાર પર કુકુભવણી પગલાં પાડે

ને મુદરીના-પુરૂષના ઢાંપણ પર

આરીવોંદ ઉતારે !

*

*

આદ્યં દંપતિને મન દિવ્યતાપૂર્ણ
 'સ્નેહી લવન' ને સ્વર્ગં ભુજાં નથી.
 નિમલ પ્રેમ ને પ્રભુતા બિન્ન નથી.

*

*

આદ્યં મુંદરીઃ શાવિકા
 મોહરાણી નહિં પણ રસરાણી બને !
 રસનાં છાંટણાથીજ પરસ્પરની વાસનાને લ
 એ દંપતિને પરસ્પરનાં સહવાસમાં
 કથી કે સમજી ન શકાય,
 પણ માત્ર અનુભવી શકાય,
 તેવું દિવ્ય સુખ મળે.
 એ બન્નેનાં સુખ રસેષણાને આલારી છે
 એ રસેષણા પર હોય સંજમની 'ઝેક'
 જે સંજમની નીચે ધુધવતો હોય રસનો સા

*

*

વૃક્ષંત હો કે પાનખર ઝડતુ,
 સુખની છાંયા હો કે દુઃખનાં તડકા;
 બ્રિયમાં પરસ્પરનું અખંડ સાહચર્ય
 સ્વાભાવિક વૃત્તિથી દેવાય,

તે આદર્શ યુગલઃ આદર્શ સહચાર
એ છે શ્રાવિકાનો ભવ્ય મંસાર !

*

*

આદર્શ મુંદરી-શ્રાવિકા મુંગી ઘેટીની માફક
પુરૂપની પાછળ પાછળ અંધતાથી દોરાવાને બદલે
સિંહનાં સાથમાં સિંહણનો પકકાર કરેઃ
સિંહની સ્ત્રી સિંહણ જ હોય.
પુરૂપની સ્ત્રી ' ઘેટી ' ન હોય.
તેથી જ્યવંતા પુરૂપ-આદર્શ વીરની
પત્ની સાચી વિરાંગના બને !

*

*

આદર્શ મુંદરી શ્રાવિકા પોતાનું
જીવન સમર્પી પુરૂપના હૃદયને પામે
પુરૂપ સ્ત્રીને આદર અર્પી મુંદરીના અંતરને સમજે
સ્ત્રીના જીવન સ્વપ્ના ધીરજ પૂર્વક માલગી ખીણવે
સ્ત્રીને કાંટા લાગે ત્યાં પુરૂપને પેટમા દુઝે.
પુરૂપને પેટમા દુઝે ત્યાં સ્ત્રીને ચૂંચ આવે
અવુ અખડ 'એકત્વ' તે છે આદર્શ સહચાર !

આદર્શ શ્રાવિકા :

પતિ પત્ની એક બીજાનાં હૃદય સાથે,
 પોતાનાં હૈયાને વજ્રબંધે સાંકળે.
 પ્રેમની જ્યોતિ હરપળે પાવત્ર ને વિશુદ્ધ
 નિઃસ્વાર્થતાથી નિર્મળ બનાવી અગમગાવે,
 પત્ની, પતિને ષડતાં બચાવે, ઝીલે.
 ઉકળેલા દિલને દીલાસા દે,
 પતિને ઉત્સાહ ને પ્રેરણાનું અમૃત પાચ,
 પુરૂષનાં સખ્ત જીવનમાં 'કુમાર'નું સિંચન કરે,
 જીવન-યુદ્ધમાં એ સારથી બને,
 ગૃહ વ્યવહારમાં મંત્રીની ગરજ સારે,
 લોજન સમયે પ્રેમાળ 'માતા' સમી બ
 ને શયનમંદિરમાં સાદી, સુંદર
 ને પવિત્ર રસિક આદર્શ 'રંભા' બને.
 એનાં રંભાપણામાં મોહનાં ઝેર નહિં,
 પણ રસનાં અમૃત ભર્યા હોય.
 વિમળ રૂપની મૂર્તિમાંથી એ
 વિમળ ભાવોની આવિષ્કારક 'વિશાનીની' હો
 તેજ સાચી મુંદરી ! આદર્શ શ્રાવિકા.

સુંદરી, પ્રેમ ને સિદ્ધાંત ખાતર બધું સહી દયે
 પણ અન્યાયપૂર્ણ વસ્તુ ' સહવા ' ખાતર '
 સહતાં બંડ જગાવે
 સહિષ્ણુ બનીને વધુ સુંદર બને
 પણ ગમે તેવું ' સહવા ખાતર ' સહી લઈ
 પોતાનાં ' સ્ત્રીત્વ 'ને હરગીજ ન લખવે !

*

*

પ્રેમથી ચાહવો જ પડે,
 ને પોતાને ' વધુ ' ગણીને કૃપાની રાહે,
 નિભાવવી પડે એવા લખમાં એ નજ જોડાય !

*

*

આદર્શ સુદરી: અહોનિશ

પોતાના ' સ્ત્રીત્વ ' વ્યક્તિત્વને સમજે, ઓળખે,
 જે ' સ્ત્રીત્વ 'ને શોભાવવા પ્રતિષ્ઠા જાણે
 અધશ્રદ્ધાગુ, વેવટ્ટી કે પેમટ્ટી ન બનતાં
 પતિ આગળ પોતાનું સ્વમાન એ સાચવે.
 પતિ આગળ પોતાના સ્ત્રીત્વનું ગૌરવ જાળવે
 ' સ્ત્રીત્વ ' ની અવંતરના, આદર્શ સુદરી

સાચી શ્રાવિકા કદાપી સાંખી શકે નહિં !
સ્ત્રીત્વનું અપમાન

આદર્શ સુંદરી કદીય સહી શકે નહિં
એ અસહ્યતાનો વેગ

પ્રેમીને-પુરૂષને પ્રેમભરી શિક્ષા આપે,
અપમાનનો બદલો

સુંદરી-આદર્શ શ્રાવિકા

સંપૂર્ણ હંડથી વસુલ કરે !

એનાં હંડ કે શિક્ષામાંય ચકો ચક પ્રેમ હોય.

એના ગુસ્સામાંય શુદ્ધ પ્રેમનાં આંદલનો લાચી હોય!

*

*

ભદ્ર ભદ્ર પુરૂષોએ-પંડયાઓએ

સ્ત્રી વિપેના અધમ બકારા કરી

‘સ્ત્રીત્વ’ ને અપમાનવા ઠેરઠેર ચત્નો કર્યા છે,

સ્થળે સ્થળે ‘નર્ક’ની ખાણુ’ કહીને

પોતાને એ ખાણુનાં કોયલા તરીકે સિદ્ધ કર્યા

તેને પાછા તેજસ્વી કરવા

અને પોતાના ‘સ્ત્રીત્વ’ ને ચમકાવવા

આદર્શ સુંદરી પ્રતિક્ષણ ઉધમ આદરે !

અને બતાવે-સ્વીકારાવે કે:—

રાષ્ટ્રની, ધર્મની, સમાજની,
ભવ્ય સંસ્કૃતિની ' માતા ' એક મુંદરી જ છે.
કેળવણી ને સંસ્કારની એ કુબેર ભંડારીણી છે.
વિશ્વ કલ્યાણની એ જ ચાવી છે.

મુધા વિહોણી મુદિમાં શ્રાવિકા જ સાચી
મુધા છે.

મુદિ વિકાસની સહાયક મહાદેવી તે
મુંદરી જ છે.

શ્રાવિકા પૂજ્ય છે; પવિત્ર છે, પાવન-
કારીણી છે.

મુંદરી આંધારીઆ જગતની ચાંદની છે.
ચોખ્ખ શ્રાવિકા વિનાનું જગત આંધળું છે.
મુંદરી વગર પુરૂષનાં ભાગ્ય ફૂટેલાં છે
શ્રાવિકા જેટલું સમર્પણ દુનિયામાં કોણ
કરે છે ?

સમર્પણનો મહિમા મુંદર રીતે તે મહાણું છે.
સંસારનાં લુપ્ત ' વન વગડાને '—

બળબળતા રણવગડાને

શાંત બગીચામાં ફેરવનારી એક જ એ દયા
મૂર્તિ શ્રાવિકા છે.

આદ્ય શાનિકા

મુંદરીનાં પવિત્ર આદ્યને લેઈ
 જેનું પ્રસન્ન ચિત્ત મોહ વિના આનંદ
 લઈ શકે,

તે જ મુંદરીનો સાચો પતિ: આદર્શ પતિ
 વિકાર નહિ, મોહ નહિ, મોહના ઝેર ના
 પણ મુંદરીને લેતા...આવિકાને લેતાં
 તેનાં પ્રિયતમને પવિત્રતાની તૃપ્તિ લાગે,
 ઉન્નત આદર્શોની જાણી યાય,
 નીતિમાન આજ ને દુઃખ કેળવાય,
 તે જ સાચો પતિ. મુંદરીનો સાચો સહચારી

*

*

શુભ સાગરનું મોતી તે મુંદરી આદર્શ આવિકા
 સંસારની શીળી છાંયડી તે મુંદરી.
 સંસાર એટલે સંતાપ નહિ,
 કે શોકની રૂઝવણી જવાળા નહિ,
 સંસાર એટલે વિલાસ કે વિકાર નહિ,
 પણ સંસાર...એટલે મુંદરતાનો સંગમ!

પવિત્રતાનાં તુલેષાં મંદિરે સમારવા

એ છે સંસારી લવનનું ઠાથં !

‘ અમુંદર ’ ને હઠાવી મુંદરતાનાં પીરસણાં કરવાં

એ છે સંસારનું-દાંપત્યનું આચું રહસ્ય.

શ્રી પુરૂષનાં સ્નેહ એક બીજાને ખેંચે અને

ઉછળતું આત્મ સૌદર્ય એક બીજાનાં શુદ્ધ,

સૌદર્યને બોલાવે.

સ્નેહ કે સૌદર્યના આદર એ છે સંસારનાં પૂજન !

મોહ કે વિલાસમાં રમણ એ છે આળોટવાનાં

ઉકરડાં !

એ સંસારના બે મુખ્ય અંગઃ

મુંદરી ને પુરૂષઃ

મુંદરીથી સંસાર સોહામણો છે.

પુરૂષથી સંસાર તેજસ્વી છે.

પુરૂષના તેજમા શોભા ન હોય,

ને શ્રીની શોભામા તેજ ન હોય.

તો સંસાર એ સડેલું મુડદું બને.

ભેયના પૂર્ણ સહચારથી સંસાર લવન

સ્વરૂપ બને.

પ્રતિપજે 'લવનનું' નવ સજ્જનઃ એ છે

મુંદરીનો સંસાર.

સંસ્કૃતિનો વિકાસ એ છે આદર્શ ઠાંપત્યનો સાર!

*

*

આદર્શ મુંદરી, સંસારનાં ગ્રીષ્મમાં તરે નહિ

કે ચિશિરમાં ઠરમાય નહિ.

ભરતીમાં છલકાય નહિં

ને ઝોટમાં ઝોસરે નહિં,

તેનાં રસભર્યા કિનારા સદાય પ્રબલ,
શાંત છે.

રસની લહેરે લહેરે ઉડતું તેનું લવન

સહા 'અભયતા'નો વાયરો પીતું હોય,

નિર્ભયતાનાં ખડક પર ઉભા રહી

સંસારને પડકાર કરતું હોય,

કાવ્યની મોઠી ઝરણીઓ ઝરાવતું હોય,

'આદર્શ' ઠાંપત્યના હિમાલય પરથી વહીને:

પૃથ્વીને ખાવન કરતું હોય,

એ સચ્ચિદાનંદની પ્રકૃષ્ટીત કળાઓ

ખીલવતું હોય મુંદરીનું-આવિકાનું

સૌમ્ય લવન !

*

*

આદર્શ મુંદરી-શ્રાવિકા

પોતાની ચૈતન્ય પ્રેરતી મધુરપથી
 જગત-જીવનનાં આલુંએ આલુંમાં
 મધુરી સુરલિનું સિંચન કરે,
 કામળ પ્રેમ સ્પર્શથી
 સખ્ત લોખંડની જંજીરને તોડે,
 પવિત્રતા ને નિર્મળતાનાં પૂજનમાં
 પોતાનું સમગ્ર આયુષ્ય ખરચે,
 રસ તરસ્યા જગત પ્રવાસીને
 નિર્મળ રસ પાઇને તૃપ્તિ અપે,
 આદર્શ શ્રાવિકા

દાંપત્યમાં પરસ્પરના દોષો પી જઇને
 અખંડ ને એક રસ મૈત્રી જાળવે,
 અમર્યાદા કે અનિ મર્યાદાથી પર રહી
 'સ્ત્રીત્વ'ના વિકાસમા મહાભાલો નિરૂપે,
 'સ્ત્રીત્વ'ની ખીલવટમા જીદગી હોમે,
 સસારમા રહેવા છતાં

વાસના સુની યોગિની બની

સમારી જનોને આદર્શો તરફ વાળે ।

યોવનને સંયમથી મનમૂત નેતરે
 યોવનને અધર્મ નહિં પણ પાવેત્ર ધર્મ માં
 મોહનાં આમુરી આક્રમણ સામે જૂઠ્ઠે, &
 સંયમને જ યોવનનો સાચો ને મુરખ
 આદર્શ માને !

ઇન્દ્રિયનિગ્રહ એ આદર્શ મુદરીનો

મહામંત્ર છે,

વિશુદ્ધ યુવાની, અમરતા અને દિવ્યતા
 એ ધ્યાવિકાનું મંગળ સ્વપ્ન છે.

એના વાસના રહિત ગુલાબી આત્માના
 સહચારથી પુરૂષને ઔર ઠંડક મળે.

ગુણવંતા ગુલાબની સૌરભથી

જગતની રોતલ શીકલને ખુબ પ્રફુલ્લીત કરે !

જવલત વ્યક્તિત્વ ને

જાજરમાન ' સ્ત્રીત્વ 'ના અમકારથી

સ્વતંત્ર ને ભવ્ય મનોદશાથી એ

જગતના જીવનમાં નવચેતનની ભરતી આણે,

અંતરમાં આશા, ઉદ્ધાસ ને તેજ મૂકે,

મનુષ્યોનાં વિચારને નવી દિશા દશાવે,
અને પોતાનાં નિર્દોષ પ્રેમની લટ્ટીમાં
બધી અસેદ્ધતાઓને લક્ષ્મ કરી
વળ સમી કઠણુતાને પણ પીગલાવે ।
તે આદર્શ મુંદરીઃ સાચી શ્રાવિકા.

શુભ ને કલ્યાણનાં ધામસમું
જેનું ગૃહ મંદિર છે, તેજ આદર્શ મુંદરી ।

આદર્શ મુંદરી-શ્રાવિકાનો કોઈ શબ્દ
સૌહર્ય ને સંયમ રહિત ન હોય,
મુંદરીના જીવનની કોઈ પ્રવૃત્તિ
કળા ને ઉજ્જવલ ભાવ વિનાની ન હોય,
તેનું સૌહર્ય ને શૃંગાર, વિચાર ને વાણી
નૈતિક જીવનના વિરોધી ન હોય,
શ્રાવિકાનું સૌહર્ય કે શૃંગાર વિલાસમાથી નહિ
પણ પવિત્રતાના વાતાવરણમાથી જન્મે.
શૃંગાર કે ઘરેણા ગાઠાથી ન સજાય
પણ અતરના પવિત્ર ઓછાયા

હેઠ પર પથરાઈ રહે તે જ સાચો શૃંગાર !
 સુંદર રીતે ભવવાની ધગશ
 તે જ સાચું સૌંદર્ય,
 એવી સૌંદર્યવંતી સુંદરી તે જ આદર્શ આવિકા :

*

*

ફેશનના આછકલા વેડા આદર્શ સુંદરીને
 ન છાએ,

વિલાસપ્રિયતા આદર્શ સુંદરીને ન થોભે !
 કપડાનાં રંગ ભેરંગી ઠઠારા
 ને ઘરેણાંનાં પોટલા હેઠ પર લાઠી
 પોઠિયો બનવાનું સાચી આવિકાને નજ ગમે,
 રંગીલો 'ગોઠળીઓ' થઈ ને
 લચક લચક થઈ ને વિચારવાનું ન પાલવે,
 રંગીલી છખીલી થઈ ને ફરવામાં
 આદર્શ સુંદરીનું-આવિકાનું સાચું બૃષણ
 ન હોય !

પણ આદર્શોથી રંગાયલા અતર પર
 પાવિત્ર્ય ને શીલતા પોષક
 ચતુરાઈ ને ભવ્યતાના પડછાયા ગરમ

ચોખ્ખાં, સાફ, ને સાદા

શુદ્ધ ખાદીનાં વસ્ત્રો સુંદરીથી પહેરાયઃ

જે વસ્ત્રોજ જોનારમાં ને પહેરનારમાં

સુધા, સુધા, નરી સુધાજ ભરે.

‘ સ્ત્રીત્વ ’ પ્રત્યે પુરૂષોનું માયું નમાવે,

સાક્ષાત્ પવિત્રતાનાં દર્શન કરાવે

પાવિત્ર્યનાં દર્શનથી સંસારને ઠારે

મનુષ્યોનાં અંતરની પવિત્રતાને જાળવવા

જે વસ્ત્રો સદાય સફળતા વરે,

તે જ વસ્ત્રો સુંદરી થરીર પર ધારે.

ફેશનની ફીશીયારીમાં અત્માને કચરવા કરતાં

નિર્મલ ને નિર્દોષ સાદા ખાદીનાં વસ્ત્રો

સુંદરી સજે.

સાદી ખાદીમાં જ સાચી શ્રાવિકા દીપી ઉઠે !

*

*

આદર્શ સુંદરી શ્રાવિકા તો

જન્મથી જ સુંદર અવતરી છે

તહેની સુંદરતામાં એક પણ કૃત્રિમતાનું

આરોપણ

એ તહેની સુંદરતાને બૃષ્ટ કરનાર છે !

એ સ્વભાવથી જ રૂપસુંદરી છે :
 ચામડી સાથે જ—અંતર સાથે જ
 હોની સુંદરતા જ ડાયલી છે.
 હોને બાહ્યરૂપનાં થયેરા નકામા :
 હોને સોના રૂપા હીરા મોતીના મોહ લાગે.
 તો સવા લાખનાં ૬૦ હજાર કરવા જેવું થાય
 સુંદરીની સુંદરતા તેથી જ ખાય ! રે અભડાય !

*

*

ટાપ ટીપનાં નાચણુવેડા કરતાં

નમ્રતા ને નિર્દોષતાસૂચક
 ઉપયોગ પૂરતાં સાદા પરિધાનો સુંદરી સજે !
 આવિકા સાદાઈમા જ સુંદરતા સમજે !

*

*

ભૂલકતા કપડાઃ એ આવિકાની-

સુંદરીની ભાવનાને લાગેલો મદવાડ છે,
 સાદાઈ ને સાદાગ સીચતા સ્વચ્છ ને
 સુંદર વસ્ત્રો તે હોના આત્માના
 લાલિત્ય-ભાવોમૂચક રંગો છે

*

*

આદર્શ મુંદરી સદાય 'સાદાઈ'માં મુંદરતા શોધે,
 યોગ્ય લાજ મર્યાદા જળવાય એવો પોપાક
 તે પહેરે !

*

*

આદર્શ મુંદરી-શ્રાવિકા ઉંચે ને ઉંચે

ઉદ્ધર્ગમન કરનારી અપ્સરા હોય !
 ત્હેનાં જીવનમાં ચમક, બુદ્ધિની તિક્ષ્ણતા
 ને ચપલતા

Smartness wit & Shewdness હોય,
 દેશનધી ' મુંદર ' બનવાને બદલે
 એનાં હલન ચલનમાંથી જ ' મુંદરતા '
 ઝરતી હોય,

પવિત્રતા પથરાતી હોય,
 ત્હેની બોલવાની શૈલીમાં સ્ત્રીની
 સુકુમારતા હોય,

ભાષા સરળ, સરસ છતા
 ખૂબ અસરકારક ને અર્થસૂચક હોય.
 બોલેલા શબ્દોમાં સુદર ગુંથણી,

સ્વતંત્ર માનવતાનું ચૈતન્ય ત્યાં ઉછળતું હોય,
 તહેની ભાવનાઓથી પુરૂષમાં
 ભાવનાભક્તિ ને કાર્યશક્તિની પ્રેરણા થાયઃ
 પુરૂષની ઇચ્છાનુસાર વાગનારી
 આમોદાનની 'ચૂંદી' જેવું હૃદય પલટાઈ જઈ
 આદર્શ સુંદરી-સ્વયંભૂ ઉભિએ અનુભવેઃ
 ને જીવનનાં સ્વતંત્ર ચૈતન્યથી-
 આત્મવૈભવથી જીવે તે સાચી શ્રાવિકા !

*

*

સુંદરીના જીવન વિકાસ પરથી

દેશની સંસ્કૃતિ રચાય,
 એ મૂર્તિમંત પ્રેરણામાંથી
 રાષ્ટ્રમાં ચૈતન્યની સરિતાઓ વહે !
 એની ભાવનાઓ પરથી
 દેશનું ભાવી ઘડાય,
 એના જ્ઞાન પરથી
 દેશનું પુરૂષત્વ પોષાતું રહે !

*

*

મુંદરતા, નમ્રતા, તેજ, લાગત્પી ને રમ્મ હોય
 વાણીનાં ફુલ શર વિંધે
 વાણીની મધુરતા સાંભળનારને મધુર બનાવે,
 એની ચાલ; અંગનાં હાવભાવ,
 વાતચિત ને ઉઠવું બેસવું
 સર્વમાં હોય એક પ્રકારનો કળાભર્યો
 યનમનાટ !

ત્હેનાં સૂરમાં ભરી હોય નિર્દોષ મોહકતા.
 મુંદરીનું સાચું સૌંદર્ય તે ત્હેનું દૃઢ્ય છે:
 એનું દૃઢ્ય એ જ સૌંદર્યની ખાણ છે:
 દૃઢ્યને આદ્યોથી રંગી સૌંદર્યને ખીલવે
 તે જ સાચી મુંદરી છે

*

*

શ્રાવિકાનું હૈયું સદાય વસંત રંગી હોય

ત્હેના નિત્ય જીવનમાં નૂતન રંગો ઉતરતા રહે,
 જીવનમાં વસંત બારે માસ ખીલી હોય,
 મુગધીએ રાત દિન ત્યાંથી પ્રસરતી હોય,
 ને જગતમાં ને જીવનમાં જે

‘મુંદરતા’ની-નિર્મળતાની પરબો માંડતી હોય
 તે આદર્શ મુંદરી.

*

આદર્શ મુંદરીના અંગે અંગમાંથી
 વિષય વાસનાને પીઠ દેવાથી
 એજસનાં દ્વારા ઉડે છે,
 એજ તહેતું સાચું સૌદર્ય છે.
 મનોહર સુવાવસ્થાની એ આદહાદ પ્રેરતી રાણી છે
 અત્મતત્ત્વની વર્ણનાં ફારાં
 જીવનારી એ દિવ્ય ભૂમિકા છે.
 મહત્વાકાંક્ષાની પાંખ પર ઉડતું
 નમ્ર દૃઢયથી સ્થામાને વશ કરતું તહેતું વદન છે
 યૌવનનાં લારથી જે કચરાતી નથી
 દે યૌવનનાં ભેશને
 નમાલા અધ્યાત્મમાં વેડફી નાંખતી નથી.
 તહેના જીવન વ્યવહારની અંદર દેહની

પ્રત્યેક ગતિમાં

અલૌકિક ડાલન વ્યક્ત થાય તે આવિકા.
 સાચી મુંદરી 'પાકશાસ્ત્ર'માં નિપૂણ હોય.
 વિવિધ પ્રકારની આરોગ્યવર્ધક રસવતીઓ

ગનાવવાની

તહેનામાં કળા ભરી હોય.

સુંદરતા, નમ્રતા, તેજ, લાગણી ને રસ હોય
વાણીનાં કુલ શર વિંધે

વાણીની મધુરતા સાંભળનારને મધુર બનાવે,
એની ચાલ; અંગનાં હાવભાવ,
વાતચિત ને ઉઠવું બેસવું

સર્વમાં હોય એક પ્રકારનો કળાભયો
ચનગનાટ !

ત્હેનાં સૂરમાં ભરી હોય નિર્દોષ મોહકતા.

સુંદરીનું સાચું સૌહર્ય તે ત્હેનું હૃદય છે:

એનું હૃદય એ જ સૌહર્યની ખાણ છે:

હૃદયને આદર્શોથી રંગી સૌહર્યને ખીલવે

તે જ સાચી સુંદરી છે

*

*

આવિઠાનું હૈયું સદાય વસંત રંગી હોય

ત્હેનાં નિત્ય જીવનમાં નૂતન રંગો ઉતરતા રહે,

જીવનમાં વસંત ખારે માસ ખીલી હોય,

સુગંધીઓ રાત દિન ત્યાથી પ્રસરતી હોય,

ને જગતમા ને જીવનમા જે

‘સુંદરતા’ની-નિર્મળતાની પરબો માંડતી હોય

તે આદર્શ સુંદરી.

*

તંત્ર માનવતાનું ચૈતન્ય ત્યાં ઉછળતું હોય,
 ની-ભાવનાઓથી પુરૂષમાં
 વનાભક્તિ ને કાર્યશક્તિની પ્રેરણા થાયઃ
 રૂપની ઇચ્છાનુસાર વાગનારી
 મોહનની 'સૂડી' જેવું હૃદય પલટાઈ જઈ
 પાદશી સુંદરી-સ્વયંભૂ ઉભિઓ અનુભવેઃ
 જીવનનાં સ્વતંત્ર ચૈતન્યથી-
 આત્મવૈભવથી જીવે તે સારી શ્રાવિકા !

*

*

સુંદરીના જીવન વિકાસ પરથી

દેશની સંસ્કૃતિ રચાય,
 જો મૂર્તિમંત પ્રેરણામાંથી
 રાષ્ટ્રમાં ચૈતન્યની સરિતાઓ વહે !
 જોની ભાવનાઓ પરથી
 દેશનું ભાવી ઘડાય,
 જોનાં જ્ઞાન પરથી
 દેશનું પુરૂષત્વ પોષાતું રહે !

*

*

સુંદરી-આંવિકાની સાચી કેળવણી

તહેનાં ચારિત્ર્ય પાવિત્ર્ય સીત્વ અને

ગૌરવભર્યા આત્મા ઘડે,

આત્મામાં વિશેષ મધુરતા ભરે,

મીનમાંય મધુરતા ઉતારે,

પ્રસંગે પ્રસંગે તેમાં વિજળી ચમકાવે,

રસિકતાનો જીવન ધર્મ સમજાવે,

પહાડનાં જેવી મુશ્કેલીઓ સામે નિઠરતા

એકલા જીજ્ઞાસુનો ઉત્સાહ ફૂટે

ચૈતન્યહિન એક ઘરેડમાં ચાલવાને બદલે

સ્વતંત્ર ને ચૈતન્યભર્યા પંથે પ્રેરે

જીવનમાં એક નહિ, બે નહિ

માત્ર શૃંગાર, વીરતા કે કરુણા રસ નહિ

પણ નવે રસનો સંગમ કરાવે

તે સુંદરની આદર્શ આંવિકાની સાચી કેળવણી

સાચી સુસંસ્કૃત સુંદરી

“વિકાસ”

મન સુધિ ને હૃદય

‘સ્વતંત્ર માનવતાનું’ ચૈતન્ય ત્યાં ઉછળતું હોય,
 તહેની ભાવનાઓથી પુરૂષમાં
 ભાવનાભક્તિ ને કાર્યશક્તિની પ્રેરણા થાયઃ
 પુરૂષની ઇચ્છાનુસાર વાગનારી
 ગ્રામોદ્ધોનની ‘ચૂડી’ જેવું હૃદય પલટાઈ જઈ
 આદર્શ સુંદરી-સ્વયંભૂ ઉર્મિઓ અનુભવેઃ
 ને જીવનનાં સ્વતંત્ર ચૈતન્યથી-
 આત્મવૈભવથી જીવે તે સાચી ગ્રાવિકા !

*

*

સુંદરીના જીવન વિકાસ પરથી

દેશની સંસ્કૃતિ રચાય,
 એ મૂર્તિમંત પ્રેરણામાંથી
 રાષ્ટ્રમાં ચૈતન્યની સરિતાઓ વહે !
 એની ગાવનાઓ પરથી
 દેશનું ભાવી ઘડાય,
 એના જ્ઞાન પરથી
 દેશનું પુરૂષત્વ પાપાતું રહે !

*

મુંદરી-આવિકાની સાચી કેળવણી
 તોનાં આરિમ્ય પાવિમ્ય શ્રીત્વ અને
 ગોશ્વમયો આત્મા બટે,
 આત્મામાં વિશેષ મપુરતા કરે,
 મોનમાય મપુરતા ઉતારે,
 પ્રમગે પ્રમગે નેમા વિજ્ઞાની ચમકાવે,
 જસિકતાનો જીવન પામો મમજાવે,
 પદ્માદના જેવી મુશ્કેલીઓ મામે નિદર
 એકતા જગત્વાનો ઉગ્રાલ ફેટે
 ચૈતન્યદિન એક પરદમા આત્માને જલ
 જ્વનત ને ચૈતન્યભયાં પદ્ય પ્રેરે
 જીવનમાં એક નહિં, બે નહિં
 માત્ર મૃગાર, વીરતા કે કૃષ્ણ-રસ નહિ
 પણ નવે રસનો સંગમ કરાવે
 તે મુંદરની આદર્શ આવિકાની સાચી કેળવ

સાચી સુસંસ્કૃત મુંદરીના-આવિકાનાં
 મન ખુલ્લિ ને હૃદય ખીલ્યા હોય,

“સ્વતંત્ર માનવતાનું ચૈતન્ય ત્યાં ઉછળતું” હોય,
 હોની ભાવનાઓથી પુરૂષમાં
 ભાવનાભક્તિ ને કાર્યશક્તિની પ્રેરણા થાયઃ
 પુરૂષની ઇચ્છાનુસાર વાગનારી
 આમોદોનની ‘ચૂડી’ જેવું હૃદય પલટાઈ જઈ
 આદર્શ સુંદરી-સ્વયંભૂ ઉભિએ. અનુભવેઃ
 ને જીવનનાં સ્વતંત્ર ચૈતન્યથી-
 આત્મવૈભવથી જીવે તે સાચી શ્રાવિકા !

*

*

સુંદરીના જીવન વિકાસ પરથી

દેશની સંસ્કૃતિ રચાય,
 એ મૂર્તિમંત પ્રેરણામાંથી
 રાષ્ટ્રમાં ચૈતન્યની સરિતાઓ વહે !
 એની ભાવનાઓ પરથી
 દેશનું ભાવી ઘડાય,
 એના જ્ઞાન પરથી
 દેશનું પુરૂષત્વ પોષાતું રહે !

*

શ્રાવિકાનાં પત્નીભાવમાં હલ્લોહલ પ્રેરણા હોય,
 માતૃભાવમાં અકથ્ય હોંસ ને ઉમળકો હોય,
 ભગીનીભાવમાં પ્રફુલ્લતા પાંગરી હોય,
 ને સહચારભાવમાં રસિકતા ખીલતી હોય !
 સૌનાં જીવનમાં સરસ રંગો પૂરે
 ને પુરૂષની ભવ્ય ભાવનાઓની સહચરી
 ને કાર્ય કરનારી દિલોબ્ધન સખી બને !

*

*

ગૃહરાત્ન્યની એ રાણી

સુંદરીનાં ગૃહિણી ભાવ ઉન્નત હોય,
 તેજસ્વી ને ચેતનવંતી ભાવનાઓ ઉછળે,
 આંચમાં મઢને સ્થાને માર્દવતા ટપકે,
 ચહેરામાંથી ' ઉછાંછળાપણુ ' ને બદલે

' શીતળતા ' ઝરે,

સંસારને સુધડ ને વ્યવસ્થિત, પવિત્ર
 ને ' દોડતો ' બનાવવો એ તેનાં હોય ઉન્નત

ગૃહિણી અભિલાષ !

આદર્શ સુંદરી-શ્રાવિકા ઝામળ છતાં કઠણ હોય

મીઠી ને પ્રતાપી અંજલિ તેવી હોય.
એની શીલજન્ય દૃઢતા ને મૃદુતા મહોનાં
માયાન્નિભાવે:

ઉછળતી ભાવનાઓ અને
તે ભાવનાને પાર ઉતારવાનું તેનામાં બળ હોય.
લોચનનાં પવિત્ર પ્રતાપ ને નિશ્ચલતા
ભલભલા મહાવાણાનાં સામર્થ્યને પીગળાવે !
એનું નિર્મળ ને તેજસ્વી હાસ્ય
પરમ ચોદ્ધાનાં ગાત્રો ગળાવે !
તેની પવિત્ર દૃષ્ટિની અણીઓ
અમરજંધીનાં માનને છેદી અંતરની
આરપાર ઉતરે.

અને શબ્દનો રણકારો
વાતાવરણમાં સભરતા, મધુરતા પ્રસરાવે,
તેજ આદર્શ મુંદરી-સાચી શ્રાવિકા.

*

*

મુંદરીની ભાવનાને સતોપ મળે,
તેની ઉમીઓને વેગ મળે,
તેના વિચારને પ્રાત્સાહન પ્રાપ્ત થાય.
તેનાં જીવનમાં 'ઓન્વ'નું ગૌરવ સ્થપાય

અને પુરુષોની ભાવનામાં,
એ પુરેપુરી સમાનતા મેળવે,
તો સુંદરી આ જીવન
સંસારમાં અચૂક સ્વર્ગ—ઉતારે! ઉતારે!

આદર્શ સુંદરી—શ્રાવિકામાં ભરેલી એક.

પ્રકારની ચારિત્રની મનોહર સુવાસ,
સૌનાં ચિત્તને પ્રસન્ને છે
એનું વિષય અને મનોનિબંધનું બળ
અનેક સંયમ તૃપ્તિ પુરુષોને
સંયમ પથે દોડાવે છે
એના વ્યક્તિત્વમાં વીજળીનાં ઝળકારા થાય,
એનાં અત્યંત નિર્મળ, પવિત્ર ને પ્રબળ
વિચારો

લગતમાં 'શક્તિ'ના સાક્ષાત્ દર્શન કરાવે,
જીવનની આકાંક્ષા ને ભાવનાથી
એનું જીવન સદાય અઠોત્થક ભરેલું હોય,
પણ તથા ને કાયાના અતિય આંદોલને

તેના સંસારમાં સ્વર્ગની સોહાગ સિંચતા હોય
એનું જીવન પ્રતિદશ્યે પ્રત્યેક પરિસ્થિતિમાં
દરેક વસ્તુમાં પવિત્રતાયુક્ત સૌહર્યનાં
દર્શન કરે ને કરાવે.

પ્રકૃષ્ટતા ને વિનોદનું વાતાવરણ એ સર્જે
'આદર્શ' સૃષ્ટિ 'તું' સ્વપ્ન દર્શન કરતાં કરતાં
સહેલી રૂઢી ને શુષ્ક માન્યતાઓ સામે
ઉગ્ર—અતિ ઉગ્ર અસંતોષ દાખવે
નિર્માલ્ય સમાજ રચના સામે 'બળવા'નો
'અગ્નિ' ફેલાવે
ને નવું સર્જન કરવાને સુંદરીનો આત્મા
થનગને !

નૂતનતાની ઉપાસનામાં
'વિકાનુ' દિલ દોડયા કરે !

આદર્શ ધાવિકાના દાપ્ત્ય જીવનમાં
વિજ્ઞાનની બદબો નથી,
ત્યાં તો પવિત્ર પ્રેમની વૃષ્ટિ થાય.
ત્યાં રમેશની સૃષ્ટિ રચાય.

વિઠાર નહિં પણ રસ ઝરે છે
 મોહ નહિં, વાત્સલ્ય વહે છે,
 ' મહારા ' માંથી ' અમારા ' માં ઉતરી
 હાંપત્યમાં અખંડ Harmony એકત્ય સાંધી
 રસ, યૌવનને શક્તિથી ભરપૂર,
 અખંડ રસ સમાધિ સેવતાં સેવતાં
 સંસાર યાત્રામાં પ્રયાણ આઢરે,
 Will & Intellect શક્તિ ને બુદ્ધિનાં
 સંયોગથી

આદર્શ પુરુષત્વ-આદર્શ સ્ત્રીત્વના યોગથી
 જન્માવે આદર્શ પુત્ર રત્ન !
 યૌવનની તેજસ્વી શક્તિઓના ઉછાળા પછી
 અને એ શક્તિને કાળુમાં લેવાનો
 અદ્ભુત સંયમ ઢેળવી
 એ આદર્શ સુગત-પતિ પત્ની ' અખંડ '
 તપના અંતે

તેજસ્વી સંતાનની પ્રાપ્તિ કરી સમર્પે.
 દુનિયાને દેવારી ' નર ' આપે !
 વપે વપે ' કચડા બચડા ' અણુશક્તિઓ
 પેઢા કરવા કરતા

નવ નવ મહિને 'ઘેટાં'ની સુવાવડો
કરવા કરતાં
બાર વરે એ એક 'સિંહ'ને જન્માવે ।

માટીનાં ઘડા બનાવવામાંય

આવડત-કળા લેઈએ !

તો 'મનુષ્યો', પકાવવાની

સુયોગ્યતા ને કળા સુંદરી સાધે જ;

'વિષય' ખાતર પ્રજા પેદા કરવી

એ 'દામ્પત્ય'નું મહા કલંક છે.

પશુ દીધાં કાળનાં પ્રદાયર્યને અંતે

સદ્ગુણના આરાધન રૂપી તપ તપીને

પ્રજા ખાતર જ માત્ર હોય સંયોગ-પ્રસંશનીય ।

એવું જ્યાં સમજાય

ત્યા જ મહાવીરો ને નેપોલીયનો

અવની પર અવતરી 'માતૃત્વ'ને નૂર

આપે છે ।

સાચી શ્રાવિકા આ સુત્રો નિશ્ચિન

હૃદયમાં ધારીને જ સસાર પથે પડે !

માતાપિતાનાં બધાં સંસ્કારો

શુભ ને દોષો સંતાનમાં ઉતરે છે
તેથી પોતાની જ ભૂમિકા શુદ્ધ કરી
'વિશુદ્ધતા'ની મૂર્તિ સમા દેવાંશી
ધીર, વીર, ગંભીર પુત્રો પેદા કરે
તે આદર્શ સુંદરી: સાચી શ્રાવિકા.

*

*

આદર્શ સુંદરી 'રસ' ને શક્તિની સમાધિ

પોતાનાં હાંપત્યને-હૃદયેરાયા સિવાય
યોગ્ય ઉંમરે, ને સંપૂર્ણ શક્તિ
પ્રાપ્ત કર્યા પહેલાં

'માતા' બનવાના હૃદયે 'લાવા' લઈને
પોતાનાં સૌહર્દ્યને ચેડફે નહિ, યોવનને
નિસ્તેજ કરે નહિ,
જીવનને અભડાવે નહિ,
મીલતા સ્ત્રીત્વને કરમાવે નહિ,
તે તો આત્મ સૌહર્દ્યને 'સ્ત્રીત્વ'ની
ગરવી જ્યોતિ નીચે

પુણ્ય ભાવવાની ગંગા-શીતળ ગંગા વહાવતાં,
પરસ્પરનાં મિલનથી મધુરતા પીતાં પીતાં
યૌવનને પવિત્રતાથી જળવતાં જળવતાં,
ચેતનશાલી સંયમનો વાયરો પીતાં પીતાં,
'દાંપત્ય' ને આનંદથી મહાભૂ !

યૌવનનાં હિલોળે હિલોળે ઉછલતા
યૌવનની દહેરે દહેરે ફરતાં

યૌવનનાં જબકારાં કરતાં કરતા

જેનાં ઉદરમાંથી સ્ત્રીમ ને બીન્મો પાકી શકે,

મહાવીર ને ખુદો જન્મી શકે,

બાહુબલી ને સરત અમકારા કરે,

તિલક ને ગાંધી પેદા થાય,

પ્રતાપ ને શિવાજી ઉત્પન્ન થાય,

નેપોલીયન ને ટોલસ્ટોયનો પ્રકાશ થાય,

લેનીન ને મુસોલોની પ્રગટે,

કમાલપાશા ને અમાનુદ્વાખાં અવતરે,

એ સુદરીનો સ સાર ધન્ય છે.

એ શ્રાવિકાનુ ગર્ભાધાન ધન્ય છે !

જનની જણુ તો લક્ષ્મી જણુ, કાં દાતા કાં થર,
નહિં તો રહેજે વાંજણી, મત ગુમાવીશ નર.
એ સીઓએ સમજવાનું છે !

*

*

સંયમશીલ તપસ્વીની એ શ્રાવિકા :

Superman પુરુષોત્તમ જન્માવવા

‘ આદર્શ સ્ત્રી ’ બની રહે.

‘ મહાવીરો ’ ને પેદા કરવા એ ‘ ત્રિશક્તિ ’ બ

‘ કૃષ્ણ ’ ને જન્માવવા એ ‘ યશોદા ’ બને

પોતાને ‘ મનુષ્યત્વ ’ ઘડનારી એરણુ માને

‘ મનુષ્યત્વ ’ ની મૂર્તિઓ એ ઘડી બાણે.

એવી નવનવા યુગના ‘ માનવ ’ ઘડનારી

એ મહાશક્તિ તે સાચી સુંદરી

આદર્શ શ્રાવિકા જ છે !

*

*

પુરુષનાં વીર્યથી સ્ત્રીની વેલ વધે,

સુંદરીનાં પયપાનથી ‘ પુરુષત્વ ’ નો વિકાસ થ

એક પ્રજા પેદા કરે, ખીલ પ્રજાનું ભાગ્ય ઘટે
 હોરે છે પોતાના કેસરી-સિંહને
 પોતાનાં સિંહણી-તેલલા દ્વધથી:
 દિવ્યતાના ધાવણ તેજ ને પરાક્રમ પ્રગટાવે છે.
 પુત્ર પુત્રીને પેદા કરતાં પહેલાં
 'જવાબદારી' સમજી

પુત્ર પુત્રીને પોતાના પ્રાણ ખરચી પોષે છે !
 ભીમ ને ભીષ્મ, મહાવીર ને કૃષ્ણ સમા
 શિશુઓનાં પારણાં ઝલાવનારી એ માતા અને
 ચતુર સીતા ને પ્રતાપી દ્રૌપદી
 પ્રહસ્વરૂપી પ્રાક્ષી ને શાણી સુલત્રા
 સુભદ્રા ને ચંદનબાળા
 દમયંતિ કે જોન એક આઈ જેવાં સ્ત્રી રત્નો
 આદર્શ સુંદરીની કુંખમાંથી જ અવતરે:
 શાવિકા એવા રત્નોની જ ખાણ હોય !

*

*

પુરૂષ એ કેવળ સંસારનો વેઠીયો નથી,
 કે 'ગંગાનો બાપ' કહેવાજ માત્ર સરખાયો નથી.
 સ્ત્રી એ ધરની 'ચાકરણી' નથી

કે 'ગંગા ગંગી' ની મા જ થવા ઘડાણી નથી,
એ તો બંને શક્તિનાં વિવિધ પાસા છે.
પરસ્પરને સહાયક એ બે શક્તિઓ છે.
બેયનાં સહચારથી સંસારમાં વિજળી પેદા થાય
બેયનાં યોગથી દુનિયામાં 'જીવ'

મનુષ્ય રૂપે જન્મે

એ 'જીવ' માં 'જીવન' ઉભરાય
તો જ એ જંતુ નહિં પણ મનુષ્યો બને.
તો જ એ પુત્ર પુત્રીઓં ચેતનવતા સિંહો બને.
તો જ સુંદરીનાં હાંપત્યનું મીઠું ફળ

પાક્યું કહેવાય,

તો જ આવિકાની-હાંપત્યની કળા ખીલી કહેવાય

ખાજકનું પ્રથમ દેવમંદિર

એ માતાનું-સુંદરીનું મુખડું છે.

તેથી એ સુંદરીનાં ચહેરા પર જેટલું

ચેતન ઉભરાય,

તેટલું જ ચેતન તેના પુત્રમાં પ્રેરાયે:

માતાનું પ્રથમ દેવમંદિર માતાનું પ્રથમ દેવમંદિર

તેણું જ માનસ સંતાનોમાં ઉતરશે.

જેવાં પુસ્તકોનું વાંચન કરવા માતા દોડશે

તેવાંજ પુસ્તકો પુત્રોને વાંચવા પ્રેરશે.

આદર્શ લાવનાઓ, ભાંચો ને સુંદર વિચારો

સંસ્કારી મનોદશા ને ચારિત્રનું તેજ

‘માતામાં જે હશે

તેજ સંતાનોમાં ઉતરશે....

કુવામાં હશે તો જ ‘હુવાડા’-માં આવશે.

‘માતાનાં સંસ્કારો જ ‘બાળક’ માં અવતરે છે.

તેથી ‘માતાની’ ‘રીતભાતો’ પરથી જ

બાળકોનું લાવી ‘મનુષ્યત્વ’ ઘડાય છે:

પ્રચંડ શક્તિઓનાં બી ત્યાંથી જ રોપાય છે.

‘નેપોલીયન’ ની સૂસવાટા કરતી

પત્થરોને ફાડતી ડુંગરાઓને ડોલાવતી

અને આખા યુરોપને ધૂળવનારી અખર

‘ધ્રુવ શક્તિ’

જન્મભાવનાર એની માતા-માતા જ છે

સોળ વર્ષની વયે

સારાય ટ્રાંસ દેશની ‘કમાન્ડર ઇન ચીફ’ બની

દેશનાં-સ્વાતંત્ર્યને માટે વીરતાપૂર્વક લડનાર

‘જેન ઓફ આર્મ’

નામની વીર બાળા પાઠે, એ તેની માતાનું
 કૌશલ્ય છે,
 તેથી માતા એ જ બાળકનું
 પહેલું ને છેલ્લું જ શારદા મંદિર છે.
 માતા જ બાળકની બહાલી શિક્ષિકા છે.
 માતા જ 'ભાવિષ્યવન' ની મધુર આશા છે.
 રે ! માતા જ દેશનો, વિશ્વનો
 ઉદ્ધાર કરાવનારી ભવત પ્રેરણાશક્તિ છે.
 'મનુષ્યત્વ' નાં પાણી પાનારી એ જ 'શરાણુ' છે.

*

*

આદર્શ સુંદરી એવી માતા હોય,
 સારી શ્રાવિકા એવી જ માતા હોય,
 તે પવિત્ર ને પ્રેરક શક્તિ હોય,
 કુમળા હાથે બાળકોના 'બાળતત્વ' ને ખીલવે
 હોવાના હીરે પ્રભને ઉછેરે,
 જ્ઞાનની ગંગા એની દિવ્ય વાણીમાંથી વહે.
 શૌર્યની સરિતાનાં રૂઢ ધાવણમાંથી પાય.
 પવિત્રતા ને શૌર્યનાં પાન કરાવે.
 ત્રાહી મારી ગગનને ગમવે તેવા
 નરસિંહ બનાવે ! બહાદુર કેસરી તે પકાવે !

પુત્રોને કામલાંગી નહિ, વેવલા નહિ.
 નમાલા-નિસ્તેજ અધ્યાત્મિકો (!) નહિ,
 પેટ ઘસી જીવન પુરે કરનારા
 દીમુખી અણસળાઓ નહિ
 કે 'અહિંસા' ની આદર નીચે
 સુરક્ષિતતા સાધનારા કંગાળો નહિ
 પણ પુત્રોનાં તેજસ્વી વર્ણાગ રચવા
 એ આદર્શ સુંદરી 'શ્રાવિકાના' માતૃત્વનો
 પહેલો રણકાર.

*

*

પગલે પગલે પૃથ્વીને ફેાડી શકે,
 તેવા બહાદુરો રચવા એ તેતું સુરમ્ય સ્વર
 પુત્રોનાં હેઠ અને આત્માને લોખંડી બનાવ
 એ સાચી શ્રાવિકાનો મહાન આદર્શ છે.
 અને વીર્યનાં સાગરો પીઈ પીઈને પછી
 વીરોચિત 'અહિંસા'ના અમૃત પાચ
 તે સાચી સુંદરી.

વિષય તૃપ્તિ કરીને પાંચ દશ...

મીયાઈ મીયાઈ જન્માવવા...

કે તુચ્છ નાજુક પૂતળાંઓ પેદા કરવાનું...

‘આદર્શ’ સુંદરી ‘ની કલ્પનામાં, ન હોય,

‘મનુષ્યત્વ’નું ઘડતર ને ‘સ્ત્રીત્વ’નું

ગૌરવ જળવવું

આ તેનાં જીવનનું મહા આનંદી કાર્ય હોય,

‘સ્ત્રીત્વ’નું ગૌરવ કેમ જળવાય ને.

‘મનુષ્ય’માં-ખાળકમાં કઈ જાતનાં

સંસ્કારો રેડવા—

સંસ્કારો રેડી રેડીને ‘મનુષ્યો’ ઘડવા

‘સ્ત્રી સુલભ’ કળાને કેમ હીપાવવી

એનાં જ ચિંતનમાં ‘સુંદરી’નું દિલ

‘મસ્ત’ હોય !

એનાં જ વિચારમાં ‘શ્રાવિકા’નું મન

રમતું હોય !

*

*

આદર્શ સુંદરી-શ્રાવિકા

વિશ્વનાં—રાષ્ટ્રનાં સંતાનોને

પુરુષાર્થનાં પિયુષ પાનારી સાચી નારી છે.
એનાં ઠોમળ હાથથી ને સુકુમાર-હથોડાથી, જ
અનેક વળ મૂર્તિઓ-વીર પ્રતિમાઓ ઘડાણી છે:

*

*

એ લલે સી છે, સુકુમાર છે.
પણ કોહીનૂરો ને તેજસ્વી વીરોને પકાવનારી
એજ ખાણ છે.

એનાં અંતરમાં છપી શક્તિનાં લંડાર લય્યા છે.

એ શક્તિનાં તીરેથી જ

અનેકમાં પુરુષાતન પ્રગટયું છે.

અનેકમાં જ્વલંત પ્રતાપ ઉતર્યા છે:

હુબરોને પ્રેરણાઓ મળી છે:

લાખોને ' હવન 'ની બક્ષીસ થઈ છે.

એ શક્તિ સંચારિણી

શુદ્ધ દિલની મધુર માતા તે જ

' આદર્શ સુંદરી ' છે.

' મનુષ્યત્વ 'ના વિધાનની એ મીઠી માલણ છે.

*

*

આદર્શ શ્રાવિકા તન મન ને ધનથી

પુત્ર પુત્રીઓને કેળવે, દિવ્ય સસ્કારથી ઓપે,

પુત્ર ને પુત્રીઃ બન્નેને સમાન કક્ષાએ સ્થાપે,
 બન્નેમાં 'સમાન ભાવ'નું આરોપણ કરે,
 બન્નેમાં 'ભાતૃ વાત્સલ્ય' જગાવે,
 તેમનાં જ્ઞાન ને બુદ્ધિ વિકસાવવા
 રાત દિનનાં ઉત્તગરાઓ સેવેઃ
 શરીરમાં વિશેષ શક્તિ ને ચેતન્ય પ્રગટ
 બની શકે તેટલો સક્રિય ભોગ આપે,
 પુત્રને શક્તિ અને શૌર્યના પાઠો આપે,
 તેના માનસમાં સ્વાતંત્ર્યના બીયાઓ રોં
 સ્વાતંત્ર્યની જ બનાઓ જગાડે,
 સબળાઓને સાથ કરતા શીખે,
 અબળાઓને બળ ધીરવા પ્રેરે,
 પોતાના પગ ઉપર ઉભા રહેતા ગોખવી
 જગતમાં જ્યાં જ્યાં અન્યાય ને અઘ્યવર
 પાખંડ ને પાપોના પૂજા ગત્રિયા હોય
 તેની સામે 'જૂજવા' - લડવાની કવાયત અ
 મરણનાં ભોગે 'ન્યાય'ની સ્થાપના કરવા કે
 અને શુભામીયત સામે ગર્જના કરવા કે
 શુભામીયતનાં પાયાઓ ખોદવાનું પડે
 એ જ આદર્શ સુંદરીઃ માતાઃ સાચી ય વ

પુત્રીને એ માતા.

પ્રેમનાં-સ્નેહનાં-પવિત્રતાનાં પીણાં પાય,
શાણપણ ને આતુર્યની શિખામણો આપે.
શીલ ને સંયમનું ગોરવ સમજાવે,
પુરુષોને પ્રેરણા પાવાની કળા શીખવે.
ધીરજ ને સહનશીલતાનો રસ રેડી,
અન્યાય સામે ઉચ્ચતા દર્શાવવાનું સમજાવી
તેનામાં પ્રચંડ આશાવાદ પ્રેરે.

ગૃહ વ્યવહારનાં કામકાજમાં કેળવે !
લોજન ને પાણી તેનાં હાથથી તૈયાર કરાવે,
એના જીવનમાં સાચો 'જીવ' મૂકી
રસ, કળા, ને ચેતનનાં છાંટણા છાટી
પોતાનાં આત્માનું જધુંચ અમૃત
પુત્રીમાં સિંચે તેજ આદર્શ સુંદરી ! શ્રાવિકા !

*

*

આદર્શ સુંદરી ! સાચી શ્રાવિકા

મુવાળા, કુમળા, બાળકોને સુદર રીતે કેળવે,
હજવા હાથ બાળકના જીવન ઘડે,
કેમળતાપૂર્વક તેમાં નવનવા રંગો પુરે.

ભૂખી રહીને બાળકોને પોષે
 દુઃખ વેઠીને સંતાનોને જ્ઞાનસમૃદ્ધ બનાવેઃ
 સત્વિક રહી બાળકને 'ચારિત્ર' થી ચમક
 બાળકને તેની પાસેથી ખસવાનું મન ન થા
 એટલું વાત્સલ્ય એના અંતરે ઉભરાતું હો
 એવા રનેહથી બાળકની જે સાચી શિક્ષિકા !
 'પુત્રપુત્રી' ની સર્વ શક્તિઓ પૂર્ણપણે ખી
 એજ જેના માતૃત્વની મહા આશા હોય.
 પુત્રપુત્રીઓને સુદર સસ્કારવંતા, સદાચારી
 બનાવવા એજ જેના માતૃત્વના અભિલાષ હો
 તે જ આદર્શ સુંદરીઃ એ જ સાચી માતા !

*

આદર્શ શ્રાવિકાનું

સાચું નૂર ને હીર
 તેનાં સંતાનોમાં ઉતરે જ.
 તેનાં જીવનનું સમસ્ત તેજ
 પુત્રપુત્રીઓમાં સોળે કળાએ તપી રહે,
 એ જ હોય તેનું સાચું માતૃત્વ !

*

*

એ મુંદરીઃ આદર્શ ધાવિકા

શીલ ને સૌભાગ્યની તેજસ્વી પ્રતિમા છે,
શક્તિ ને સાહસમાં ધકેલનારી એ મુંગી
ગજલ છે.

એનો આત્મા ભાવનાશાળી
એનું જીવન ભાવનાશાળી
એનું માતૃત્વ ભાવના મહોરતો આંખો છે,
એનું 'સૌત્ર' 'ભાવના ફળ' પકાવનારી
વેલ છે.

*

*

મુંદરીનું-આદર્શ ધાવિકાનું

જીવન એ મીઠી વીરધી જેવું છે.

પ્રતિપજે નવીનતાના મધુર નીર વહાવવા,
એ તેની મુદ્રે પ્રકૃતિ છે.

મ ગળા સ્થિતિથી એ સૌને નમાવે,
મૃદુ હલકે 'મનુષ્યો' ના જીવનને જગાડે,
અધકારમાર્ગી પ્રકાશમા લઈ જાય,

જિજ્ઞાસુની જગ્યાની ડોલનના ડોલની નયન

એ અખળા નહિં પણ સદાય 'સખળા',
સ + ખળા જે અનંત શક્તિવતી હોય,
કસાયલા બદનની ને

મજબૂત મનની એ સી હોય,
તંદુરસ્ત-વિશેષ તંદુરસ્ત શરીર નિત્ય જ
તેમાં આત્મ સૌહર્દની શીતળતાને બળ
સી સુલભ કસરતથી સૌહર્દને ખીલવે
આત્માનાં સૌહર્દને તત્ત્વ ચિંતનરૂપી માન
વ્યાયામથી વિકસાવે

ને દેહ સૌહર્દને 'ગૃહવ્યાયામ'થી ખીલા
સુંદરી માને કે ખરૂં સૌહર્દ અંદરનું-લીતરનું
બહારનું નહિં, ટાપટીપમાં નહિં
કેળવાયલા મગજ ને સંસ્કારી હૃદયમાંથી
કસાયલા બદન ને નિરોગી મગજમાંથી
ચહેરાપર સૌહર્દનો પ્રકાશ બળહળે છે
સુંદરી એવા સૌહર્દને જ જ છે

આદર્શ આવેક-

સુંદરી પવિત્ર સૌહર્દની સાથે મળાને કાચ

એનું શીયળ લૂંટાતા
 બ્રહ્માંડનાં પાયાઓ ડગમગે,
 શ્રાવિકાના કરનાં ઢંકણે,
 અનેક દામીઓના કાળજાં ઢંપાવે,
 એનાં હાથની ચૂંટીઓ
 અનેક વિપત્તી મહોનાં માથાં રંગી શકે,
 પોતાના 'શ્રીત્વ' ના અપમાનમાં
 ચક્રવર્તિનાય એ તાજ ડોલાવી શકે.
 ઇંદ્રોનાં ઇંદ્રાસનો ડોલાવવાની શક્તિ-
 તેનાં, 'સતીત્વ' ની ખુમારી-આંખોમાં
 બેઠી હોય.

સામ્રાજ્યોને મૂળવવાની તાકાદ
 એ મુદરીનાં એક આંસુમાંય ભરી હોય !
 મુંદરીમાં કોઈ કોઈ વાર પ્રગટતા શૌર્ય આગળ
 મહાપુરૂષોને ય પોંચા કરડવા પડે છે ! ! !

જેની વેળી છટના મહાભારતો રચાય,
 તે ચીર કિનારના કુડમ્બોના ધમસાણુ મચે
 એ 'શ્રીત્વ' ના ગૌરવથી ગાજતી
 તે જીવનના નૃત્યો જીવતી તેજ આદર્શ મુદરી !

ઐ બળવાન સાચી આવિકાંની ચંદુમાં
 'સતીત્વ' ની જ્વલંત રોશની છે.
 'શીલમંત્ર' તેના આત્માપર ઠોતરાયલો છે!
 નીતિબળ તેનાં પગલે પગલામાં છે:
 નયનબાહો, પાખંડીના પાખંડને છેદી
 પાખંડીની 'પુણ્ય મૂર્તિઓ' સરજે છે.
 પાશવીજનોને ય પ્રભુપથે પ્રેરે છે.
 ઐ રાજેમતીઓ અનેક ડગમગતા રહી
 નેમીઓને સુમાર્ગે મોક્ષપથે પ્રેરે છે.
 ને સમસ્ત સસારનાં અણુએ અણુમાં
 નિર્મળી છાંટી સંસારને નિર્મળો બનાવે !

*

*

મુંદરીનું જીવન માત્ર હોય

પવિત્રતા બરી આનંદ સ્ત્રીતા,
 તેનું જીવન માત્ર છે ચેતનના ફવારા !
 મધન ને ગમતા પ્રવૃત્તિ : ગમતા હોય
 પ્રમુતાના વ્યાગી સબગાય ને નબળાં !

ગમે તેવી વિષમ સ્થિતિમાં

આદર્શ મુંદરી-શ્રાવિકા આશાવાદને હારતી
નહિ

એના અંતરમાંથી 'આસ્થા' એ સરતી નથી.

એ મુખ દુઃખમાં સમતોલતા કેળવે,

મુખમા રાચે નહિ દુઃખથી ડરે નહિ

મુખને સેવી મુખનો બીજને ભાગ આપે,

દુઃખને સહી બીજને ભાર ઉતારે !

દુઃખને મુખ રૂપ બનાવી મુખનાં ચોને

ભાગીયાં બનાવે,

તેજ આદર્શ મુંદરી-સાચી શ્રાવિકા છે !

~

~

આદર્શ શ્રાવિકા-એ વીરાંગના

'ભય' શબ્દને ય એળખતી નથી

પૃથ્વીના પ્રારબ્ધ ઘડનારી એ માતા

'ભય' ને એળખે જ શાની !

એના અતરના આરે આરે

'નિર્ભયતા' નિર્ભયતાની ઘેરી હાયત્રી છે !

એની સાડીનાં તાંતણે તાંતણે .
 સત્ય ને શીયળત્વનો તાણેવાણે છે.
 સાડીની કિનારે કિનારે
 ‘ શીલ ’ને સ્પર્શવા આવનાર દુર્જનોને
 હઝારી મારનારી પ્રથંડ અગ્નિની છાપ છે.
 એના ‘ સીત્વ ’નું અપમાન કરનારને
 બાળીને ભસ્મ કરનારો અપ્રગટ
 જ્વાલામુખીનો ‘ લાવાઃ ’ તેનાં આત્મામાં
 ભર્યો છે !

*

*

એના જીવનમાં ઠેમજતા, આદ્રતા, લાગણી,
 ને વીરતા છે.

નિષ્કલંક યશસ્વી જીવન જીવવાની તમન્ના છે;
 પ્રકૃતિમાં અનંત યોવનનો અબકાર છે ને
 પુનરુત્થાનની પ્રેરણાનો સંદેશ ત્યાંથી સાંપડે છે,
 તે સુદરી આદર્શ શ્રાવિકાની
 ‘ શિયળ ને ચારિત્ર્ય ’ એ ખાસ મિલકત છે,
 ‘ સેવા ’ એ તેનો શ્વાસ હોય,

‘ પ્રેમ ને ત્યાગ ’ એ તેની સહચારીણીઓ હોય,
 ‘ સ્વાર્પણ ’નું ‘ ઉન્હું ’ ‘ ઉન્હું ’ લોહી તેનામાં
 ફેરવતું હોય,

ને પ્રેમની ઠંડી લહરીઓ અંતરમાં ઊઠતી હોય
 તે શુદ્ધ પ્રેમનાં વાયરામાં વિચરતાં વિચરતાં
 ‘ અર્પણ ’નો-ભોગનો મહિમા ભણી
 અર્પણની અલોકિત મીઠાશ એ ચાખે !
 જીવનમાં કળાનું વિવિધ કોતર કામ કરી
 આત્મામાં દિવ્ય લાવણ્યને પ્રતિપજ રેડે !
 તે જ સાચી મુંદરીઃ આદર્શ શ્રાવિકા છે :

*

•

મુંદરીની માનસવાદી સદાય વસંત જેવી :

તપેલાને ઊંચડી આપે,
 બળેલાને શીતળતા આપે,
 પ્રેમ તરસ્યા સસારને પ્રેમનાં પાન કરાવે,
 ને પવિત્રતાના દર્શનથી
 માનવ સમૂહને પવિત્રતાની મહા ખ્યાલ જગાવે,
 ધાકેલા પ્રવાસીને આરામ આપી સાચો
 માર્ગ બતાવે,

ને શ્રદ્ધિમાં શુભ ને શાંતિનાં
માનવતા ને પવિત્રતાના પાયાઓ
ધરણવા જે મુંગી મુંગી પ્રેરણા કરે
તે આદર્શ શ્રાવિકા !

*

*

ગુલાબી યૌવનથી ભરેલા તેનાં

અમકતાં અહેરાં પર પ્રભુનો ઠંડો સ્પર્શ જોઈ
તેની પાસે શયતાન આવતાં યથારે !
પવિત્રતાનું મૂર્તિમંત રમણીયત્વ
તેની કલ્યાણુ સુદ્રા પર પથરાયું હોય
જે જોઈને સડતાં 'પશુઓ' 'ય' સુધરે !
દેવ મંદિરના પૂજદાનની સુગંધી જેવો
સુંદરીનો મીઠો સ્વભાવ
સંસારમાં સર્વત્ર સૌરભ પ્રસરાવે
તેનો સુહર ને સુંવાળો સ્વભાવ
સર્વત્ર સુધા છોળો ઉછાળે
ને અંદન ઘોઘ જેમ શ્રદ્ધિને તે
અંદનની સુગંધથી ખૂબ સભર બનાવે
તે સાચી શ્રાવિકા. આદર્શ સુંદરી !

*

*

ધૂપહાનીની મુગંધી ફરથી જ લેવાય

સ્પર્શવા જઈએ તો દાઝી મરાય !

*

૭

મુંદરી એ સ્પર્શવા જેવી વસ્તુ નથી.

ફરથી જ એની મુગંધી પમાય.

નિર્દોષ રહીને જ શ્રાવિકાની મુદરતા પીવાય.

‘ વાસના ત્યાગી ’ થીજ તેની પવિત્રતા

સમજી શકાય

*

*

આદર્શ શ્રાવિકા

ગાય ત્યારે સ્વર્ગને અહીં ઉતારે,

તેનાં મધુર કંઠમાથી મધુરતાની ગંગા વહે.

એક એક શબ્દ શ્રોતાનાં હૃદય નાદને હલાવે,

અકેક લયની લહરી સાંભળનારમાં શુદ્ધિની

ઝણઝણાટી લાવે,

એ ગાય ત્યારે વસંતની ફેાકીલા યાદ આવે,

હૃદયમાં રસ ને પવિત્રતાનું સિન્ધુન કરે,

અતરમાં પોઢેલા દેવને કળાથી જગાડે,

‘ દેવ ’ ને દેવત્વ ! દેારવવાને પ્રેરણા કરે !

*

*

સૃષ્ટિનું સમસ્ત શબ્દ માધુર્યનું ઝરણું

સુંદરીનાં કંઠમાં ભર્યું હોય,
 સૃષ્ટિનાં સૂતેલા ચેતનને જગાડનાર
 તત્ત્વ તેના અવાજમાં ઉભરાતું હોયઃ
 એના લલકારમાં નિર્દોષતાનું તાન હોય,
 ને સ્ત્રી સહજ કોમળતાના મેઘ વરસતા હોય
 એ શ્રાવિકાનાં કંઠમાંથી—
 એનાં દેહ મંદિરમાંથી આત્મ દેવનો રણકા
 નીકળે

આત્મ દેવની સુવાસના, શબ્દો દ્વારા નીતરે
 ને ‘સ્ત્રીત્વ’નાં ગૌરવની
 પુનઃ પ્રતિષ્ઠા કરવાનાં ઔઘડીયાં વાગતાં
 સભળાય !

*

*

આદર્શ સુંદરી, શ્રાવિકાના શબ્દો એ
 શબ્દો નહિ

પણ કાવ્યમય જ્ઞાનગીતો પ્રવાહ છે
 મને માધુર્ય પવિત્રતા ને સ્ત્રીત્વની

એ વહેતી ગંગા છે.

એનાં પ્રેમની ધૂન આકાશ ને પાતાળ સુધી ફેલાય
 માધુર્યનાં મોંઠાંએ જમીન આસમાનને એક કરે,
 પવિત્રતાનાં કુવારા ને
 સ્ત્રીત્વની રોશની એમેર ફળદ્રુપતા સંચરાવે
 ને સુશીલતા અને દુજાની પીંછીથી
 જગતનાં લવન પર રંગીલું ચિત્રામણ કરે,
 તે મુંદરી !

*

*

મુંદરીનાં સ્નેહને કોઈ દેશ કાળનાં બંધન નથી.
 મુંદરીનાં ચારિત્રને કોઈ નમાવી શકતું નથી.

*

*

સંસારની એ માધુરી ! મુંદરી ! શ્રાવિકા
 રસ પ્રભુતામાં તેતું નિત્ય 'રમણુ' હોય.
 સ્નેહ સરિતાને કાઠે એ સંસાર યોગીનીના
 'દાંપત્ય' ની ઝુપડી બંધાઈ હોય
 વહેતા નીર પીઈ સરિતા ગ્રમા નિર્મળ બનેઃ
 સતોષના સમુદ્રમાં સદાય ખેલતા રહી

તૃષ્ણાનાં દૈત્યોને હાંકી મૂકે,
 પ્રકૃતિ સાથે અવિરત જંગ ખેલીને,
 પ્રકૃતિને પોતાની કરે-જીતી લ્યે !
 આપત્તિઓ કે અંતરાયોને હસતા વહને લેટે !
 ને આશાનો વાવટો ફરકાવતાં ફરકાવતાં
 વિચારમાં ને જીવનમાં 'કર્મ'બુદ્ધતા' ને ઉતારે
 તે આદર્શ સુંદરી : સાચી શાવિકા !

*

*

સંસારમાંથી દુઃખનાં ખાવળીયાં કાપી
 સુખનાં ગુલાબો રોપવાજ
 સુંદરીઓ જગતમાં જન્મી છેઃ
 કલેશ કંકાસની કર્ણધ્વાને હાંકી
 નિર્મળ હાસ્ય ને પવિત્રતાની સરિતાઓ
 વહાવવાજ શાવિકાઓ સંસારમાં ઉતરી છેઃ

*

*

ઓ સુંદરી ! પ્રત્યેક સુંદરીને પ્રશ્ન છે
 સંસારમાં તું કેટલા કેટલા મુદર ખાગો સરજીશ ?
 શાવિકા ! પ્રશ્નનો જવાબ અતરને આપજે !

આદર્શ શ્રાવિકા-સુંદરી

એ પ્રત્યેક યુગમાં નવ યુગની
નવી અદ્ભૂત સ્ત્રી બને,
નવા જમાનામાં પોતાનું ' નવજીવન ' ઘટે.
એની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિ પાછળ
નૂતન સ્વપ્ન દર્શનનું પ્રેરણા બળ હોય,
એનાં હરેક વિચારે પાછળ
ચાલુ વાયરાનો અભ્યાસ હોય,
નૂતન કલ્યાણ સૃષ્ટિ સરજવાનો
એ પરિશ્રમ કરે.

માનવ સમાજને હંદગીનો આદર્શ આપવા
એ છૂટથી પોતાની શક્તિઓ ખરચે,
ઝાંઘની ખાતર શુભામી જીવન જીવવા માટે
પોતાની સ્વાધીનતા, સુંદરી ન ખૂએ,
પોતાનાં નિર્મળ સ્વાતંત્ર્યની આડે આવનારને
એ માનવ વિકાસનો વિરોધક માને !
ખોટી વિચાર-સરણી, ખોટી માન મોટાઈ કે
કુરૂદીઓને ખોટી ધરેડની શુભામી સુંદરી
ન જ મેવે

આત્મ ધાતક રીત રિવાજો ને ખોટી માન્યતામાં

પોતાના આત્મ સંહારને શ્રાવિકા ન ચીમળાવે
મૃત્યુ-‘ રૂઢન ’નાં છાજ્યાનાં કૌશલ્યને
ફર કરે !

રોવાનું ‘ પાપ ’ એ હરગિજ ન સેવે,
સુંદરી તો પોતાનાં જીવનમાંથી-
જીવનની સુંદર સ્વતંત્ર લોંટીઓ દોરી આનંદથી
અદ્ભૂત નિર્દોષ મોહિની પ્રસારતાં જીવે ને ખીલે :

*

*

આદર્શ સુદરીનાં-શ્રાવિકાના હાથમાં

નિર્મળ કર્તવ્યની ચાતુરી હોય,
એની જીભમાં મીઠાશ ને વાણી સયમ હોય,
‘ વસ્તુ ’ નો વિવેક કરવાની તેના અંતરમાં
કળા છે.

‘ વિચાર શક્તિ, ’ તહેની બુદ્ધિને હરનિશ
ચમકાવે છે.

એના દ્રષ્ટિપથે સદાય કલ્યાણ માર્ગો તરવરે છે.
મગજમાં ઓજસ્વી ઠલપનાના ભર્યા ભડાર
પડ્યા છે

દિવ્ય આત્મ સૌદર્યનાં કવચ,
આદર્શ સુંદરીનાં જીવન વ્યવહાર-ગઢ પર

ફરકતાં હોય.

સાત્ત્વિક સંપત્તિની ચક્રવર્તિની બની સંસારમાં
સાત્ત્વિકતાની લ્હાણીએ આવિકા કરતી હોય,
અમૃતનાં અભિષેક કરતું હોય તેનું મીઠું હાસ્ય
ઉચ્ચ ભાવનાથી ચેતનની સીડીએ એ ચઢતી હોય
ચતુરાર્ધનાં સઠ તેની સંસાર નોકા પર ફરફરે
સયમનાં સુકાનથી એ સુંદરી આગળ
ધપતી હોય !

આવિકા દિવ્યતાનાં ધામમાં દોડતી હોય !

જીવન આપનાર માટે સુંદરી જીવન હોમે,
જીવન સહચારી માટે આવિકા જીવન સમર્પે !
એનાં પ્રેમમાં વિકારનો સ્પર્શ નહિ,
કે મોહની ગંધ નથી,

પણ વિકારનો સ્પર્શ થતાં પહેલાં
મૃત્યુને ચત્કારવાનું મહાન બળ ઉછળે છે.

પ્રિયતમની વફાદાર તો તેજ આદર્શ આવિકા છે,
ને પ્રિયતમને વફાદાર બનાવે તેજ
સાચી સુંદરી છે

સુંદરીની આત્મનું કુંજમાંથી છૂટી સૌરભ
 પુરુષની પ્રકૃતિ પર ચઢેલા ઝેરને ઉતારે,
 હૈયાને હળવા, રસાલ બનાવે !
 હોનાં વ્યર્થ જીવસાને શાંત કરે,
 શબ્દોથી પ્રોત્સાહનનું નવજીવન પાય,
 સાદા સ્વચ્છ જીવનમાં સંતુષ્ટ રહીને—
 પુરુષને ય તેમાં વસાવી સંતોષનાં અમૃત પાઈ
 ગૃહને સોહાવતી તે સાચી ગૃહીણી બને.
 જર્તાનું બહુમાન સાચવતા સાચવતાં
 ‘મહા દેવી’નું પદ પોતે પામે તે સુંદરીઃ
 તે જ સાચી શ્રાવિકા છે !

*

/

પુરુષ ને સ્ત્રી એક બીજને સાચવે.
 પુરુષ સરહાર ન બને, સ્ત્રી સેવિકા નહિં,
 પણ બન્ને સાચા મિત્રો બને !
 એક બીજનાં ધર્મ, શરીર, ને નીતિની રક્ષા કરે
 ને એક બીજનાં સંસ્કારો
 પ્રકૃદલતાથી, ખીલવે તે આદર્શ દાપત્ય !

*

*

મુંદરીને-શ્રાવિકાને પોતાની જવાબદારીનું
 લાન હોય,
 ગૃહવ્યવસ્થાનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન હોય,
 એક બીજાઓની પવિત્ર વાંછનાઓ ને
 શક્તિને પારખે,
 પરસ્પરની આશા ને ભાવનામાં ભાગ લેયે,
 તે આદર્શ મુંદરી: તે આદર્શ પત્ની.

*

*

સાચી મુંદરી હિલ ખુદ્દું રાખી

સર્વદેશીય જીવન જીવવામાં લહેજત માને:
 પ્રતિપણે વધારે ને વધારે સંસ્કારી બને:
 બહેમમાંથી વિજ્ઞાનમાં પ્રવેશે:
 અગમચેતી ને વ્યવહારિકતાને જીવનમાં
 ભગૃત રાખે,
 ચાતુરીથી ભલભલા આણુકયોને પાણી ભરાવે
 અને મહાન આદર્શો રચી.
 તેને પાર પાડવાનું બળ કેળવે;
 પોતાના માનસિક વાતાવરણના
 બધાંય ફેરફારોની પ્રમાણિક નોંધ એ રાખે.

ચિત્તપર સંપૂર્ણ કાળુ ધરાવી
 ઇન્દ્રિયાઓ પર ‘ આધિપત્ય ’ જમાવે અને
 લાલસાઓને લશ્મ કરવાની અગ્નિ જલતી રાખે
 તે જ આદર્શ સુંદરીઃ સાચી શ્રાવિકા છે.

*

*

આદર્શ શ્રાવિકાઃ

જ્ઞાન, ધ્યાન, ને અભ્યાસની સંપૂર્ણ તપશ્ચર્યા કરે,
 મનમાં શાંતિનું સામ્રાજ્ય સ્થાપે,
 હાથમાં કર્તવ્યની ઉચ્ચતા ધારે,
 હિલમાં આદર્યોનો આતશ પ્રગટાવે,
 વિવેકપૂર્વક જીવનવ્યવહાર ચલાવે,
 થોડું પરતુ વિચારપૂર્વક જોલવાની ટેવ રાખી-
 સીતું ‘ કલ્યાણ ’ આહુતું ને કરવું એ તેનો
 પરોપકાર હોય.

*

*

અજ્ઞાનીને જ્ઞાન તરફ દોરવા
 એ શ્રાવિકાનાં પરોપકારનો પહેલો પાઠ છે.
 ખાવા પીવા માટે ‘ જીવન ’ નહિ
 પણ ‘ જીવન ’ માટે ‘ ખાવા પીવા ’ તું તે
 સમજે છે.

પૈસાને માટે જીવન નહિં પણ
 જીવન માટે ' પૈસા ' માને છે,
 આત્માનાં ગુણોનો એ સદાય વિચાર કરે છે,
 ભીતરનાં ચેતનની શક્તિઓ સ્ફુરે છે
 અને સર્વ જીવોને ' આત્મયત્ સર્વં ક્ષુદ્ધેતુ '
 પોતાની સમાન ગણે છે: તે સાચી શ્રાવિકા છે.

*

*

આદર્શ મુંદરી લોભ કે સ્વાર્થને વિસારે,
 દાન ને પરમાર્થને પ્રતિદિન વિકસાવે,
 શ્રદ્ધા ને વિવેકથી દરેક વસ્તુનાં માપ કરે
 અને પોતાનાં આત્માની
 અનંત શક્તિપર સંસારમાં સંશ્રામ ખેલે !
 મનનાં વ્યાપારને ક્ષણે ક્ષણે પવિત્રતાનાં રંગ દે
 ચિત્તની તરંગોને શાંતિનો પાઠ આપે.
 વાણી, વિચાર ને વર્તનમાં
 સ્ત્રીત્વને ગૌરવ મળે તેવી તેજસ્વીતા ને
 મધુરતા મેલે,
 સ્વચ્છતા ને પવિત્રતાના રંગો ઉતારે,
 ' જ્ઞાનગુરુ ' ની ઉપાસના કરે !

મનનાં વિચારો ને ભાવનાઓને જ

ધર્મ કર્મનાં ધીયાં માની
વિચારોને વિશુદ્ધ રાખવા સદાય
એ સાત્વિક ને નિર્દોષ આહાર કરે છે.
રાજસી ને તામસી સ્વભાવ જન્મભાવનાર
તામસીક ભોજન નહિં પણ
બળ, બુદ્ધિ ને સાત્વિકતાવધાંક
નિર્દોષ, સાત્વિક એ ભોજન કરે,
ચિત્ત શુદ્ધિ વિના જ્ઞાન નથી,
તેથી ચિત્તને શુદ્ધ રાખવા એ કાળજી રાખે છે.
અને વાસના ત્યાગમાં જ સાચી મુક્તિ માની
લવનની રહી સહી વાસનાઓને કમશઃ
ઓછી કરે છે.
તે સાચી સુંદરી: આદર્શ શ્રાવિકા:

*

*

શ્રાવિકા એ કોઈ

એક દેશ, સમાજ કે કાળની શ્રી નથી,
એ તો સદાય અવનવીન છે.
સર્વ પ્રદેશની એ રાણી છે.

સર્વે સમાજમાં એનો અવતાર છે.

એનો ઝળકાર બધાંને આંતરે

પણ કોઈથી એ અંતરતી નથી.

જગતને સ્પર્શ કરે છે

છતાં તે અંતરથી, સૌથી અસ્પર્શ રહે છે.

એ બધાને ભેદે છે, કોઈથી ભેદાતી નથી.

કમળ સમી કોમળ છતાં વજ્રથીય હુણાતી નથી.

જીવનમાં લજ્જાનાં ધામ હોય છતાં

કોઈથી ડરી જાય તેવી તે પોચી નથી

એનાં સહવાસથી મનુષ્ય સુસંસ્કૃત, સુશીલ

ને ઉન્નત બને છે.

શુદ્ધ ને પવિત્ર મનોદશાને સૌ પાવન કરે છે.

એ બોલે ત્યારે મનુષ્યોમાં

ચેતન ને ઉત્સાહ રેડાય છે,

એ મૌન હોય ત્યારે પણ

તેના સૌમ્ય કાન્તિવાન અહેસામાંથી

ચેતનના ચમકારા—ચેતનનાં સંદેશ સંભળાય છે.

*

*

સુંદરીનું નિર્મળ ચારિત્ર

એ જ સુંદરીનું સાચું જીવન છે.

શ્રાવિકાની નિર્દોષ મનોદશા

એ જ શ્રાવિકાનો પવિત્ર ઇતિહાસ છે.

* *

કૂલની પાંખડીથી ચે કોમળાંગી હોય, છતાં
જેનું સ્ત્રીત્વ આગની કારમી જ્વાળાઓમાં
કંચનવત્ પ્રકાશી રહે,

કસોટીનાં પથ્થર પર તેનું 'મુંદરત્વ'

સોએ સો ટચનો રંગ આપે.

જીવનમાં 'સ્ત્રીત્વ' ને પ્રતિદ્વલ્લ અળકાવ્યા કરે
કરમાયલા 'સ્ત્રીત્વ' ને નવપદ્મવિત્ત કરવા
જે અહોનિશ લાવના ભાવે,

કાર્ય પ્રદેશે 'સ્ત્રીત્વ' ને કસીને ઉજ્જવલ બનાવે,
તે જ આદર્શ મુંદરીઃ સાચી શ્રાવિકા.

* *

સંપૂર્ણ ઇચ્છાશક્તિ (Will) પૂર્વક

'મનીત્વ' ના અચલા ઓઢવાથી

અગ્નિ તેને-સુદરીને પ્રજાળી શકતો નથી.

લાલચો તેને લલચાવી શકતી નથી,

દારૂલુ દુઃખના દાહુ તેને પીગાલી શકના નથી.

વિકારો તેને સતાવી શકતાં નથી.
 એ તો સદાય શીલનાં ગઢમાં સુરક્ષિત હોય
 આર્થત્વની ઉજ્જવળ પ્રતિમા સમી એ સ્ત્રી
 નારી જગતની ઝઝમઝટી રસ જયોત છે,
 સદાય જલ્યા કરે-કદીય ખૂળાય નહિ-એવી
 તેનાં અંતરમાં શુદ્ધ પ્રેમની દિવ્ય જયોત છે.
 એ જયોતે જયોતે
 જગતને અજવાળતી એ વિચરે,
 શીલનાં તેને તેને
 પોતાનો માર્ગ કાપતી આગળ ધપે
 તે જ આદર્શ શ્રાવિકા: સાચી સુંદરી.

*

*

એનો પ્રેમ-સ્નેહયોગ હિમાલયજેવો અચળ
 ને તેનું સતીત્વ ધરતી જેટલું નિશ્ચળ હોય
 સુંદરીની અશ્રુનાં તેજ વળથો ય વિશેષ
 શક્તિવંતા હોય.
 ને 'રોષ' નાં એક જ સુસવાટે તેનામાં
 પૃથ્વીને 'ખેદાન મેદાન' કરવાનો તાપ હોય.

*

*

ગરીબાઈથી શ્રાવિકા શરમાય નહિં
 કે ગૌરવ વેચી પૈસાદાર થવા
 મુંદરીનું મન હરગિજ લલચાય નહિં,
 તેની ગરીબાઈમાં ભરપૂર ગૌરવ હોય.
 તેમાંથી ગૃહીણી કળા ખીલવવાનાં પ્રસંગો
 શોધતી હોય,
 તેની 'સાહેબી' માંય નિર્મળતા હોય
 નિર્મળ ભવનપર નમ્રતાનો ઓપ હોય
 ગરીબીનાં દુઃખો સમજવાનું હૈયું હોય
 ને પોતાના મુખોમાંથી
 બીજને હિસ્સા આપવાની મનોદશા હોય
 તે જ આદર્શ મુંદરી: સાચી શ્રાવિકા

*

*

શ્રીમંત છતાં ધરતીથી ઊંચા જેના પગ નથી
 ગરીબ છતાં ગૌરવ છોડી ક્યાંઈ 'યાચના'
 કરતી નથી.
 ધનનો મહ નથી, ને જેના અતરમા પોતાની
 ગરીબાઈના આસુ નથી.
 તે જ આદર્શ મુંદરી સાચી શ્રાવિકા

*

*

આદર્શ આવિકા દયાની દેવી હોય

અનુકંપા એના અંતરમાં છલોછલ ભરી હોય
જગતનાં દુઃખી જનોને જોઈ એ પીગળતી હોય
અંદરની આદ્રતા તેને 'દાન' તરફ દોરતી હોય
એ દાન કરે દયાપાત્રોને—

દયાપાત્રોનેય 'દાને શ્રી' બનાવવાઃ

રોટલાના દુકડાઓ નાખી નાખીને

સદાય કંગાળ સ્થિતીમાં

દયાપાત્રોને 'હીંગુલ' રાખવા તે નજ આંહિ

દયાપાત્રોને સદાય 'પારકી' દયાપર

ભવવાની સ્થિતિમાં રાખવાનું 'પાપ'

તે ન જ સેવે !

તેથી મુંઝરીની દયા, દયાપાત્રને આગળ ધપાવે

ઉન્નતિનાં માર્ગ પર વાળે

તેને ચોખ્ખ રસ્તાપર દોરી જાય ને

પ્રામાણિક 'હાંદગી'થી આ ભવિકા

સલાવવાનું શીખવે !

આદર્શ સુંદરીનાં શબ્દકોષમાં

‘નિરાશા’ ને સ્થાન નથી

‘પાખંડ’નાં પડછાયાનો સ્પર્શ નથી.

‘ગુલામ’ જીવનની કદપનાય નથી

એ તો સદાય આશાભરી સુંદરી

પુણ્ય ને પવિત્રતાનાં પ્રતિબિંબ સમી સુંદરી

સ્વતાંત્ર ષાગનું ઉડતું પંખી તે શ્રાવિકા !

*

*

હિંસા શબ્દનેય તેના

મનોરાજ્યમાંથી દેશવટા મળેલાં હોય

મન, વચન, ને કાયાથી કોઈનેય

દુઃખ ન દેવાનાં હોય તેને ‘અભિગ્રહ’

કપટ કે માયા

દગા કે ચૂગલી

અમૃત્ય ભાષણ કે નિદાનાં દૈત્યોને

તેનાં આદર્શ જીવને હણ્યા હોય,

પોતાનું ને પરનું ભણુ કરવું

એ જ સુંદરીની-શ્રાવિકાની-સુંદર ‘પૂન’ હોય

*

*

યૌવન સુસભ ઉત્સાહ, જવલંત બુદ્ધિબળ,
 પ્રખર આશાવાદ, ગગનવિહારીપણું ને
 હૃદયની કળુતાનાં સુંદરીમાં દર્શન થાય.
 આત્મ સૌહાર્યની સ્પર્ધા કરવાની
 ઇચ્છા જાગૃત હોય.

શુણાનુરાગ દૃષ્ટિથી 'શુણ' જ માત્ર
 પી જવાની શુણવંતી મનોદશા હોય,
 ને તેનામાં નીર-ક્ષીર પારખવાનું
 હંસનું વિવેકભર્યું જ્ઞાન હોય.
 વિપાદની છાયાય શ્રાવિકાને ન સ્પર્શે
 તુચ્છતાની ડાકીનીએ દૂરથી નાસતી રહે
 પામરતા કે માનસિક નિર્જાળતાનો
 તેનામાં સંપૂર્ણ અભાવ હોય.

નિરાશ 'હૈયાની' એ સુંદરી એક આશા છે.
 અંતરનાં અનેક ઉન્નત આદર્શોની ભંડારીણી છે.
 મનમાં અનેક ભવ્ય સ્વપ્નાં ભર્યા છે
 ઉત્સાહનો તો એ ઉછળતો મહાસાગર છે
 ગગન-વિહાર ઉન્નત માર્ગ વિહાર
 એ તેનું સાચું 'સામાયિક' છે
 'સમતા' ના એકાગ્રચેતના ઉર્જિત

એજ તેનાં 'શ્રાવિકાધર્મ' નો મહા સિદ્ધાંત છે.

*

*

સારી મુંદરી—શ્રાવિકા

દુન્યવી તુચ્છ ઝગડાથી સદાય દૂર રહે
 છતાં અન્યાયની સામે અવિરત જૂજે
 જીવન પરમાર્થને સમજે
 જીવનને ક્રિયા માર્ગે પરમાર્થમાં વહેતું રાખે
 'પ્રમાદના' પાપને તે પાતાળમાં દાટે
 'જડવાદ'ને ઉજેડીને ફેંકી દે
 આધ્યાત્મિકતાનાં આભાસ અથવા
 પ્રાણુધાતક જડવાદથી સદાય દૂર રહે.
 આત્માની 'અનંત શક્તિ'ઓ તે સમજે
 એ શક્તિને સ્પુરાવવા-પ્રગટાવવા મથે
 કર્તવ્યની વેદીપર 'હોમાધ' જવાનું ચાહે
 ને 'કલ્યાણ'ની કચારીઓમા
 પગલાઓ પાડતાં પાડતાં જીવે તે મુંદરી
 એ જ આદર્શ શ્રાવિકા.

*

*

મુંદરી શાંતિનુ માક્ષાત્ સરોવર છે.

એ ઘડી ઘડીમાં ઉરકેરાય નહિ

કે વારંવાર ‘અશાંતિ’નાં તાવડે તળાય

એ તો શાંત-સૌમ્યતાભર્યા ચહેરે શાંત !

“શાંતિ ! શાંતિ ! શાંતિ !

જગતનાં ચાકેલાં પ્રવાસીઓ

થાક ઉતારવા અહીં આવજો !

સુંદરીનાં શાવિકાનાં—જીવનતીરે શાંતિ છે

તહમને તે પવિત્ર શાંતિનાં જ પાન કરાવશે

ત્હમારા થાક ઉતારશે

સાચી શાંતિ—ચેતન ભરી શાંતિના

સાચા પિપાસુઓજ તેનાં પાન કરશે.”

આ સુંદરીનો સંદેશ છે

પણ.....પણ !

સુંદરી વિકરે ત્યારે ?

તેનાં આશિષ કે ગૌરવને જોખમાતું બચાવવા

શાવિકા વિકરે ત્યારે ?

ત્યારે એની આંખમાંથી તણુખાં ઝરે

બળબળતા અંગારાઓ તેમાંથી છૂટે

પુરુષનું પૌરુષ ઢગલો થાય

ગાત્રો શીથીલ બની જાય,

મહોં ને 'મહાનગી' છોડી ચાલી જાય,
 ચોમેર વિજળી-વિજળી પ્રસરે
 એ અગ્નિ અસહ્ય હોય
 એનો તાપ જોનારને પ્રજાળતો હોય,
 ને સુંદરીનાં 'સ્રીત્વ' ની
 ગૌરવતાથી પ્રતિષ્ઠા ઠેરી,
 હસતે વદને પાછો સંદેશાતો હોય
 તેથી જો માનવીઓ !
 સુંદરીને સંતાપશે તો—
 સુંદરીના ચારિત્રને સ્પર્શવા જશે તો
 ભૂંડે હાલે દાઝી મરશે,
 સુંદરીનાં તેજને—ચારિત્રને વિકસાવશે તો
 સુંદરીનાં આશીર્વાદ
 લંભારા ચહેરાપર 'જય' ની જ્યોતિ સ્થાપશે
 અંદરનાં આત્માની કાંતિ બહાર ખેંચી લાવશે
 હૃદયમાં રમ્ય લહરીઓ પેદા કરશે,
 ને જીવનમાં રસજાગરીનાં અણુકાર થશે !

*

*

સુંદરીના સત્કારમાંજ

ચંદ્રિનાં સૌભાગ્ય જળ ઉલસતાં હોય
આવિકાનાં ગૌરવ વિકાસમાં જ
કોજખની 'સાચી દુનિયા' બનતી હોય !

*

*

સુંદરીની આંતર-શાંતિય એવી પ્રબળ હોય
કે મનુષ્યોના અહમ્ ગળી જાય
સુંદરીનો તાપ એટલો સખ્ત હોય કે
પાખંડીઓનાં પુદ્ગલોય પીગલી જાય !
એના તાપની જ્વાલા દીશાઓને ડાલાવે,
એની શાંતિનાં હીમ ગમે તેને ઠાર.

*

*

સુંદરીનાં ઉચ્ચારણો
મધુરપની મૂર્છા પાય.
જગતનાં કલ્લેશ કકાશને હટાવી તે
માધુર્યની ગેબી પાંખ પર ઉડાડતાં હોય !

*

*

એ જ સાચી મુદરી-આવિકા છે કે
જેનું જ્યેષ્ઠ જંટલુ વિશાળ હૃદય હોય,
'સર્વ' કલ્યાણ 'આહતી' તેની ચક્રુઓ હોય,

‘ સી સાવ ’ નાં ગૌરવથી તે હલખલાતી હોય,
 વીરજનની (વીર+અંગના) વીરાંગના બની
 ફૂલ શી મધુરી હોરમતી હોરમતી
 સિંહણનાં બહેનાં કેમળ કંઠમાંથી નિકળે
 પડકાર !

સિંહનાદ છલી ચકે, ને
 સિંહણ ગર્જન કરી જાણે
 વિમલ સ્નેહાંજલીથી પતિના પાય ધોવે; ને
 વિશુદ્ધ પદ્મામૃતથી પતિનાં હાથે અલિપેક કરાવે
 ‘ પુરુષ ’ નાં કાર્યોની મુંગી પ્રેરણા બની
 પુરુષની પેદાશનેજ જાળવી જાણે.
 એના હારથે હારથે હું ખનાં હુંગરાઓ તૂટે
 એના રોપે રોપે કામીઓના કામ બળે;
 ન સાગના ક્ષેત્રે સૌને ક્ષમા કરતી સચરે
 અક્ષય્ય હોય ત્યાં હું વમુલ કરી—
 જમાના જન્મને જોરે ધારદાર બનાવે ।
 જના એ વીરાંગનાનું અપણુ બ:
 પાનું નિર્માણના પ્રેરણ
 ક્ષમ ના છાંયે ઉભવા પહેલાં તે અભિમા પ્રવેશે ।

સુંદરીનાં સેવાભાવી હાથમાં
 ચક્રોચ્ચક ભરી હોય મૃદુતા
 એનાં સૌહાર્યને લાગી હોય
 મર્યાદાની મજબૂત લગામ !
 એની 'આંખમાં' ને રીતભાતમાં
 શરમ, મર્યાદા ને મહત્તાએ હોય
 છતાં 'લાજ' રૂપી દંભીવાડ બાંધી
 સાચી સુંદરી
 ખીલતા સૌહાર્યને ગોંધી ન રાખે,
 વિકસતા 'સ્ત્રીત્વ'ને કરમાવી ન નાંખે.
 એ તે સદાય
 નિહોંધ સ્વાતંત્ર્યની શેશનીમાં
 પોતાનાં 'પોતાનત્વ'ને ઉજાળવા મથે.
 નિત્ય યૌવનની ભાવના ભાવે.
 નબળાઈ ને ઘડપણનો વિચાર સરખો
 ન કરે !
 યૌવન-નિષ્કલંકિત-મધુર યૌવનના જ
 સ્વપ્નાં સેવે.
 પુશ્પમિલન રહેવું ને

જીવનકલા ખીલવી ઝીરભભર્યું જનવું,
 એ તેનું નિત્ય રટન હોય
 બદનને-મુંદરી નિયમિત કસે,
 આત્માને સદાય પ્રકૃદ્વિલત રાખે.
 સુરમણિય નવ પ્રેમાળ જીવનનાં
 રસચેતન ખીલા ને પાવાં એજ તેનું કાર્ય હોય,
 મનમાં આત્મ સન્માનની ભાવના જાગૃત રાખી
 સંસારની પોતાનેજ વિધાતા માને તે જ
 આદર્શ શ્રાવિકા

*

*

સ્ત્રીજાતિની ઘોર અવહશાથી

જેનું અંતર સજગી ઉઠે, સજગતું હોય,
 પુરૂષ જાતિનાં વાચકા ને દંભભર્યા
 પાપીને એકતરફી વિચારે જે
 ‘સ્ત્રીત્વ’ને અપમાનતા હોય-હણુતા હોય
 તેનો નાશ કરવા જે કમર કસે
 હેતુ વગરનાં જીવનનાં ઢસરડાં કે
 ‘તાબેદાર પ્રાણી’ તરીકેની પુરૂષોની ગુલામીમાં-

જીવતાં પીલાવાની ઘાણીમાંથી મુક્તિ
મેળવવા જાએ.

જરૂર પડે ત્યાં બહાદુર 'બળવાખોર' બને
રાતદિન મુક્તિનીજ માળા જાપે,
'સ્ત્રીત્વ'ને ઉબળવાનાંજ હરનિશ સ્વપ્ન સેવે
સ્ત્રી જાતિની શ્રેષ્ઠતા સ્થાપવા યત્ન કરે,
ને પોતાની સામે ખૂરી નજરથી જોનારને
તમાચો લગાવી

ઠેકાણે લાવવાનું સામગ્ર્ય ધરાવે-
તે જ સાચી સુંદરી:
એ જ આદર્શ શ્રાવિકા !

*

*

સંસાર સમુદ્રની સપાટી પર લહેરથી. જે
આત્મવૈભવથી 'સખમરીન' રી તરતી હોય
તેજ આદર્શ શ્રાવિકા સાચી સુંદરી.

*

*

કુચલી. કાઝ્યા કે નકામા ટાયલા
જી સુંદરીથી લાખે: કોમ દુઃ છે !

*

સુમાનવયી સાથે મુંદરીનો ભગિનીભાવ હોય,
 મોટા સાથે પુત્રીભાવ હોય,
 નાના સાથે માતૃભાવ હોય,
 ને પતિ સાથે હોય 'મિત્ર ભાવે' !

*

*

કુનકની ' આંગીથી ' મુંદરી કઢીય સોભાય નહિં

કે ઘરેણું ઘડાવી

દેહપર લાદવાની નળગાઈ એ સેવે નહિં.

સોનું દેખો તેનું ચિત્ત ચળે નહિં—

હરખાય નહિં, કે

સોના વિનાની તે કરમાય નહિં.

સોના ચાંદી હોરા મોતીનાં ઠઠારા

એ ઉપર ઉપરનાં બધાં ' ગીલીટો ' છે

જે ખુદ ' હોરા ' કે ' સોના ' રૂપી હોય

તેને ' ગીલીટ 'નાં મોઢ હોય નહિં

તેથી મુંદરી સોભાવ્ય પૂરના જ

આબૂષણોમા પોતાનું બૂષણ માને !

*

*

સાચી સુંદરીઓ

વિશ્વ સંસ્કૃતિને હૃદયેળીમાં રમાડે,
 સમષ્ટિ લાવનામાં પોતાના વ્યક્તિત્વને સમાવે !
 જગત આખામાં 'પોતા'ને વિસ્તારે
 ને નવનવા જમાનાની અદ્ભૂત સ્ત્રી થઈ
 પોતાની પ્રેરણા ને સલાહ માટે
 મહાજરતા માનવોને દોડાવે-જાંખાવે.
 તે જ આદર્શ શ્રાવિકા:

*

*

આદર્શ સુંદરી: શ્રાવિકા:
 સ્ત્રી 'સ્વાતન્ત્ર્ય'ને સ્ત્રીઓનો જન્મસિદ્ધ
 લક્ષ્ય માને.

એને ગધાતી ગમાણે બાંધવા, કે
 હાથ 'ગુલામી'માં જકડી રાખી
 હાથ પોતાનાં મનસ્વી તરંગ પર જ
 ઓળાને નાચવાનું કહેનાં
 ગુલામી-મનુષ્યોની સામે જ ગાંધિયે !
 'સ્વાતન્ત્ર્ય' નો સ્વાતન્ત્ર્ય, ને પછી જ

રાષ્ટ્ર કે માનવમુક્તિ, એ મંત્ર લખતાં લખતાં
જીવનમાં 'સ્વતંત્ર્ય' ભાવનાને મિલ્લ કરે !

સ્ત્રીને 'સેવિકા' નું નામ આપી

ગૃહ, કુટુંબ કે કુલ મર્યાદા (!) ના નામે
મનસ્વી પંજરામાં ન પૂરી શકાય.

એ પણ જગતનું એક સ્વતંત્ર પંખી છે

તેને પણ લાગણી ને સ્વતંત્ર ભાવના છે.

તેનામાં પણ સ્વમાનપ્રિયતા ને ગૌરવ છે.

એટલું સાચું મુંદરી જગતને બતાવે

અડધા અંગને-પક્ષઘાતથી પીડાતી દુનિયાને

એ મહા દર્દથી બચાવે તે જ શ્રાવિકા.

~

~

શ્રાવિકા એ કેવળ સ્તવનો કે

સઝામે ગાનારી પોપટી નથી,

કે કેડે કુંચીનો ઝુમખો ઘાલી ફરનારી

વેવલી વાણીયણ નથી.

આત્મસન્માનને ભરમ કરી

કેવળ પતિના પગ દાબવા આણેલી

જીવનભરની શાકરડી નથી:

એ તો શુદ્ધ દિલનો સહચાર ધર્મ
સહચારિણી છે.

ઉન્નત પ્રકારનો 'મિત્રધર્મ' બળવ
ને ગંધાતા જગતમાં મધુરતાની રેલ
જેતું આગમન થયું છે તેજ સુંદરી:

*

*

એકનિષ્ઠા તેનાં જીવનમાં હોય

નમ્રતા ને વિવેકથી દુઃખો સહે,
ધીરજથી સંસાર ચલાવે, સંસારપદ
પણ થઈ ને રમેહથી અન્યાયો સ
કળા ને બહાદુરીપૂર્વક 'જાંડ' જ
તેજ સુંદરી: આવિકા છે.

*

*

આત્મભોગ એનાં ડગલે ડગલે હોય

પ્રેમ ખાતર 'સહવા'નું તેને જીવન
રમેહ ને સહિષ્ણુતાથી
સંસારનાં તાપો ગળી જાય. દુઃખો પ
ગળા 'સંસાર'ને

એનું પ્રતાપી બક્ષિતવ સોજે કળાએ
 સામનો કરવા દોડતું હોય !
 ને ગુલામીનાં લડકાં ઓલવીને પાછી
 શીતલ ગંગા માફક વહેતી હોય
 તે જ સાચી મુંદરી :

*

*

શ્રાવિકા એ રાખનાં લાગ્ય ઘડનારી મહાદેવી છે.

યુગનાં પડઘાંઓ છૂલી
 યુગબળ સરળવનારી પ્રેરકશક્તિ છે.
 છાંદગી એ તેની એક રસ રમત છે.
 હાંપત્ય એ તેનો એક મંગળ યોગ છે !

*

*

આદર્શ શ્રાવિકાને

છવતર કરતાં ' ચારિત્ર્ય ' વહાલું છે,
 દેશન કરતાં ' શીળ ' ખ્યાલ છે.
 પવિત્રતા સાચવવા માટેજ તેનું ' લાવણ્ય ' છે
 પરદેશી બંગલા બગીચા કરતાં
 સ્વદેશનાં ' રણવગડા ' તહેને બહાલાં છે :

વ્યર્થ અલંકારોના આડંબર કરતાં
સાદી રીતીએ

એક પતિની મીઠી 'દાસ્તી'માં તેને મજા હો.
જીવન વાસનાનાં દૈત્યોને જીતી તે
દિલમાં દેવોને વસવાતું શુદ્ધ સ્થાન બનાવે.
જ્યાં 'દેવ' ત્યાં 'દૈત્ય' નહિ.
દૈત્ય ત્યાં દેવનાં આગમન નહિ
તેથી દેવને સ્થાપવા અંતર શુદ્ધ કર્યા કરે.
દેહ સાથે આત્માનાં યોગનને જાળવે
વિમળતા ને સાત્વિકતાનો સંચાર કરાવે
ને શુદ્ધ ચારિત્રની સુવાસથી
જીવનને મધમધાવે તે મુંદરી ! સાચી શ્રાવિકા.

*

*

મુંદરીનો ધર્મ એટલે Duty : ફરજ :

માનવતાનો વિકાસ.

એવા અસાધારણ ધર્મનું રાગ તથા

તેજસ્વીતાનું મિશ્રણ,

તે જ આદર્શ શ્રાવિકા !

સાચી શ્રાવિકા

રસીલી, ડાહી, ને ચતુર હોય
ધર્મ ને કળાનાં સંસ્કારથી એ દીપતી હોય
માનવ સંઘને વધારે સુંદર ને
કલ્યાણુમય હવન તરફ દોરી જવાને જ
હોડતી હોય.

સમાજનાં પુનર્વિધાનમાં પોતાનો

અડધો હિસ્સો માની

જ્યાં જ્યાં પદ સંચરે ત્યાં ત્યાં
ઉત્તર 'શ્રીત્વ' ની છાપ મારતી હોય
ને સંગીત સાથે જેનાં અવયવો ડાલતાં હોય,
તે જ સાચી મુદ્રી: આદર્શ શ્રાવિકા !

*

*

સ્ત્રીનું હવન એ

સમર્પણનો હવંત ઇતિહાસ છે.

સ્નેહીકાળે-પતિમાટે મરી ફીટતું

કોમળ ચેતન છે

પુરૂષનાં સાહસ ને સૌજન્યનો

વિકાસ કરનારી એ પ્રબળ શક્તિ છે.

સુશીલતા ને શાશ્વત્વવાનું એ સોનેરી પુસ્તક છે.
 પોતાની તમામ ઇદ્રિયોની એ સ્વામીની છે.
 નિર્દોષતા ને હીર્ષદર્શીપણું એનાં બે અનુચરો છે.
 બધાં ગુણોનું સમતોલપણું
 એ જ સુંદરીનું સાચું જીવન છે !

*

*

સુંદરીનું જીવન એ રસ અને તપની લીલા છે.
 વક્ષાદારી ને પ્રેમની પરિસીમા છે.
 એના રસનાં સરોવરમાં
 નીતિનાં નાવડાં ફરતા હોય
 તપનાં કાંઠાઓ વચ્ચે
 રસની સહિતાઓ વહેતી હોય
 પ્રેમ પરિમળના પ્રદેશે
 રહેના પુણ્યશાળી જીવનનાં વિહાર હોય
 વક્ષાદારીના વાવટા નીચે જેનું
 વિશ્વાસુ 'દિલ ખેલતું' હોય, તે આદર્શ સુંદરી :

*

*

સુંદરી. આદિત્ય એ નદિ
 દિવ્યના ઉપગ્રંથીવા અક્ષરે. અ.ગાંખ નદિ

કારણ ! એની સમસ્ત જીવન લીલાજ
 સાહિત્યમય હોય છે,
 એની જીવંતગીની પ્રત્યેક ટળાજ
 ખુદ કાવ્યમય હોય છે.
 કાવ્યો ને સાહિત્ય તેનાથી ભિન્ન નથી
 કાવ્યનીજ સ્વયં એ ગગા છે
 સાહિત્યનીજ સ્વયં એ મૃદિ છે
 તેથી મુંદરી એ
 સાહિત્યની સર્જક નહિ પણ પ્રેરક હોય છે.
 કાવ્યની રચનાર નહિ, પણ
 કાવ્યની ઉડી ખાણ છે.

†

*

આદર્શ મુંદરી

' આત્મ રમણ 'ની અનત ક્રિયા કરતાં કરતાં
 દેહની નશ્વરતા કમશઃ સમજે,
 આત્મા ને દેહના ગુણો વિચારે
 સ્થિર ને આસ્થિર વસ્તુનો વિવેક કરે.
 આત્માના ભર્યા ભગવે નીરખે
 આત્માની સાથે અનત લીલા કરતા કરતાં

આત્મરસમાં તરબોળ બને તે આદર્શ શ્રાવિકા

*

*

આત્માને અમર માની

આત્માને જ્ઞ જ્ઞાન સ્વરૂપ સમજી
આનંદમાં-ચિદાનંદમાં તદલીન રહી
જે મુંદરી આત્મવૈભવથી જીવ્યા કરે
તે જ આદર્શ શ્રાવિકા:

*

*

આદર્શ દંપતિ એટલે ?

સંસારમાં વસેલી ત્યાગની જે મૂર્તિ !
એ ત્યાગ એટલે ઘરબાર છોડી
હિમાલયનો નિવાસ નહિ,
કે ગેરૂઆ કપડાંનું પરિધાન નહિ,
પણ તેમનો ત્યાગ એટલે
પોતાની જાતને સર્વ સસારથી-
બધાં સ્વાર્થ સબ ધોથી પર રાખવી,
ચિત્તને સ્થિર કરવું, જ્ઞાન કરવું
જીવનને ઉદ્દેગ તથા ચચળતા રહિત બનાવવું
અને કેટકપણ સન્નિગોથી ક્ષાલ ન પામવું

એ જ તેનો સાચો ત્યાગ:

એ ત્યાગ એ જ તેમનાં સંસારની

વિજય ગ્રાવી છે.

‘ અધોગમન ’ નાં માર્ગે દોરી જતી

સર્વે ભાવના, વિચાર ને કાર્યોના ત્યાગ

એ જ તેનાં સંસાર-યાત્રાનું સફળ ચિન્હ છે.

પ્રત્યેક પત્ની પતિની તારક બને,

ને પ્રત્યેક પતિએ પત્નીનાં તારક થવું ઘટે,

તો જ સસાર સાગરમાથી તરી શકાય !

પતિ પત્ની બન્નેનું પરસ્પરનું આકર્ષણ

એકબીજાના આંતરિક તત્ત્વ, આંતર હૃવન

આંતરશક્તિ,

અને અતરાત્મા પરથી જ જ્યાં થાય

દેવી સીજ તરફ જ બન્નેનું સ્વભાવતઃ ખેંચાણ હોય

પત્ની ‘ નરકના દ્વાર ’ ને બદલે

પે.ત.ના પતિને પંચાન્માના સાક્ષાત્કાર

કરવાના દર્પણ રૂપે જ ઉપયોગમ. અ પે !

અને પાંડય નરકના દ્વારને બદલે

આત્મ દર્શન કરવામાં આરીસારૂપ બની
એ જ સાચું દેવી દાંપત્ય !

*

*

સાચી મુદરી

હરનિશ એવા દાંપત્યને મ્હાણે
પતિને પ્રલોભનોથી બચાવે.

પતિને શુભામ યતા અટકાવે.

જીવનમાં જ્યોતિએ પ્રસારી કમશઃ
અંતરાત્માનાં સાક્ષાત્કારની નજીક પહોંચે ને
પહોંચાડે.

ઉન્નતિ ને સત્યનાં માર્ગ તરફ દોરેઃ

પોતાના ને પતિનાં

આધ્યાત્મિક વિકાસમાં એક ખીજને

સાધન રૂપ માને.

આવી પડતાં વિદ્વે કે ઉપાધીઓને વધાવી

માનસિક શક્તિ ખીલવવા સાર તેને

હૃદયીયાર બનાવે

પોતાનાં કલ્યાણનો સમાવેશ વિશ્વનાં

કલ્યાણમાં કરે

વિશ્વ સામે એકતાર બને

પતિ ને પોતાની વચ્ચેની અભેદતા ટાળે

વિશ્વવ્યાપી પ્રેમમાં પોતાનાં દાંપત્યને ઝમેઝમે,
ને પોતાનાં લવનમાંથી પ્રતિપજ
શક્તિ, ચૈતન્ય ને પ્રચૂતા ઝરાવે
તે આદર્શ સુંદરીઃ શ્રાવિકા !

એ સુંદરીનો લવન-ત્યાગ

વસ્તુમાત્રને પવિત્ર બનાવે !

જગત સાથે આધ્યાત્મિક સંબંધ માત્ર
હોવાનું સાચું 'સાન' જગાવે

બધાં.....બધાંજ, વિશ્વનાં પ્રત્યેક પરમાત્મમાં !

એ પ્રભુ-પરમાત્માનું દિવ્ય દર્શન કરવા જાણે

પોતાના આત્માને બીજા આત્મા સાથે મીલાવે

અને સર્વે બેદતાને ખાખ કરી અબેદતા મેળવે !

આવું ઉચ્ચ લવન

જે પતિ પત્ની જીવી રહ્યાં છે

જે સાચા લમ-એજ પરમ યોગ ! એજ સ્વર્ગ !

અ આદર્શ શ્રાવિકા પોતાનો આત્મવિકાસ કરવા,
'નમોસ્તુ વૃત્તિ' જાળવવા સદાય

કાગળ રાખે છે.

આત્મભાન 'મા જ નિશ્ચિન રમણ કહે

સમાન ગુણી સાથે મૈત્રી ભાવના
 દુઃખી ને અજ્ઞાન જનો તરફ કારુણ્ય ભાવ
 ઉચ્ચ જ્ઞાની-ગુણી સાથે પ્રમોદ ભાવના
 ને હલકાજનો તરફ 'માધ્યસ્થ' ભાવના
 લાવે છે.

ને સદાય ભવનનાં ઝરામાં
 પ્રકૃત્વલતાપૂર્વક વહે-ભવે છે
 તે પવિત્ર સુંદરી: તે જ આદર્શ શ્રાવિકા.

*

*

સાચી સુંદરી સ્વગૌરવની પરમ જ્યોતિ હોય,
 નવચેતનની વહેતી ગંગા હોય
 સંસ્કૃતિની ભાગ્ય વિધાત્રી હોય,
 આત્માના સૌંદર્યનાં પુષ્પો ખીલવનારી
 માલધુ હોય !

*

*

પ્રેમ એ તેનાં ભવનનો ઉચ્ચતમ આનંદ છે.
 સરળતા એ તેના ભવનનો 'વિહાર' છે
 એનો નિર્લેપ સહવાસ
 જગતને ઓર શાંતિ આપે છે.
 તેની દરેક પ્રવૃત્તિ ને ભાવના

જીવનમાં રસ ને કળા
અદ્ભૂતતા ને લબ્યતા ભરે છે.

*

*

સુંદરી સૌંદર્યથી મોહાતી નથી, કે
સૌંદર્યમાં, વ્યક્તિત્વને ભૂલી લપેટાતી નથી.
કારણ એ જ ખુદ સૌંદર્ય તત્વોથી ઘડાયેલી છે.
તેજ ખુદ આત્માનાં સૌંદર્યથી છલકાતી હોય છે.
સૌંદર્યની જ એ રાણી હોય છે.
જેથી તે સૌંદર્ય-અંદરનાં સૌંદર્યને જ જાણે છે.

*

*

ભીતરનું સૌંદર્ય જેનું

છલકાઈ જતું હોય તે સુંદરી !

તે આદર્શ ધાવિકાનાં જીવન પર
'શીલ' નો ધ્વજગરો હોય છે.

તેથી ત્હેનું 'જીવન' નિર્મળ સુંદર છે.

ત્હેનાં વિચારો પાછળ

વિનય ને નમ્રતા હોય છે

સ્વતંત્રતા ને સૌજન્યતા હોય છે,

તેથી એ લબ્ય ભાસે છે.

એનાં 'સીત્ત'ની નિર્મળ રોશની આગળ

જગતનાં બધાં તે જ ઝાંખા પડે છે.
તેથી જ એ તેજસ્વી લાગે છે !

*

*

સાથી સુંદરીને સત્તાની પરવા નથી,
એનું ગૌરવવંતુ આરિત્ર જ
સર્વત્ર સ્વાભાવિક સત્તા જમાવે છે:
આત્માનો અવાજ (Voice of Inner Soul)
સાંભળવા તેનાં કાન સદાય તૈયાર હોય.
એ આત્માનાં પેગામ પ્રમાણે જ
સુંદરી પોતાનું જીવન ઘડે છે.
પોતાનાં જીવનમાં પ્રતિપજ નવાં નવાં
રંગો ઉતારે છે !

*

*

સુંદરીનાં આત્મામાંથી
અમૃતધારાઓ છૂટે છે:
નિર્મળ દ્રષ્ટિએ પીનારને 'અમૃતમય' બનાવે છે.
તે આદર્શ આવિકા છે:

*

*

સુંદરી: આદર્શ આવિકા

પોતાને જ સ્વર્ગની રચનારી માને

પોતાને જ પોતાની ' તારક ' સમજે:

પોતાને જ પોતાની દેવી સમજે:

અને પોતાની દ્વારાજ

મોક્ષની સિદ્ધિઓ સાધવા મથે.

*

*

સુંદરીનાં શીલનાં સોદા ન થાય:

એનાં સૌંદર્યનાં બળર ન ભરાય:

શ્રીની નમ્રતા ને વક્ષાદારીને।

દુર્બલ્ય દુષ્ટતાથી ન કરાય,

ધમકીઓથી એનાં ' લવન ધન ' ને

લૂંટી ન શકાય.

હોભોથી તેનાં ચારિત્રને લલચાવી ન શકાય,

વાસનાથી એની પવિત્રતાને અલકાવી ન શકાય.

ખુશામતથી સુંદરીને છતવાતું અશક્ય હોય.

એ તો શીલ આગળ સૃષ્ટિને ય લાત મારે,

ધમકીઓને ય ભસ્મ કરી

' લવનધન ' ' જતના ' થી બળવે,

ને આનંદથી-ગૌરવથી, પ્રફુલ્લતાથી રહે,

તે સુંદરી: આદર્શ શ્રાવિકા.

*

*

શીલ તેજ જેનાં રામે રામમાં વસ્યું છે
 ને સેવા જેની ભાવના છે તે સાચી આવિકા છે.

*

*

એનાં એક જીવન સાગરમાં
 અનેક ગંગાનો સંગમ હોય,
 રસિકતાને ત્યાગનો યોગ હોય,
 પ્રેમ ને પરોપકારની સુગંધી હોય,
 આત્મ કલ્યાણ ને વિશ્વ કલ્યાણની
 મધુરી ભાવનાઓનો ત્રીવેણી સંગમ થાય:
 એ સરિતામાંથી
 જડતા ને હઠીયલપણું તણાઈને ઠઠે ઉતરે,
 ભ્રમ ને ચેતનનાં હોડકાંઓ ફરતાં હોય,
 દરતી જીવનની તાજગી
 માં નાવને આગળ ધકેલતું હોય,
 ય ને શુદ્ધિનાં હલેસાંથી
 મારનાં જળ એ કાપતી હોય
 આદ્યું સુદરી: સાચી આવિકા છે:

*

*

રીનું જીવન ચોમેરથી પાંગરે,

તે તત્વમાંથી ગ્રેરણા પામે.

તાનાં ચારિત્રથી સોને વશ કરે;

ણીની મીઠાશથી માનવોનાં વિષ ઉતારે:

કેવ્યતાનાં ગાનોમાં

નાં આત્માનાં પ્રત્યેક પરમાર્થુ મસ્ત રહે.

તાતે ' નમાલી ' નહિં પણ સદાય મહાન થવા

પરબ્રહ્મ છે એવી ભાવના ભાવે

! આદર્શ આવિકા.

*

*

દુનિયાનાં દહો ને જગતનાં જખમો

એવાનું મુંડરીમાં ' જાગૃત ' હૃદય છે,

તે દહોને મીટાવવા—

જખમો પર મદમપદા કરવા—સંસારમાં

તે સેવાની ' સેવધારી ' બની સેવા કરે છે:

*

*

‘ મિથ્યાભિમાન ’ ધાવિકાથી દૂર હોય.

માયાવી ખજારથી દૂર તેનો નિવાસ હોય !

નિર્મોહ્યતાની કલ્પનાથી ય ભાગતી હોય,

ને અકુદરતી જીવન કરતાં તો

મૃત્યુ શોધતી હોય !

*

*

નિંદકની વાણી શ્રાવિકાને નિસ્તેજ ન કરે,
 પ્રશંસકનાં પુષ્પોમાં સુંદરી 'વ્યક્તિત્વ' ને
 ન હારે,
 અહિંસક બનતાં તે ભીડ સસલી ન બને,
 'અધ્યાત્મ'ને નામે કાયરતાનાં અંચળા ન ઓઢે
 સંતોષને નામે કર્તાવ્યની શિથિલતા ન સેવે.
 પ્રેમનાં નામે 'વિકાર'નાં ઓછાંચે ચ ન ઉભે,
 તે આદર્શ સુંદરીઃ શ્રાવિકા.

*

*

સુંદરીનાં-સાચી શ્રાવિકાનાં સૌજન્યને
 છેડા નથી.

તેનાં હૃદયનનો અંત નથી
 એ ઉઠે છે 'ઉદ્ધવ' ગમન 'ના માર્ગે'
 સૌજન્યથી એ સંચરે છે. સંસારને સ્વર્ગ
 બનાવવા,
 ને સ્વર્ગમા સુક્ષિતતા અતિ ખિંદુ વર્ષાવવા:

*

*

સુંદરી તો સદાય
 સ્વચ્છંદતા સામે બળવો જગાવે:
 અપવિત્ર વિચારો સામે બંદ ઉઠાવે.

‘ વ્યસન ’ કે ‘ સુસ્તી ’નાં દાનવને હણે,
 અને જોછામાં જોછી ‘ જરૂરીયાત ’થી
 જીવન પ્રવાહમાં વહે-જીવન જીવે.—
 ને સંયોગોની સ્વામીની જની
 પ્રાપ્ત પ્રસંગો પર ખૂબ પ્રભુત્વ જમાવે,
 તેજ આદર્શ મુંદરીઃ શ્રાવિકાઃ

*

*

જગતનાં ખાગની જે પોતાને
 આદર્શ ‘ માલણ ’ સમજી
 જગતમાં મુંદર ફળો સરજાવી
 દુનિયામાં યુગંધી ફેલાવે છે.
 વિશ્વ સાથે આત્મ મૈત્રી સાથે છે.
 ને પોતાનાં અંદરનાં—અતાઃકરણનાં
 દેવ મંદિરમાં પોઢી ‘ વિશ્વ ’ને તેમાં
 પધરાવે છે.
 પોતાના વિચારોમાં વસેલી પ્રખર
 ‘ શક્તિ ’ તપાસે છે.
 ને વિચારોમાં ‘ ઇચ્છા શક્તિ ’ નું આરોપણ
 કરે છે.
 તેની આત્મશુદ્ધિની ચાંદની
 વિશ્વને ખૂબ ડાક આપે છે.

ને જેનાં આત્માનાં અવાજ તંતુઓ
સોને શુભ આશીર્વાદ આપે
તે આદર્શ ધ્યાવિકા છે.

*

*

સુંદરી સદાય Optimist હોય
શુભદર્શી-શુભદર્શી-શુભ જ જેનારી બને,
શુભ ભાવના જ એ ભાવે.
પોતાને અચળ 'શ્રદ્ધા' ધી ભરે,
ને શ્વેત મંજરી જેહું નિર્મળ વિશુદ્ધ, નિર્દોષ
સ્વતંત્ર ને પવિત્ર જીવન જીવી જાણે,
શીતળ આંખા જેમ સંસારને શાંતિ આપે;
પોતાને અને 'પર'ને વફાદાર રહે.
'ધર્મ' ને પોતાની દિવ્યતા ખીલવવા સ.
માત્ર ભજે, પૂજે, આચરે !
ને નિર્વાણનો પ્રકાશમાન પંથ શોધી
હંસ ગતિએ જગતમાં પોતાનાં
કુકુમ્ભ પગલાં પાડતી પાડતી
પવિત્રતા ને સૌંદર્યનાં શીતળ મહેશે
તેજ ને ભવ્યતાનાં મહા શીખરે

પ્રભૂતા ભરી આલે ચડતી જાય !
 ચેતનભરી શાંતિનાં હિમ શીખરે
 શાશ્વત આરામ લેવા વિચરતી હોય !
 દોડતી હોય ! ખેલતી હોય !
 આનંદથી ઉછળતી હોય ! તે આદર્શ સુંદરી !

**

*

ધન્ય છે ! ધન્ય છે. એ સુંદરીને.
 ધન્ય છે એ સાચી ધાવિકાને !
 જેનું જોખન જગતને છૂતી શકયું,
 જેનું જીવન દુનિયાને ડહાપણ આપી શકયું;
 પવિત્રતા ને રસની રેલ રેલાવી
 આદર્શોનાં વૃક્ષો ઉગાડી જાય
 લોભ કે ક્રોધ, મોહ ને માયા
 સ્પૃહા ને ઈર્ષ્યાની ડાકિણિએને મારી
 સૌહાર્યનાં મોહ કીર્તિનાં મઠ
 સંસારનાં લોહચૂંકડો, સંશયો, ને
 તુષ્ટ્યાઓ રૂપી મોહજળો તોડી
 માત્ર ઉચ્ચ સ્નેહ ને પરમ આનંદનું ગાન ગાતાં
 મોક્ષના માર્ગે વળ્યું છે.
 મુક્તિપથે પડ્યું છે
 કમલ સમ નિર્લેપ રહી

સંસારમાં જેણે જીવન જીવી બતાવ્યું છે.
 સંસારનાં મોહમય આકર્ષણો
 ને તેનાં ભયંકર વમલોથી પર થઈ
 દૂર વસી છે તે સુંદરી
 ધન્ય છે ! શ્રાવકા ધન્ય છે.

*

*

જગત એવી સુંદરીનું આજે તરસ્યું છે.
 જગત એવી ' શ્રાવિકા ' ને જોવા જાંખે છે
 સુંદરીઓ ! જગતની ખ્યાસ ક્યારે બૂબાવશે ?
 તમારા દર્શને દર્શને
 માનવલોક પાવન થશે, પાવન બનશે
 તમારા ' સૌંદર્ય ' નાં સ્પર્શથી.
 જગતની ઝેર ખ્યાલીઓ ઢાળાઈ જશે !
 તમારા-ઓ આદર્શ સુંદરીઓ !
 તમારા અવતારે અવની ઉજલી થશે.

*

*

આદર્શ શ્રાવિકાનો દુનિયામાં દુષ્કાળ છે,
 દુષ્કાળને સુકાળ ક્યારે બનાવશે !
 તમારા અંતરનાં અમૃતે
 આ પૃથ્વી રસબસથી ફળદ્રુપ થશે,
 ને યાકેલા જગતને વિભ્રામો મળશે
 કહો ! ક્યારે દર્શન દેશો ?

ધન્ય છે એ સુંદરીને

ધન્ય છે એ સુંદરીનાં સુંદર પવિત્ર આત્માને !

*

*

ધન્ય હો ! ધન્ય હો ! સંસારનાં સુંદર તત્વો

પીનારી ને પાનારી

સાંભળીને સંભળાવનારી

એ શ્રાવિકાને ! આદર્શ સુંદરી શ્રાવિકાને.

*

*

સુંદરીનાં પૂજનમાં જ

સૃષ્ટિનું ભાગ્ય પાનું ઉઘડે છે;

સુંદરીનાં આદર્શ શ્રાવિકાનાં સત્કારમાં જ

સ્વર્ગનાં વાયુ પૃથ્વી પર ઉતરે છે

એ દિવ્યતાની પિપાસા લાગી હોય,

તો સંસારમાં સારી સુંદરીઓ સરજાને !

સારી શ્રાવિકાઓનાં અવતરણો જ

આ અંધારી દુનિયામાં

અજવાળા અજવાળા-પ્રકાશ ઉતારશે !

*

*

ચાહો ! એ પ્રકાશની શોધમાં

આદર્શ સુંદરીઓના સૌમ્ય સહવાસમાં:

આદર્શ ને મુંદર શ્રાવિકાઓ !
 મનોમંદિરમાં ! પધારિયે !
 સંસારની સાચી મુંદરીઓ !
 ઓ જગતની આદર્શ શ્રાવિકાઓ !
 પધારો ! પધારો ! જગત જંખે છે
 તમારા પુણ્ય દર્શનને !
 તમારી ભીતરનાં તેજ જોઈ
 દુનિયા આજે દર્શનની આતુર બની છે
 તમારી શક્તિઓનાં પરચા જોવા
 અમે બધાં ખુબ ઇતેન્નર છીએ !
 હા, હા ! પધારો
 તમારા જીવન પુષ્પોની
 ખુશબો ઉડાડતાં ઉડાડતાં
 પૃથ્વીને પાવન કરતાં કરતા
 સંસારને અજવાળતાં અજવાળતાં
 પ્રકાશ પગલે પધારો ! પધારો જ !

*

*

સ્વાગતમ્

મુંદરીઓ ! આદર્શ શ્રાવિકાઓ ! સ્વાગતમ્

